

ÚJ!

1988.
IV. évf. 7. (14.) szám
Ára: 39 Ft

Ötlet

video

magazin

Hi-fi
sztereó
videók

CSAK VIDEÓN!

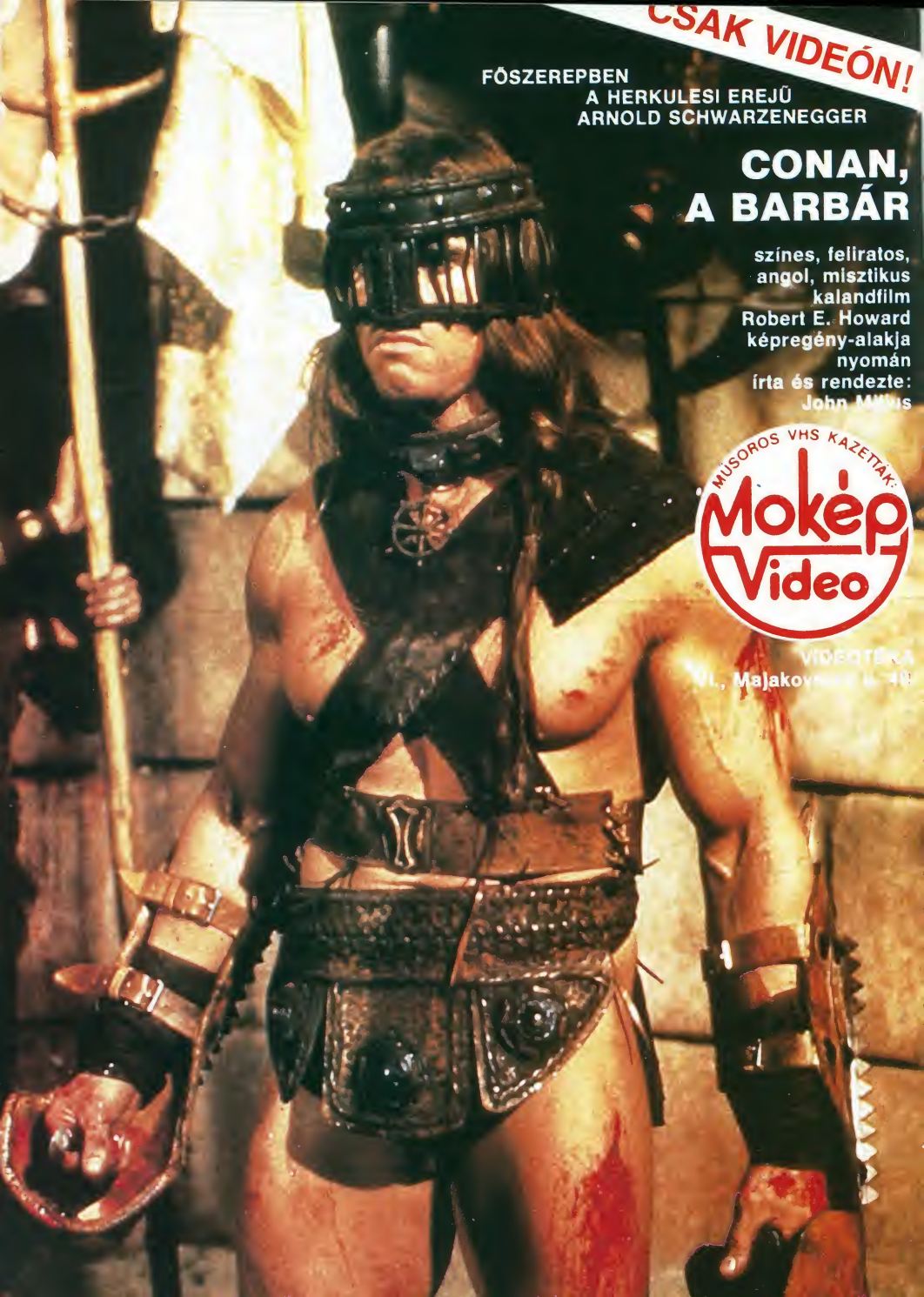
FŐSZEREPEBEN
A HERKULESI EREJŰ
ARNOLD SCHWARZENEGGER

CONAN, A BARBÁR

színes, fellratos,
angol, misztikus
kalandfilm
Robert E. Howard
képregény-alakja
nyomán
írta és rendezte:
John Milius

VI., Majakovszky u. 48.

Képzletben lépjen be egy szobába, amelynek az egyik falát könyvek, a másikat videokazetták borítják. Sokan talán máris legyintenek, mondván, minek annyi könyvet felhalmozni, hiszen a legtöbbjüket csak egyetleneszer vesszük a kezünkbe, némelyik évekig hever olvasatlanul a polcon, s ez – mutatis mutandis – a videokazettákra is vonatkozik. Természetesen nem a mennyiség a lényeges, hanem a lehetőség. Ha akarom, lemelhetem, elolvashatom, végignézhetem, és éppen akkor, amikor kedvem van hozzá. Más országokban az ilyen igények könnyebben és többféleképpen elégíthetők ki: a műsoros kazetták megvásárolhatók, kölcsönözhetők, talán csak a választás okoz gondot. Nálunk – jobb híján – az ősi kereskedelmi módszer szerint csereberélik a videofilmeket, a kölcsönzés pedig gyermekcipőben jár. Nem is meglepő, hogy a magyar átlagvideós egyelőre „mindenevő”. Mindegy neki, mi van a kazettán, csak új legyen; jöhet pornó, akciófilm, pszichodráma, természet- és rajzfilm.

Hosszú időbe telik, amíg a videózás kulturáltá válik, s ehhez nemcsak videomagnók szükségese, hanem bőséges videofilm-kínálat is. Mindez arról jutott eszembe, hogy egyik olvasónk szelíden korholt bennünket: miért csináljuk mi a Video Magazint, amikor sem videomagnóból, sem műsoros kazettából nincs elegendő. A mi logikánk fordítva működik: arról is szólnunk kell, ami nálunk még hiányzik. Minél inkább hiányzik, annál többször kell szólni róla. S nem csak a videóra gondolok.

Julius Kőrösi

VIDEOVILÁG

Biztos feledés	10
Sony DXC-3000	10
Felvető képlemezjátszó	10
Vega Q-plus	12
És egy LCD tévé	12
Bogen kamera-állványfej	13

VÁSÁRLÁS

Tv-böngésző	34
Videót vegyenek	35
Vámváltozások	36
Klip, ami nincs	36
Keres-kínál	37

FILMGLÓBUSZ

Wisdom • Üvegfalak •	
Aggastyánok lázadása • A tévedés 4	
Cherry 2000 • Max Headroom	
visszatér • Túlvilági szerelem •	
Gyilkos zsaru	6
Studio 20	24
A rajzfilm történetéből 3.	39
Afrika-expedíció – tévés szemmel	46

KISLEXIKON

38

KILÁTÓ

Erőszak a képernyőn	27
Az aluszékonyságtól a világforradalomig avagy a televízió „hatásai”	28
Képtelefont már az vesz, aki akar	29
Eurosport műholdtévé	29
Videobagoly az éjszakában	29

TESZT ÉS TECHNIKA

Hangverseny? Az is!	14
Bolondos effektusok csodáladákkal	42

HÁZUNK TÁJA

Nyírádás indul!	30
Sztereó? Monó?	31
Mire jogosít a műholdvételei engedély?	31
Sikerlista	32
Két karrier – egy szerep csak videón	32
Hírek	33
Itt az új kölcsön hálózat	33

Az Ötlet hetilap magazinja • Felelős szerkesztő: Horváth Béla
Szerkesztő: Bíró Zoltán • Művészeti szerkesztő: Kerék Antal
Képszerkesztő: Kiss Árpád • Olvasószerkesztő: Berkes András
Szerkesztőség: Budapest XIII., Jász utca 103-105.
Levél cím: Budapest 1986 • Telefon: 203-803, 203-804 • Telex: 22-7363
Kiadja az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat
Felelős kiadó: dr. Király G. István igazgató
Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16.
Kossuth Nyomda, Budapest 880520 • Felelős vezető: Bede István vezérigazgató
Terjeszti a Magyar Posta
Címnap: Batha László
HU ISSN 0237-5141

Üvegfallak

(WALLS OF GLASS)

Ötvenen túl már nem szoktunk álmodni szövögetni arról, hogy régi életünket lezárva valami egészen másba kezdünk. A New York-i taxisofer, James Flanagan azonban képtelen feladni az álmát, és a nyugdíjaskorhoz közeledve hozzálát annak megvalósításához.

Az élete gyerekkorától fogva szerencsétlenül alakult. A nagy világváltás árnyékolta be családjának életét annak idején, és az apja, aki képtelen volt elviselni, hogy a családjának nem tud jólétet biztosítani, az alkoholhoz menekült és meghalt, mikor James 14 éves volt. Leiki támaszt csak az édesanyja nyújtott, aki jó humorával, meleg szívvel mindig segített a fiának abban, hogy megbirkózzon a nehézségekkel.

A fiú, mióta az esztét tudta, színész akart lenni, mégpedig nagy Shakespeare-színész. Felesége, Mary (Olympia Dukakis játssza), a politikus Dukakis unokatestvére) ezt a vágyát mindenestre abszurdnak tartja, és Jamesben sincs meg az az önzámolat, amivel végig tudná harcolni a színésszé válás rögs útját. Amikor Andreával találkozik, egy csapásra megváltozik minden. A szerelmes férfi ebből a kapcsolatból merít erőt régi terve megvalósításához: színészmesterséget tanul, és kiderül, hogy valóban különleges tehetség. Am a tehetség ritkán koronázza siker: a jobb sorsra érdemes taxisofernek minduntalan újabb és újabb akadályok állják útját. Mikor egy színháznál jelentkezik, durván félbeszakítják az előadását azzal, hogy nem tagja a színészegyesületnek. Nincs mit tenni, ez az érv mindennél erősebbnek bizonyul.

Leverten indúl az idősödő férfi Andreához, hogy vigasztalásra leljen, ám ott is csak keserűség várja: a lány nincs egyedül. Késégsbeesetten próbál valami kapaszkodót találni, de már a volt felesége, Mary is új életet kezdett. Most már csak magára számíthat, fel kell mérnie, hogy van-e elég ereje tovább harcolni, vagy feladja és vesztésként éli le az életét...

USA, 1986

Főszereplők: Philip Bosco, Geraldine Page, Olympia Dukakis

Rendező: Scott Goldstein

95 perc

Wisdom

Az Idősödő hollywoodi sztár, Martin Sheen családjában a színjátszás apáról fiúra öröklődik. Most játsszák az amerikai és nyugat-európai mozikban a *Wall Street* című filmet amelyben az atya és egyik fia, Charlie Sheen a főszereplő. Úgy látszik, a 23 éves fivér sem akar elmaradni az apa és Charlie sikerétől, és még nagyobbakat akart „dobni”. Művészneve Emilio Estevez, és azzal lepte meg a filmvilágot, hogy legelső filmjének ő a forgatókönyvírója, a főszereplője és a rendezője.

A film főhősét John Wisdomnak hívják (a wisdom jelentése bölcsesség), aki bár intelligens és kellemes megjelenésű fiatalember, mégsem boldogul az életben. Ennek az oka, hogy forrófejű tlnédzserként már összeütközésbe került a törvénnyel, és ezt az ifjúkori ballépését a környezete nem képes megbocsátani neki. Nehezen talál állást, s ha mégis felveszik valahová, hamarosan el is bocsátják. Késégsbeesésében folyton-folyvást azon töpreng, hogy mit tehetne. Mivel semmilyen elfogadható megoldás nem jut eszébe, a szabadidejét bankrablások megtervezésével és végrehajtásával „múlattja”. Az ő rajtaütései abban különböznek a megszokottaktól, hogy célja nem a pénz megszerzése, hanem amolyan „Robin Hood-i” cselekedet: a széfekben őrzött váltókat, adóseleveket, hitelpapirokat akarja megsemmisíteni, ezért dinamittal a levegőbe röpteti őket. A naiv flatalember azt gondolja, hogy ily módon segíthet az amerikai Középnegyut bajba jutott farmerjein.

Az ifjú Wisdom bájos barátja, Karin önként csatlakozik a barátjához, mikor az megkezdi öt államra kiterjedő hadjáratát a bankok ellen. A modern Bonnie és Clyde egy csapásra híres lesz, az emberek hősként ünneplik őket, és minden vértelen bankrablással csak népszerűbbek lesznek. Am az izgalmas játékok hamarosan végzetes fordulatot vesz. Karin agyonlővi az őt fellismerő rendőrt. Megkezdődik a hajtóvadászat a gyilkos nő és cinkosa után...

USA, 1987

Főszereplők: Demi Moore, Emilio Estevez, Tom Skerrit, Veronica Cartwright, Charlie Sheen

Rendező: Emilio Estevez

109 perc

Aggastyánok lázadása

(GATHERING OF OLD MEN)

A hetvenes évek elején járunk. A színhely az Egyesült Államok, Louisiana állam. Az öreg néger, Mathu cukornádültetvényén holtan találunk egy fehér farmert. Boutant egy tizenkét kalibres öreg fegyverrel lötték le.

A környéken futótűzként terjed el a gyilkosság híre, amiből mindenki levonja a neki tetsző következtetést: a fehérek természetesen azt, hogy a tettes csakis a vén „nigger” lehet, akit nyomban meg kell lincselni.

Van azonban egy fehér asszony, Candy Marshall, aki másként gondolkodik. Ő is tudja, hogy a többi fehér az öreg néger fejét követeli majd, ezért villámgyorsan akcióbá lendül. Összegyűjtí a környékről tizenkét fekete öregembert, és Mathu kunyhójához vezeti őket. Amikor a seriff megérkezik, tizenkét fekete aggastyán néz vele farkasszemet, mindegyikük kezében egy tizenkét kalibres öreg flinta, pontosan olyan tölténnyel töltve, mint amilyenell Boutant lelőtték. Valamennyien azt állítják, hogy ők ölték meg Boutant, és ahogy a seriff végighallgatja őket, kiderül, hogy mindegyiküknek lett volna rá indítéka. Ezalatt az állig felfegyverzett fehérek elindulnak a cukornádültetvény felé, azzal a feltett szándékkal, hogy egyetlen „bűdös niggert” sem hagynak életben...

USA, 1987

Főszereplők: Holly Hunter, Louis Gossett Jr., Richard Widmark

Rendező: Volker Schlöndorff

87 perc

A tévedés

(DER MADONNA MANN)

Martin Graves geológus nem győz bosszankodni azon, hogy Helsinkibe tartó repülőgépe a rossz idő miatt Hamburgban landol. A továbbindulást másnap reggelre halasztják. Nincs más hátra, agyon kell ütni valahogy a váratlanul rászakadt szabad időt. Martin elindul „felderíteni” a hamburgi éjszakát. Őt magát is meglepi, milyen egyszerűen és kellemesen ismerkedik össze a különlegesen szép, szőke hajú lánnyal, Juliannal. Mint később kiderül, szó sincs véletlenről – csak éppen Julian összetévesztette őt valakivel. Mégpedig nem mással, mint egy nemzetközi híró bérnyilkossal, aki éppen egy Tanzmann nevű tisztességtelen üzletember megbízását teljesítendő érkezett Hamburgba. Juliannak Tanzmann megbízásából kellett volna megismerkednie a bérnyilkossal, de tévedésből Martinra „állt rá”. Kiderül a félreértés, de Tanzmann már nem enged el a geológust, és a tervei vele elég egyértelműek.

A fiatalembernek azonban – Julian segítségével – sikerül megszöknie a fogságból, és kalandos menekülésük során eljutnak a haliactól kezdve az éjszakai bárig sok egzotikus helyre, miközben látszólag Hamburg összes gazembere őket üldözi. Hajnalban kerül sor a végső összecsapásra Tanzmann emberei és a menekülő pár között...

A rendező minden bizonnyal érdeklődéssel várta a filmjét minősítő kritikákat és közben úgy érezte magát, mint mikor a hóhért akasztják. Blumenberg úr korábban ugyanis az NSZK egyik rettegett filmkritikusa volt. A nézők eldönthetik, milyen rabló lett a pandúrból.

NSZK, 1987

Főszereplők: Marius Müller-Westernhagen, Renéé Soutendijk

Rendező: Hans Christoph Blumenberg

83 perc

Cherry 2000

A történet a 2017. évben játszódik. A szerelem kellei már egészen mások, mint a nyolcvanas években: a csavarhúzó és a forrasztópáka. Valódi hűs-vér nőkből ugyanis egyre kevesebb van, és a fennmaradtak is túltöltött komplikáltak a problémamentes asszonyokká vágyó férfiaknak. Már csaknem valamennyiüknek van egy csodálatos szép, engedelmes és szorgalmas robotasszonya. (Ugyanezt az ötletet már megírta Ira Levin néhány évvel ezelőtt a *Stepfordi feleségek* című könyvében, igaz, akkor még a horror műfajába sorolták a ma már banális művet.

A technika gyors fejlő-

désének köszönhetően egyre újabb és tökéletesebb robotszeretők jelennek meg, ám nem mindenki cseréli ki évente hűsége társát. Samben például él még a nosztalgia, és – horrorile dictu! – 2017-ben is Cherry 2000-re, a tizenhét esztendő robotasszonnyal él együtt.

A boldogság azonban nem felhőtlen, egyre nyomasztóbb az alkatrészhiány, Cherry 2000 pedig rozsdásodik és rohamosan amortizálódik. Egy este aztán megtörténik a tragédia: egy forró konyhai pásztoróra során egyszerre ég ki Cherry 2000 összes beletestéke. A szerelő véleménye szerint a masina totálkáros és javíthatatlan. Már csak a program-

chipjében pisálól egy kis áram.

Samnek nincs más választása, be kell hatolnia a Tiltott Zónába (lásd: Majmok bolygója), ahol egy régi, elhagyott gyárban jó eséllyel találhat még vadonatúj Cherry 2000-eseket. A határon maga mellé fogadja a csinos Johnson kisaszszonyt, aki úgy ismeri a Tiltott Zónát, mint a tenyerét. Ötszáz dollárért hajlandó is a kalandra. Sam először mélységesen bizalmatlan vele szemben, mert – ő, borzalom! – valódi hűs-vér nővel hozta össze a sors, ám Johnsonról hamarosan kiderül, hogy igazi profi. Megkezdődnek lélegzetelállító kalandjaik a banditáktól hemzsegó Tiltott Zónában...

Étvágygerjesztőül legyen elég anny, hogy az ellenállhatatlan robotnőt Pamela Gidley fotómodell játssza, akit 1985-ben koronáztak Világszépévé.

USA (RCA Columbia Pictures), 1986

Főszereplők: Melanie Griffith, David Andrews, Pamela Gidley

Rendező: Steve de Jarnatt

90 perc

Max Headroom visszatér

(Max Headroom 2-3)

Max Headroom, a számítógépes ember fantasztikus kalandjaira 1988/4. számunkban hívtuk fel olvasóink figyelmét. Azóta a nyugati videoboltokban és kölcsönzőkben megjelent a kalandok két újabb folyta-

tása. Emlékeztetül azoknak, akik esetleg elmulasztották a kezdetet: Edison Carter, az ambiciózus tévériporter-operátor sötét titkok nyomára bukkant, minek következtében a Hatalmasok el akarják tenni láb alól. Előbb azonban pontosan meg akarják tudni, mennyire ismeri az ügyes riporter a Sötét Új részleteit. Ennek érdekében a kábult fiatalembert "hozzákötik" egy számítógéphez, és megpróbálják "leolvasni" az agyát. A művelet végeredménye egy szá-

mitógépember, aki pontosan azt tudja, mint ami Carter agyában van, és rendre közli is ezt a fondorkodó Hatalmasságokkal. Igen ám, csakhogymitűn munkáját elvégezte, nem tűnik el kötelességtudón a képernyőről, hanem "meglóg" és önálló életre kel. A legváratlanabb pillanatokban jelenik meg a televízió adásai

közben, és országnak-világnak kikiabálja a Sötét Titkokat. A második részben két történetet láthatunk. Az első az emberkeskedőkről szól. A távoli jövőben, ahol a film játszódik, a gazdagok már a halhatatlanságot is megvásárolhatják maguknak – persze úgy, hogy közben ölnék. Agyuakat átültetik fiatal emberek testébe, akiknek azonban az operáció közben meg élniük kell...

A következő Headroom-történet arról szól, hogy Carter, a riporter egy biztonsági berendezéseket gyártó konzern manipulációit akarja leleplezni, ennek okán betör a vállalat székházába, ahol viszont váratlan nehézségekkel kell szembenéznie. A harmadik rész első filmje az amerikai tévélátszások között folyó öldöklő konkurenciaharcot pellengérezi ki: Carter riporter filmbeli tévéállomása, a Network 23 komoly bajba kerül, mikor egy addig ismeretlen állomás egyre több nézőjét elhódítja. A hirtelen népszerűség oka: az addig egyenesen közvetített merényleteket és rablótámadásokat. Carternek nem sok ideje marad, hogy megakadályozza a legrosszabbat...

USA, 1987

Főszereplők: Matt Frewer, Amanda Pays

Rendező: Farhad Mann és Tom Wright
4 x 45 perc

Túlvilági szerelmes

(KISS ME
GOOD BYE)

A cím akár horrorfilmet is sejtethet, ám ezúttal a holtak birodalmából érkezett lény a változatosság kedvéért nem zúd derengésben foszforeszkál, s nem marcangol apró cafatokra kötelességtudóan minden útjába akadó földi halandót. Ez a kísértet nagyon is emberszabású, kifogástalan öltözetet visel, ráadásul mindig jó kedve van. Úgy, mint egykori életében. Mert Jolly, a sikeres táncos és koreográfus víg kedélyű mintaférjként élt, soha nem lépett félre – kivéve azt az egy alkalmat, mikor megbotlott a lépcsőn és kitörte a nyakát. A fiatal, csinos övegy meggyászolja az urát, de még inkább kesereg az anyós, akinek meggyőződése, hogy ilyen mintaveje soha életében nem lesz többé.

Három évvel a szerencsétlenség után anyja és lánya visszaköltözik abba a nagy házba, ahol olyan boldog időkötöltöttek együtt Jollyval. Időközben feltűnik a láthatáron az új szerelem is egy derék egiptológus személyében, aki viszont nem képes elnyerni a szigorú anyós rokonszenvét, hiszen az minden férfit az ő drága néhai vejéhez hasonlít. Az első férj szelleme nem csak így kísért, hanem sokkal konkrétabb értelemben is: valahányszor Kay, a fiatalasszony felmereszkedik a ház emeleti részére, megjelenik előtte teljes életnagyságban a holt Jolly. Jókedvűen köszönti egykori hitvesét, úgy, mintha mi sem történt volna. Kay az első ijedelem után azon kezd törni a fejét, hogy képes lesz-e bigámiában élni, hiszen mind a két férfit egyformán szereti. A külföldi szerelmi háromszöget még az is bonyolítja, hogy a vidám kísértetet Kayen kívül más nem tudja észlelni. A Túlvilági szerelmes egy tíz évvel ezelőtti brazil film újabb változata, ha tehát valakinek ismerős a történet, ne töprengjen azon, hogy honnan ismeri.

USA, 1982

Főszereplők: Sally Field, James Coan, Claire Trevor

Rendezte: Robert Mulligan

89 perc

Gyilkos zsaru

(MANIAC COP)

Néhányan talán emlékeznek még arra a háborzongató krimire, amit *És hamarosan a sötétség* címmel vetítettek a mozikban jó pár évvel ezelőtt. A történet lényege ott is az – csakúgy, mint a *Gyilkos zsaruban* –, hogy az őrjöngő gyilkos egy rendőr, vagyis éppen az, akitől a rettegő áldozatjelöltek a védelmet remélik. Igaz, a tucatszámra készülő rendőrfilmek bátor, tisztességes, rettenthetetlen, csodatévő erejű hőseihez egyébként sincs sok köze a nyolcvanas évek végén dolgozó valódi nyomozónak, aki többnyire hasonlóan mocskos módszerekkel kénytelen működni, ha eredményt akar elérni, mint azok, akiket üldöz. A bűnözőket megfélemezni próbáló rendőrökre már-

utal, hogy mégsem azt csukták börtönbe, akit kellett volna. Maga a felügyelő is a vérfürdő áldozata lesz. Jack magára marad a problémájával: hogyan bizonyítsa be, ártatlanságát?

USA, 1987

Főszereplők: Tom Atkins, Bruce Campbell, Laurence Landon

Rendező: William Lustig

92 perc

már elviselhetetlen pszichikai nyomás nehezedik. A *Gyilkos zsaru* főszereplője a lehető legszabályosabban megőrül, és válogatás nélkül gyilkol, ha alkalom kínálkozik rá.

Első áldozata egy fiatal lány, aki éppen két utcai támadó elől menekül hozzá. Tévedésért az életével fizet: jobban járt volna, ha hagyja magát kirabolni. A szörnyű, kegyetlen gyilkosságok felkavarják a New York-i közvéleményt és aláássák a rendőrségbe vetett bizalmat. Az ügyben nyomozó McCrae felügyelő azt már tudja, hogy a bűnöst házon belül kell keresnie, és példáulan akcióbba kezd. A munka hevében egy ártatlan gyanúsítottat is rács mögé dugnak, Jack Forrest rendőrt, akinek az albíje gyenge lábakon áll, hogy már csak McCrae hisz neki, ez azonban nem elég. Közben újabb gyilkosság történik, ami arra

**Speciálisan kialakított
márkaszerveinkben JVC, Siemens,
Grundig, Sony, Fisher és még sok más
típusú szórakoztató elektronikai
termék javítását
vállaljuk.
Hangátalki-
tás, áthangolás
a leg-
korszerűbb
technológiá-
val.**

**Bp. VII., Majakovszkij u. 19.
Tel.: 225-252
Bp. X., Pongrác u. 9.
Tel.: 575 634**

"FILMPREMIER"

VIDEO STÚDIO A LEGKORSZERŰBB
PROFESSZIONÁLIS TECHNIKA FEL-
HASZNÁLÁSÁVAL ÉS MAGASAN
KÉPZETT SZAKMAI, MŰVESZI APPA-
RÁTUSÁVAL A VIDEOFILMGYÁRTÁS
MINDEN TERÜLETÉN ELISMERÉSRE
ÉS SIKERRE TÖREKSZIK:
VÁLLALJA, HOGY AZ ÁLTALA KÉSZÍ-
TETT FILMEK MEGFELELNEK KO-
RUNK MŰVESZI ÉS TECHNIKAI IGÉ-
NYEINEK.

"FILMPREMIER"

VÁLLAL: SPORT, CLIP, REKLÁM-, DO-
KUMENTUM-, VÁLLALATI PR., JÁTEK-
FILMET S.T.B., MELY PRODUKCIÓK

PAL 1 COLL C BROADCAST

MINŐSÉGBEN KÉSZÜLNEK, DE
EZEN KÍVÜL MÁS RÖGZÍTŐREN-
SZEREKEN IS VÁLLALUNK FILMKÉ-
SZÍTÉST (BETACAM, U-MATIC HIGH
BAND, U-MATIC LOW-BAND, 35 mm
FILM, 16 mm FILM)

Címünk:

**Budapest
1121 Eötvös u. 13-15.
Telefon: 751-294**

ELEKTRO – GÁBOR HIFI

Wien VI. Capistrángasse 4.

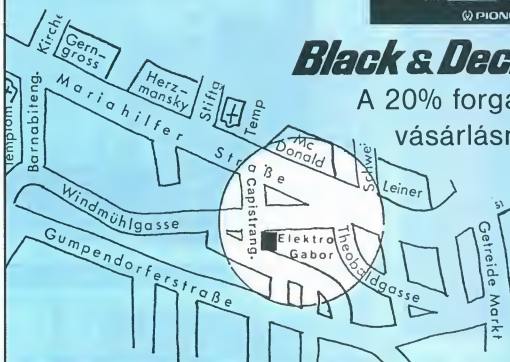
Tel.: 5879751

ÚJ ÜZLET – SZUPER ÁRAK
HIFI, VIDEO, TV, COMPUTER
Barkács gépek és szerszámok Szaküzlete

Black & Decker®, STYL, BOSCH, AEG

A 20% forgalmi adót az 1000 ATS feletti vásárlásnál a helyszínen levonjuk.

COOP-LAK

A budapesti TŰZÉP Vállalat ajánlata!

COOP-LAK TÖMBLAKAT

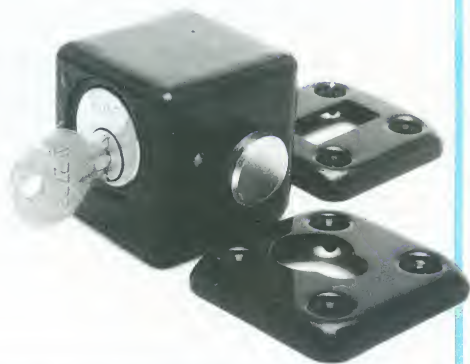
Nagy árengedménnyel, amíg a készlet tart!
Lakosság részére: 198 Ft-ról 145 Ft-ra
Vízszateladók részére: 135 Ft-ra.

Előnyös tulajdonságai:

- nincs kengyele, nem lehet levágni
- a bezárt lakatnak a kulcsnyíláson kívül nincs hozzáférhető része
- az ajtó alsó vagy felső sarkába illesztett lakatot még kalapáccsal sem lehet eltávolítani
- időálló műanyag bevonattal van ellátva.

Fentiek alapján biztonságosabb a kengyeles lakatoknál!

Forgalmazza:
FÉSZEK ÁRUHÁZ
X., Ceglédi út 1-3. 270-089
Bemutatóterem
VI., Lenin krt. 94. 315-199
21. sz. telep
XI., Budaörsi út 66. 813-930
28. sz. telep
XXII., Budafok-Háros, MÁV áll. 464-983
33. sz. telep
XV., Mezőhegyes u. 7-33. 691-092
40. sz. telep
X. Dobi István u. 1-3. 633-043

VÉDJE MEG ÉRTÉKEIT!

Biztos feledés

Sony

A videózás elterjedésével fokozottan nő a kazetták forgalma is. Nemcsak a műsoros kazettáké, hanem az üreské is. Minden esetben új kazettára dolgozni meglehetősen költséges szórakozás, különösen ha azt is tekintetbe vesszük, hogy idővel szép számmal gyűlnek össze olyan videokazetták, amelyekről biztosan tudjuk, hogy soha nem fogjuk elővenni és megnézni. Ezeket célszerű újra használatba venni egy új felvételt céljára. Ilyenkor felmerül az igény, hogy a rajta levő felvételt törölni kell. Ennek az oka az is lehet, hogy megválnak a kazettától és nem kívánjuk, hogy mások lássák, amit felvettünk rá. De gondoljunk csak arra az egyszerű esetre, amikor új felvételt készítnék szalagunkra és két snitt között ott marad egy zavaró régebbi.

Videokazettát törölni házilag csak úgy lehet, hogy a kazettát betesszük a képmagnóba és felvételre kapcsoljuk a készüléket, de a videó- és hangbemenetre nem kapcsolunk semmilyen jelet. Ez az eljárás egy-

részt hosszadalmas, mert amennyi a kazetta műsorideje, addig tart a törlés. Másrészt koptatjuk a képmagnót és a szalagot is, mert ez egy szabályos lejátszásnak felel meg. Természetesen a törlés ideje alatt a képmagnót semmi egyéb feladattal elvégzésére nem lehet használni.

A képmagnón látható szerkezet arra szolgál, hogy gyorsan és hatásonosan le lehessen törölni egy videokazettán levő felvételt – képet, hangot, track-jelet együtt. Felépítése egyszerű: tulajdonképpen egy olyan elektromágnes, amelynek nyitott a mágneses köre. Amikor a kazettát ráhelyezzük, illetve átöljük a vályúban, zárja a mágne-

BTE 1905

ses kört és a hálózati frekvenciával változó, igen erős mágneses tér lemágnesezi a szalagot, vagyis letörli a rajta levő felvételt. A törlés igen jó: a törlési csillapítás nagyobb mint 70 dB, tehát ennyivel csökken az eredeti felvétel szintje. Ez azt jelenti, hogy a legkövetkező képmagnó sem képes a maradék jelet többé lejátszani és így az újabb felvétel szünetében az egyáltalán nem is zavar. A lemágnesező készülék nem károsítja a videokazettát. Akár tokostul is végezhetjük a műveletet, mivel a papír vagy műanyag tok nem állja útját a lemágnesező térnek.

A demagnetizáló természetesen hangkazetták és egyéb mágneses hordozók törlésére is alkalmas.

Felvevő

Újra itt van... mondhatnánk – de tényleg itt van? Az otthoni használatra szánt, felvételre is alkalmas képlemezjátszókat már többször is beharangozták, de a siker mindannyiszor elmaradt. Valami nem stimmelt a dologban. Pedig a tét nagy, mert a gyári sokszorosítástól független, saját felvételre alkalmas képlemezjátszó aazonnal lecsapa a számítástechnika, ugyanis a képlemez óriási adattárolási kapacitással rendelkezik – egyesek szerint a kis és otthoni számítógépek kategóriájában az optikai adattárolásé a jóvá.

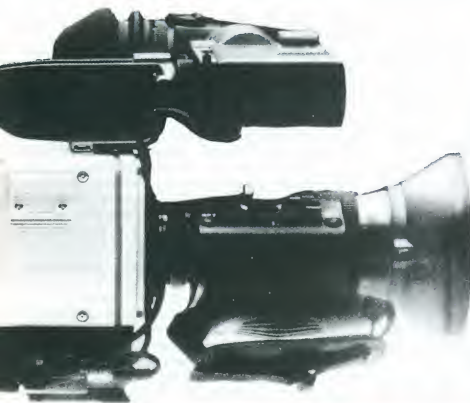
A másik kézenfekvő alkalmazás az interaktív videó, amely mind ez ideig azért nem tudott átütő sikert aratni, mert nem állt rendelkezésre gyors elérési idejű, nagy kapacitású videokép-tároló. Az eddigi hasonló rendszerek vagy képmagnóra, vagy gyári sokszorosítási képlemezre épültek. Ha igaz, akkor ezentúl saját képi anyagokkal és adatbázisokkal is lehet majd rendszereket építeni, ami nagyszágrenddel megnövelheti az említett Panasonic típus gyenge pontjait.)

Mindenesetre olvassa a múltbeli híradásokból némi óvatosság szükségeltetik. Nem ismeretes ugyanis a készülék ára, a lemez ára, a felvétel minősége és időállósága. (Mint tudjuk, ezek voltak a néhány éve meg-hirdetett Panasonic típus gyenge pontjai.)

A Teac cég azt állítja, hogy készülékével a videófelvétel olyan egyszerű, mint egy képmagnóval. 12 hüvelykes lemezre lehet felvenni NTSC rendszerben, mert ez az LV-200 névre keresztelt berendezés az amerikai piacon került forgalomba. A lemezen le-

DXC-3000

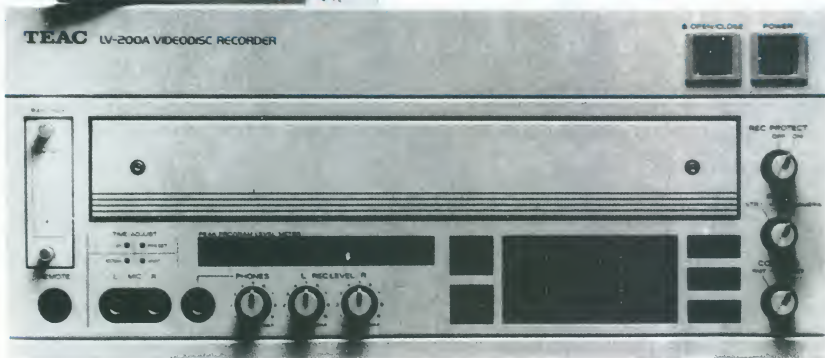

Nem valószínű, hogy amatőrök vagy kis stúdiók túl gyakran jutnak olyan videokamerák birtokába, mint a Sony DXC-3000. Mégis érdemes bemutatni, mert egyrészt jól ismert gyártó kiváló termékéről van szó, másrészt ára olyan, hogy egy jól menő videós vállalkozás esetleg beszerezhet egyet-kettőt belőle. Profi minőség amatőr áron – így hirdetik a piacon és van is benne igazság jócskán. Ne feledjük: jól kiépített háttér támogatja, azaz stúdiókörülmények között és külső felvételeknél egyaránt használható, mivel hálózati adapter, kameravezérlő egység (CCU) és hordozható képmagnó egyaránt kapható hozzá.

A kamera képérzékelője CCD, amiből három darab található készülékünkben. Használói kiemelik azt a tulajdonságát, hogy szinte nem lehet tönkretenni, ezért nagyon alkalmas olyan külső felvételek készítésére, ahol riportszerűen, a körülményekhez alkalmazkodva kell dolgozni. A CCD nem igényel fűtőteljesítményt, mint a felvevőcső és így ez a kamera – az akkumulátor segítségével – 100 percig tud dolgozni.

Finom felbontását többek között annak köszönheti, hogy különleges (1 mikronos) pontossággal állítják be a gyártás során a CCD-ket és megnövelik a modulációs mélységet a 3–5 MHz-es frekvenciák tartományában, ahol a szem a felbontásra különösen érzékeny, mert ez jelenti a kép finom részleteit. A kamera jóval könnyebb, mint a megelőző (felvevőcsöves) DXC M3. A kritikusok kiemelik jó ergonómiai kialakítását, ami a természetes körülmények közötti használatot segíti.

képlemezjátszó

**LV
200A**

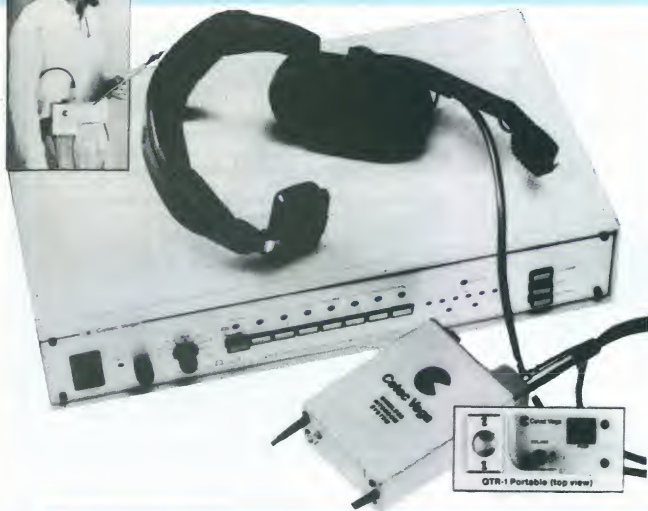
vő felvétel azonnal átirtható, ha szükséges, így adattárak, katalógusok, állóképtárak stb. adatait azonnal aktualizálhatók a változásoknak megfelelően, anélkül, hogy el kellene vinni a lemezt (lemezeket) egy központi üzembe, ahol az aktualizált új lemezt el tudják készíteni. Bizalmas anyagoknak el sem kell hagyniuk a felhasználás helyét (pl. orvosi alkalmazás, betegnyilvántartás, személyzeti nyilvántartás stb.).

Igen kifinomult a készülék lejátszási rendszere, hiszen nagy mennyiségű egyedi adat gyakori és gyors visszakeres-

sését kell megoldania nagy pontossággal és biztonsággal. Enélkül a felvételi lehetőséget nem tudjuk igazán kihasználni. Az LV-200 képes félképenként lépegetni. A lépegetés ritmusa programozható – ez a keresésnél nagy előny. És ugyanerre a mozgásra felvételkor is képes, azaz kockázó felvételre használható. Egy beépített interfész lehetővé teszi a számítógéppel való közvetlen kommunikációt, amire a fentiekben utaltunk. A készülékben található óragenerátor segítségével bármikor kiíratható a képernyőre a pon-

tos idő és dátum. Minden lemeznek van egy azonosításra használt jele (ID-code) a keresés további megkönnyítésére. 76 különféle sebességgel lehet előre- és visszafelé keresni a lemezen – zajcsökkenélkül. A készülék természetesen távvezérlővel kapható. Külön meg lehet vásárolni hozzá egy filmátíró berendezést, amely 35 mm-es filmek, negatívak vagy diák felvételét teszi lehetővé; időközadapter, szinkrongenerátor és egy külön lejátszó is beszerezhető.

Vega Q-plus

Ha egy hatalmas épületben több olyan ember dolgozik, aki a helyét sűrűn változtatja, s valamilyen kapcsolatban kell állnia a többiekkel, nos ez a feladat csakis egy intercom rendszer segítségével oldható meg.

Az intercom rendszerek tulajdonképpen mini telefonhálózatok 3-4, maximálisan 6-8 beszélőhellyel. Sok változatuk van az egyes alkalmazásoknak megfelelően. Egy többkamerás helyszíni videofelvétel el sem képzelhető intercom nélkül, hiszen az egyes operatőröknek nemcsak egymással kell kapcsolatban lenniük, hanem a rendezővel (vagy vezető operátorral) is, aki irányítja őket. Ezen túl azonban sok egyéb célra lehet használni: színpadtechnika, biztonságtechnika, sport – hogy csak néhányat említsünk a sok közül.

Az újabb (és jobb, drágább) intercom rendszerek vezetékek nélkül is lehetővé teszik az összeköttetést, ami nagymértékben megnöveli a cselekvők mozgási szabadságát. Ezeknek a kicsi rádióadóknak ugyanakkor nem szabad zavarniuk a felvételi műsorvonalakat (video- és hangvonalak). A felfhallgatót ugyanakkor nem lehet elrejtetni – de nem is szükséges, hiszen az egész rendszer alapvetően technikai utasításokat továbbít a helyszínen levő műszakiaknak.

A Cetec Vega vállalat Q-plus berendezése

És egy LCD tévé

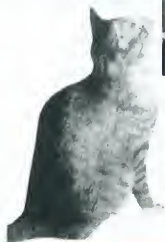
Több alkalommal írtunk már a kicsi, lapos zsebtévékről. Az első ilyen készülék a Sony Watchman nevű terméke volt, amely fekete-fehér képet állított elő, de nem LCD képernyővel működött, hanem egy speciálisan módosított katódsugárcsővel. Ez a konstrukció azonban nem teszi lehetővé az árnyékmaszok beépítését, így csak fekete-fehér kép visszaadására alkalmas.

A Sony és a Sanyo kifejlesztett egy árnyékmaszok nélküli lapos színes képcsövet is, de ez egyelőre csak prototípus. Mindenképpen az LCD képernyő látszik korszerűbbnek és várhatóan ez fog elterjedni. Ez egyébként nagy lépésekkel elkezdődött: az USA-ban arra számítnak, hogy ebben az évben 50 százalékkal nő meg az LCD képernyős kis tévék gyártása. Folyamatosan javul a kép minősége is. Ma már mintegy 90000 képelemből áll egy LCD képernyő, ami a szóban forgó kis méretek esetén meglehetősen jó felbontású képet ad.

Az aktív mátrixos LCD technológia bevezetésével nőtt a szintizitás és a kép élessége. A Sharp bemutatott készülékében pedig olyan LCD kép-

ernyő van, amelyben minden képelemhez tartozik egy fekete mátrix, ami tovább javítja az élességet. A Sony Color Watchman készüléke pedig – amely a Sony első LCD képernyős tévéje – kiiktatta a gamma-előtörzítés káros hatását az LCD-ernyőn. (Mint tudjuk a tévéadókban a képviisszaadók csövek sajátosságainak megfelelően torzítják a jelet a jobb képmínőség érdekében.)

A nagyméretű LCD ernyőkre még sokáig kell várnunk, ezek a kicsikévék (7,5 cm képátló) azonban egyre használhatóbbak. Némelyikben van hang- és videobemenet és ez kiválóan alkalmassá teszi őket a videokép felvételkor történő ellenőrzésére. A Hitachi egyenesen kamkorderekre szerelhető monitorokat gyárt, amelyeket a kamkorder tetején található papucs segítségével lehet rögzíteni. A VM-LCD1 márkajelű készülék több mint 95000 képelemet képes láthatóvá tenni. A kép átlója kb. 5 cm, ami nem nagy, de egy nagyságrenddel jobb, mint azok a kicsi fekete-fehér elektronikus keresők, amelyek használata alaposan igénybe veszi a szemet.

Bogen kamera- állványfej

vezeték nélkül működik, aminek nagy előnye, hogy nem kell a kábelekkel bajlódni. Teljes duplex vagy szimplex üzemben dolgozhat. Ez utóbbi azt jelenti, hogy a válaszfalhoz meg kell nyomni egy gombot. A rendszer hatállomásos, és össze lehet kapcsolni egyéb vezetékes vagy vezeték nélküli intercom rendszerekkel. Az összeköttetést a VHF sávban valósítják meg annak érdekében, hogy a felharmonikusok ne zavarják a műsor csatornáit.

A berendezés percek alatt felállítható: gyakorlatilag a szetek kiosztásából és azok bekapcsolásából áll, beleértve a központi egységet is. A hat állomás folyamatosan beszélhet egymással gombok nyomogatása nélkül is, és nemcsak egy szólhat egy időben, mint a megszólalásra bekapcsoló (voice-operated) rendszereknél.

A QTR-1 jelű állomások masszív alumíniumdobozban vannak és kezelésük igen egyszerű: mindössze egy ki-be kapcsoló, egy hangerőszabályzó és egy nyomógomb található rajtuk. 8-10 óráig képesek működni két 9 voltos elem segítségével. A hangminőségük kitűnő. A QX-6 jelű főállomás további lehetőségeket nyújt a behallgatás iránti igények terén, és ez teszi lehetővé a más rendszerekkel való összekapcsolást is. A főállomás hálózatról vagy 12-24 voltos egyenfeszültségről működik.

Egy amatőr videofelvételt arról lehet halálisan biztonságosan felismerni, hogy képtelenül rossz a kameravezetés: a kamera ide-oda táncol, nincs egy nyugodt pillanata. Hogy is lehetne, mikor a szerencsés videós már attól is izgatott lesz, hogy végre kamerát foghat a kezébe, hát még ha képet is lát a keresőben, amit netán fel is vesz...

A profi operatőrök évekig tanulják ugyanezt, és a hosszú képzés eredményeképpen nemcsak egy jó adag technikai biztonsággal, hanem bizonyos képi kultúrával is rendelkeznek. Igaz, ez néha sablonokban való gondolkodást jelent, de most nem erről van szó, hanem egyszerűen a kameraállványokról, pontosabban azok legfontosabb részéről, a fejről. Az ézenfekvő, hogy az egyenletes, lassú kameramozgások állvány nélkül nem képzelhetők el, de aki már megpróbálta ezt, hozzáteheti: csilapított fejes állvány nélkül. A jó kameraállvány merev, nem remeg, a kamerafej minden irányban állítható, sőt folyamatos, egyenletes mozgással vezethető.

Ezeket a részben ellentmondó követelményeket nem egyszerű kielégíteni, ezért az igazán jó kameraállványok ezer dollár (!) felett kezdődnek. Sajnos az amatőr kénytelen beérni ennél valamivel kevessebbel – a legtöbb esetben egy fotózáshoz szerkesztett áll-

vánnyal, amivel állóképeket készíthet, de a kamera mozgására alkalmatlan, mivel remeg, zötyög, holtjátéka van.

A használható állványok feje folyadékcsilapítású, és a legtöbb esetben változtatni lehet az ellenállást, sőt ki is lehet azt kapcsolni, vagyis gyors lendítések, átállások is lehetségesek a kamerával. Az ilyen állvány nem fárasztja az operatort és a kameramozgások kivitelezése tökéletes.

A képünkön látható Bogen „Mini Fluid Head” (kis folyadékos fej) minden Bogen állványra felszerelhető. Kicsi: nagyjából 13 x 13 x 13 cm, tehát nem a robusztus stúdió-kamerák, hanem az egyre kisebb amatőr kamerák és kamkorderek számára készült. Könnyű, kb. 1,5 kg. Buktatni felfelé 45 fokig, lefelé 90 fokig lehet. Külön vízszintes és függőleges irányban rögzíthető. Akár a nálunk forgalomban levő Saba ST 100 típusú állványon, ezen is leemelhető a kamera a rögzítőcsavar kicsavarása nélkül, egy rugós excenterkar segítségével. Helyszíni felvételeknél ez igen előnyös, ha a kamerát hirtelen vállra kell kapni és futni kell vele. A kar 45 cm-es különféle állásokban rögzíthető vagy levehető. Jobb és bal oldalra is felszerelhető. A maximális kamerasúly kb. 4,5 kg az ajánlás szerinti, ami azt jelenti, hogy minden amatőr kamerához és kamkorderhez használható.

46 éves korában, augusztus 27-én meghalt Szakolczay Lajos, lapunk TESZT rovatának vezetője, műszaki tanácsadó. Pótolhatatlan vesztés a magazinunknak, s úgy hisszük, olvasóinknak is, hogy szakmai tudását, bölcs tanácsait nélkülözniük kell. Kitűnő szakembert, fáradhatatlan kollégát és egy kedves, jó embert veszítettünk el.

A képünkön látható különös koncerthez az ötletet az adta, hogy az igényes videósok már nem elégszenek meg a tökéletes képvisszaadással, hanem emellé hi-fi sztereó hangot is szeretnének. Így hát a gyártók között valóban megindult a „hangverseny”.

Van miből válogatniuk a vajt fülűeknek, ezt bizonyítja tesztünk, amelyet Szakolczay Lajos, a MEEI csoportvezető mérnöke készített.

vagy még többnek felel meg, ugyanis mindegyiknek vannak ikerestvérei is más gyártói név és más típusmegjelölés alatt. Általánosságban szemlélve a sztereó gépeket, megállapítható, hogy méreteikben lényegesen nem térnek el egyszerűbb társaitól, de kezelésükhöz nem-egyszer pilótajószágúvány is elkelne. Bortormány ugyan nincs, viszont gombokból annál több van.

A megszokottnál bővebben kell foglalkozni a hang kérdéseivel, mert a sztereó hi-fi hang „megér egy misét”. Minőségét tekintve a CD-vel (Compact Disc) összemérhető műszaki paraméterekkel rendelkezik. Nagy előnye a CD-vel szemben, hogy tud felvett készíteni. Persze könnyű ezt mondani, mert a hi-fi hangot valamiről fel is kell venni, és ahhoz, hogy jó minőségű hangot kapjunk vissza, jó minőségű forrásra van szükségünk. Ha ez is megvan, akkor a legolcsóbb üzemeltetésű hi-fi berendezést mondhatjuk magunkénak.

Egy metálszalaggal etetett kazettás magnetofon egyórányi „hangköltése” 300–400 forint. Videokazetta esetében ez a költség standard üzemmódban 200–300 forint, LP, azaz hosszánjátzó üzemmódban 100–150 forint. Ezért a pénzért kiváló sztereó hi-fi hangot kapunk, ráadásul a tv-n színes képet is nézhetünk, a hangot pedig akár 8 órán keresztül hallgathatjuk egyfolytában.

Mindenki tudja a saját gyakorlatából, hogy jó minőségű hangot csak jó minőségű szalaggal lehet elérni. Az FM üzemi videomagnóval más a helyzet: működési elvéből következőleg nem érzékeny a szalagminőségre. Pontosabban a kép és a hagyományos hang minősége erősen függ a szalag milyenségétől – az FM hang elvileg független tőle. Természetesen ezzel senkit sem akarunk arra biztatni, hogy tudatosan gyatra szalaggal etesse a drága hi-fi videomagnóját. Mert hogy drága, az nem vitás: azért a 2000–3000 márkáért, amibe kerül, ma már legalább két – de még az is elfordulhat, hogy négy – normál videomagnót lehet vásárolni. Persze fel lehet fogni az árkerésszt úgy is, mintha vettünk volna

egy kitűnő minőségű képmagnót és egy egyszerű kazettás decket – egy dobozban.

Először is ismerkedjünk meg a hangrögzítési rendszerekkel, a hagyományos és a hifi videohang sajátosságaival.

Hagyományos videohang. A jelenlegi televíziós rendszerben a hanginformációt frekvenciakódolással (FM), lényegében azonosan az URH rádiózással. A tv-készülékek tehát nagyjából ugyanazt a hangminőséget produkálhatnak, mint az FM rádiók. A frekvenciasáv 30–15000 Hz, a dinamika jó 60 dB, a torzítás néhány tized százalékos, tehát a tv-műsor – ha sztereóban szól – teljes értékű hi-fi-műsorforrás lehetne.

Ha valaki a jó képhez jó hangot is akar, akkor feltétlenül hi-fi minőségű videomagnóra van szüksége. Aki szereti az operát, vagy a popzenét, annak nem mindegy, hogy milyen minőségű hangon hallgatja kedvenc együtteseit, akár 8 órán keresztül egy huzamban is (Long Play üzemmódban E–240-es kazettával).

Tesztünkben csak öt készülőképpussal foglalkozunk, ám ez az öt tíznek

Hangverseny?

Az is!

Szalagsebességen relatív értéket kell érteni tehát, hogy melykor a sebességgel mozog a szalag a magnófej részéhez képest. Hozzászoktunk, hogy a fej mindig áll és a szalag mozgása biztosítja a szükséges sebességet, valamint a fejrés mindig merőle-

A fejdob egyébként nem teljesen ellenirányban forog (ami nem is lehetséges), hanem fer-

A képelek tehát sokkal nagyobb felületen helyezkednek el, mint a hangleletek, és az utóbbiak nem is a forgó félgöztülapotagatja, hanem egy hagyományos álló fé. Ez az, ami miatt a képmagnó hanglegróztületegyeségt nyugodtan hasonlíthatjuk a kazettás magnóhoz, bár a kazettás szalag kétszerese szélesebb (sztereóban 6,6 mm a hasznos felület) és kétszerese gyorsabban fut. Így azután nem is csodálkozhatsz azon, hogy a videomagnók hangja csak egy átlagos hordozható magnóval ér fel.

Természetes, hogy a gyárak mindent elkövettek, hogy a műszaki jellemzőket minél jobbá tegyék, de minden hiába, más utat kellett keresni. Sikerült is kitalálni egy teljesen új rendszert, ami mindazonáltal tökéletesen csereszabatos maradt a régivel.

Hi-fi hangrögzítés (FM). A tervezők abból indultak ki, hogy minél magasabb frekvenciákat rögzítenek, annál inkább érvényesül egy különös hatás, nevezetesen, hogy a mélyebb frekvenciák tel-

Videóás közben bizonyára sokan tapasztalták már, hogy a beszéd közbeni szünetekben megnő a zaj, majd az első erőteljesebb beszédhangnál újra alábbhagy – ez az automatika

Minthogy a képteknika csak ►

3. ábra

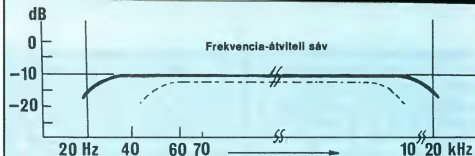
szorta szélesebb a rés, mint a képfejek. A 2. ábra jól szemlélteti, hogyan helyezkednek el a mágneses erővonalak a szalagon; különösebb magyarázatra nincs szükség.

Az elmondottak ismeretében most már rátérhetünk a lényegre: mi módon alakítják át a hangjeleket, hogy a gép „fel tudja dolgozni” őket, és hogyan kerül a szalagra a műsorjel?

Megint a hagyományos hangrögzítési technikával kell kezdenünk: ott a hangfrekvenciás jeleket 50–120 kHz-es előmágnesező jellel együtt bocsátják a felvevőre (a hangjelet ráültetik a magasabb frekvenciájú jelle). A két jel összeadódik és együtt vezérli a felvevő fejet. Az előmágnesező jel amplitúdója és frekvenciája csaknem egy nagyságrenddel nagyobb, mint a műsorjelé, tehát nem zavarja azt. Az FM rendszerben viszont a programot egy több nagyságrenddel nagyobb frekvenciájú hordozóra ültetik, és a műsorjellel a hordozó frekvenciáját modulálják (4. ábra). A jel dinamikáját itt a „löket” (vagyis hogy mennyi ideig tart egy bizonyos frekvencia) testesíti meg. Az URH rádiózásban legfeljebb ± 50 kHz löketet engedélyeznek (az URH sávon az adó kiosztási távolság mindössze 200 kHz).

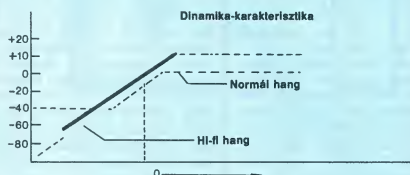
Az FM magnó sokkal szabadabban dolgozhat. Két különálló monó „adóállomása” van, mint már említettük, a bal csatorna jelét 1,4 MHz-en a jobb csatornát pedig 1,8 MHz-en viszi át. Az elválasztáshoz semmiféle segédjelle nincs szükség, ellenében a rádiózással (19 kHz-es pilot jel). A csatornaelválasztás a rendszerből következően igen nagy, a torzítás alacsony, a dinamika hatalmas: mert a löket maximálisan ± 150 kHz lehet – tehát háromszorosa a rádiózásnak és a tévézésnek. A felvétel visszajátszásakor csak az 1,4 és 1,8 MHz-es jeleket kell felerősíteni és demodulálni, s máris rendelkezésünkre áll a két független hangcsatorna.

Még egy jellemzőről kell beszélnünk, mégpedig a szalagutats-egyenletlenségből származó hangvisztaadás hiábáról, magyarul a „nyávogás”-ról. Az FM felvételi rendszerrel működő magnónál a nyávogási érték al-

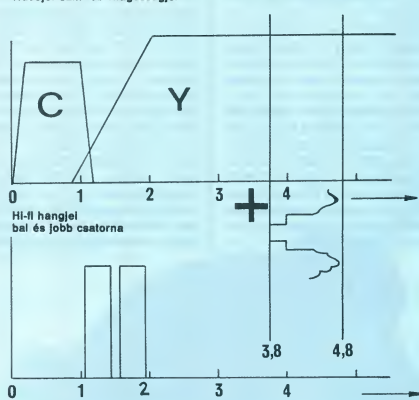
Piros: hi-fi hang

Fekete: normál hang

A videoszalagon lévő jelspektrumok

Videofej Sín- és világosságjel

5. ábra

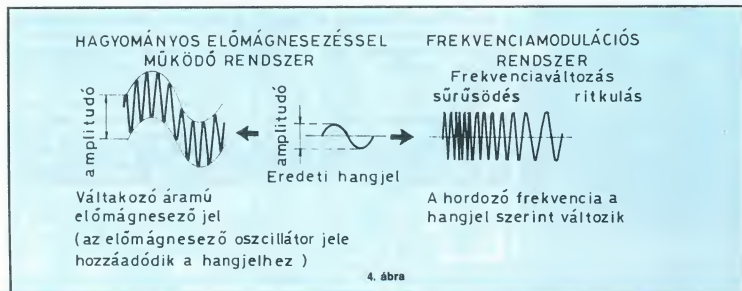
talában egy nagyságrenddel jobb, mint a hagyományos készülékekénél (kivéve a CD-t mert annál ez az érték nulla). Szeretnénk a normál és a hi-fi hang frekvenciaátvitelét, dinamikáját, valamint a videoszalagra felrajzolt frekvenciaspektrumot vizuálisan is érzékelhetővé tenni, ezeket ábrázoljuk az 5. ábra diagramján.

Amit eddig elmondtunk, az „mind nagyon szép”, csak hogy a vajt fülek mégis találtak kifo-

gásolnivalót az FM hangban. E kifogásokkal a tesztküvet végén található ismertetésben foglalkozunk részletesen (labormérések).

Azt mondtuk, hogy a sztereó hi-fi hang csak a képanyaggal egyidejűleg vehető fel, ami igaz is, de nem feltétlenül szükséges a műsor hangját hi-ben rögzíteni, történhet normál hangban is, és összehangolt felvétel esetén a sztereó hangot egy másik forrásról rögzíthetjük a képinformációtól függetlenül. Így kaphatunk egy közeli CD lemezjátszó nélkülözhetetlen videóit. A képre mindenképpen szükség van, mert az egyenletes futáshoz szükséges szinkronjelek csak így állíthatók elő.

A képszolgáltatásokkal kapcsolatosan még két kifejezés értelmét kell egy kissé megmagyaráznunk: az első az „Insert”, ami magyarul képbeillesztést jelent, vagyis észrevehető átmélet nélkül új részletet illesztünk a műsorba az anyag szerkesztésekor, a második az „Assemble”, amivel szintén vágási

4. ábra

művelet hajtható végre, oly módon, hogy a meglévő műsor-részt zökkenőmentesen folytatható, a szinkronjel nem szakad meg. Még egy-két szót kell szólnunk az utóhangosításról is (Audio Dub), amivel utólag készíthetünk hangfelvételt anélkül, hogy a képet törölnénk. Természetesen ez a funkció van csak, mert a hi-fi hang a képtartam szerves része, tehát ilyen célra nem használható fel. Mindenesetre az Audio Dub segítségével sok hangtrükk, illetve hangeffektus-beültetés és narrátoros fordítás hajtható végre.

A programozási műveletek egyre inkább egyszerűsödő feladataival kell még megismerkednünk. Manapság a csúcskategóriás készülékeknél egyre jobban elterjed az úgynevezett „programozható távvezérlés”. Ez a fogalom egy kicsit félrevezető, mert nem a távsza-

bályzót programozzuk, hanem a videót a távvezérléssel, pontosabban a programórát. Nyugodtan ülhethet tehát a fotelban és lapozgathatjuk a tv-űjságot, miközben a be- és kikapcsolási idők, valamint a kívánt csatornaszámokat betáplálhatjuk a távvezérlőbe. Ha minden adat helyes – erre is van a távvezérlőn ellenőrzési lehetőség –, az egész adatszám egy gombnyomással „átlátható” a videóba, így a programmegjelenés már fel van töltve. Csúszán egyetlen bökkenő maradt: be kell tennünk a gépbe kazettát, amire a kívánt programot rögzíteni akarjuk, tehát mégiscsak fel kell állnunk, ugyanúgy, mint eddig.

Új programozási lehetőség a „text-programozás”, amit a Grundig cég fejlesztett ki, de már a Siemens készülékeken is megtalálható. Lényege, hogy a VPS dekóderrel rendelkező egyes készülékeken a videotext

oldalakon egy világító ponttal meg lehet jelölni a kívánt műsort és a kapcsolódóra máris programozva van. Sajnálatos, hogy a textoldalak nem közelít több napra előre a műsort. Egy-két nap és vége. Ha még későbbi adásokat kívánunk felvenni, vissza kell térnünk a hagyományos, műsorfüzet alapján történő programozáshoz, kézzel.

Másik alternatívát kínál a Panasonic készüléke, mert vonalkódosó ceruzával is programozható. A tv-műsor vonalkódja külsőre éppolyan, mint a kereskedelemben használatos: fekete-fehér vonalakból áll, csak nem az ár, hanem egy-egy műsor rögzítéséhez szükséges információkat hordozza. Ha ezen a kódon végighúzzuk a fényceruzát, az információ azonnal közölhető a programórával. Ez a vonalkód-szojogtatás hazánkban nem létezik, de Nyugat-Európában is elég ritka.

Végül még valamit a videoszalag kettős kihasználásának lehetőségéről. Az audio-dubbal rendelkező készülékek esetében lehet egy olyan trükköt csinálni, hogy a felvenni kívánt filmet nem a saját hangjával, hanem egy másik hi-fi sztereó hanggal rögzítjük, majd a filmhez tartozó hanganyagot audiodub segítségével a normál hangcsíkra felvesszük. Természetesen a szinkronban való indításra nagyon kell vigyázni, mert ha nem, a kép nem fog együtt futni a hanggal. Egy kis ügyeskedés és türelem árán egy szalagot kétféle információra is használhatunk.

Ezek után idősebbé áttérni a lényegre, a készülékekkel való ismerkedésre. Bemutatunk egy drága, csaknem 4 éves fejlesztési típust és négy olcsóbb, új készüléket.

MENNYEN JÓ A HI-FI VIDEOMAGNÓK HANGJA?

Az ismertetőket és a specifikációkat olvasva csak azt láthatjuk, hogy a hi-fi videomagnók hangja magasan van a kazettás és orsós magnók hangját. Vannak azonban olyan kifinomult fülhallgatók, akik még ebben a hangban is képesek felfedezni némi hiányosságot. Csaknak a gyártók? Természetesen ezt nem lehet mondani, jöjjék a papír lapra türelmes, mindent kibír. Csak egy aprócska tény elhallgatásáról van szó. Ennek az elhallgatásnak a nyomába eredni az NSZK-beli Video Magazin által megbízott laboratóriumnak. Az ételük kapott eredményeket ismertetjük mi is, a téma érdekessége miatt.

Azt tudjuk, hogy a hi-fi videomagnók olyan alomdatókkal rendelkeznek, mint 90 dB jel/zaj viszony vagy 10 Hz–20 kHz frekvenciaátlátás. Ennek technikai oka dűkünkben ismert: egy második forgó hanglejtő írja fel a szalagra a hanginformációt frekvencia-modulációs rendszerben. A tulajdonképpeni probléma abból adódik, hogy a felvételt két külön fejfel történik és a két fej jele között bizonyos „illesztésihiba” léphet fel. Attól függően tapasztalható az úgynevezett „fejkapcsolási” zajból adódó torzítás, hogy a gyártó mennyi energiát, költséget fordított a fejmechanika összeválogatására.

A vizsgálat lefolytatásának érdekében két készüléket választottak ki, lehetőleg úgy, hogy az említett „költséghatárforrás” az érből észrevehető legyen. A drágább készüléket nevezzük „A”-nak, az olcsóbbat pedig „B”-nek. A vizsgálati eredményeit az oszcilloszkópok kinyitásával kimutattuk, a bár az eltérések kétszázgázolási minimálisak, de vannak.

A mérések elvégzésének érdekében egy 30 millisekundum hosszú, 10 kHz frekvenciájú hangjel (ún. Burst-jel) csomagot vettek fel a szalagra. Ennyi idő alatt legalább egy teljes körű feltekerés történik. Amennyiben az „A” készülék oszcilloszkópfelvételeit nézzük impulzuscsomag-torzulás a fejlejtőszakor természetesen látszik, azonban a csomag nagy-

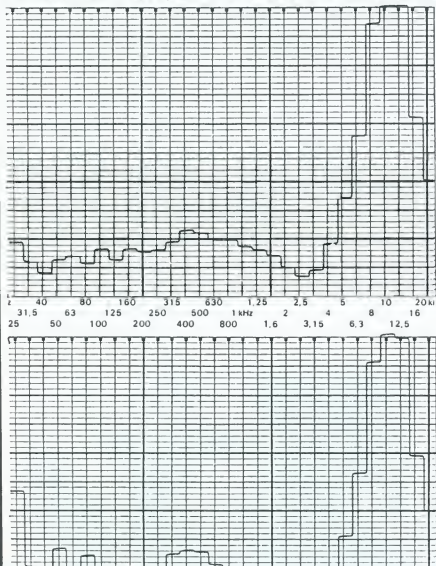
jából látszik és törési hely sem látható. Más a helyzet a „B” készülék esetében, mert a hangjelcsomag közepe táján világosan fellelmerhető a két fej illesztetlenségének a helye, láthatóvá válik a két különböző berezgési jelenség is.

Mivel szabványtalanság a hangjelcsomag, annál nagyobb lesz a várható átlapolási zaj. Az „A” készüléknél készített frekvenciaanalízis lényegesen nem mutatott ki kritikus frekvenciahelyeket. Ezzel szemben a „B” minta esetében határozott, 25 Hz-es felvételi frekvenciát és ennek perálisan számú felharmonikusait tapasztalhatjuk. Ez a jelenség bűgössé, brummal vehető észre a plano részeknél (hallk zongorajáték). A származéki kifejezés érdekében a Burst-jel 10 kHz-es komponensét kikapcsoltuk, így a maradék zaj – a „B” készülék esetében mintegy 40 dB-lel lett csak kisebb, mint a 10 kHz-es jel, tehát csupán 1/1000-része maradt, ami a 90 dB-ként több nagyságrenddel nagyobb.

Hogyan kerülhetne a kijelzőn színes ellenőrzés azok a remek értékek az ismertetőkben? A rejtejt megfogásuk a készülékekbe beépített zajelnyomó kapcsolás adja meg.

Ez az érzékelő gondoskodik arról, hogy a műsor színében megjelenő zavaró zaj ne legyen hallható. Működése a hangzó függvénye, egyes halk hangoknál határozottan észrevehető a hatása. Gyenge, finom zongoralejtések leplezik le legjobban működését, mert ilyenkor a hangot egy „zajzárszó” burkolja be. Ez a jelenség természetesen a klasszikusok rajjaitól vehetik leginkább észre, mert hangos popzenénél a zajelnyomó kapcsolás hatása nem észlelhető.

Minden kritika ellenére a régi hosszanti csíkos hangrögzítéssel összehasonlítva a legrosszabb hi-fi hang is földöntúli gyönyörűsége a hallgató fülének, tehát egy cseppet sem lebecsülendő.

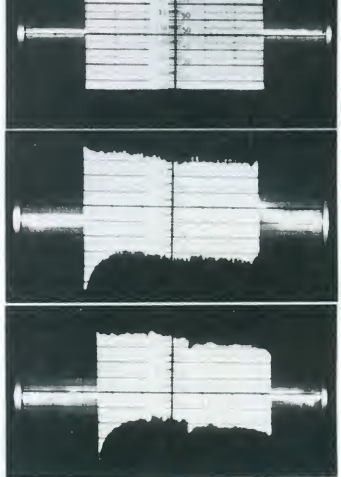

Ilyen a mérési felvétel előtt:
10 kHz-es, 30 msec hosszú
vizsgálójel.

Az „A” videomagnónál nem
látszanak az „illesztési” hirtelenségek
a hangjelcsomagban.

A „B” videomagnónál nem
illeszkedik a fejlejték, tehát
látható a fejkapcsolási zaj.

A frekvenciaanalízis
eredményeinek látható, hogy
az „A” készüléknek kiegyenlített
a fejkapcsolási zaj 5 kHz-ig.
Az alsó diagramon a „B”
készüléknek fellelmerő
a felvételi zaj 25, 50 és
75 Hz-nél, valamint 500 Hz
környékén. A diagramon látható
felvételi minták ábránál a 10
kHz-es vizsgálójel okozza.

JVC HR-D 725

Más gyártói és típusmegjelöléssel is megtalálható, például: Dual VR 97, ITT VR 3995, Saba VR 6038, Telefunken VR 1980, Nordmende V 502, Thomson V 368.

Ár: kb. 2800 DM

Nem mai készülék, de ami egy hi-fi sztereó videomagnótól elvárható, azt mind tudja, kivéve a legújabb programozási különlegességeket, mint vonalkód, textkód vagy távvezérlő-programozás, ezeket nem, de van audio-dub, insert, lassítás, gyorsítás előre-hátra, LP üzemmód stb. A műszaki specifikációban leírt adatoknak minden szempontból megfelel. Megállapításunkat arra alapozzuk, hogy ezt a készüléket módunkban állt teljes alaposan ellenőrizni, és eltérést nem tapasztaltunk. Eppen ezért nem láttuk értelmét, hogy a mérési eredményeket közöljük. A szolgáltatások összesítését egy közös táblázatban a többi készülékkel együtt mutatjuk be.

Teszteredmények

Kép: jó
Hi-fi hang: nagyon jó
Összminősítés: jó

Normál hang: jó
Kezelhetőség: jó

Panasonic NV-H75 EG

Ár: kb. 2000 DM

Társaságának kifejezetten elegáns képviselője. A kivezérlés-szabályozó kivételével minden egy lenyitható ajtó mögött helyezkedik el. E készülék feljesztői azt az irányzatot képviselték, amely a távvezérlőt tekintve a gép tulajdonképpeni kezelő egységének. Ennek következtében a készüléken lévő gombokat eléggé kicsire méretezték, így kezelhetőségük körülményes. Az elrendezésük viszont jól áttekinthető, ami sajnos csak részben mondható el a távvezérlőn található gombokról, amelyekkel a video programozható is.

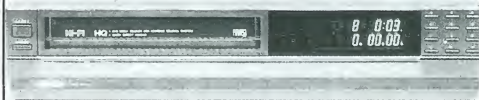
Technikailag kifogásolható volt, hogy más videók felvett hi-fi hangú kazetták lejátszása során tapasztalható volt némi hangminőség-romlás – a saját felvételeit kitűnően adja vissza. Vonalkód-programozási lehetőséggel is ellátták.

Teszteredmények

Kép: jó
Hi-fi hang: megfelelő
Összminősítés: jó

Normál hang: jó
Kezelhetőség: jó

Sanyo VHR-3700 G

Ár: kb. 1800 DM

Mint majdnem mindegyik új típusú videomagnó, ez a készülék is programozható a távvezérlőjével, de már úgy, hogy a program adatait a távirányító a saját displayen előre kijelzi és készen továbbítható a gép felé. Tízestastatúrával vezérelhető, amit eddig szinte csak a Grundig készülékeknek ismerhettünk meg. Néhány gyorskereső funkció bizonyos szalaghelyek gyors megtalálását teszi lehetővé. A VPS dekóder beépítették. Egy jelenet ötszöri ismétlésére van lehetőség, a képenkénti léptetéssel pedig a részletek is jól megfigyelhetők. Mindent összegezve: kényelem minden mennyiségben. Technikai hiányosságot nem lehetett felfedezni.

Teszteredmények

Kép: jó
Hi-fi hang: jó
Összminősítés: jó

Normál hang: jó
Kezelhetőség: megfelelő

Siemens FM 586/8 HiFi Stereo

Ár: kb. 1900 DM

Ideális formátumú készülék arra a célra, hogy alacsonyabb polcra is elhelyezhető legyen. A korábbi Siemens modellek-nél is már látott úgynevezett „pultos” megoldással, a kezelőszerveket egy előreugró, lapos felületre helyezték el, ezzel felülről jó rálátást biztosítva. Ha közelebbről szemléljük a gépet, meg kell állapítanunk, hogy nagyon sok mindent tud: a beépített VPS folytán textprogramozást, a VHR-3700 G-hoz hasonlóan tízes tastatúrával vezérelhető, gyermek elleni biztosítással rendelkezik stb. Egy igen nagy hiányossága van: a hi-fi felvételnél kézi szabályzási lehetőséget nem létesítettek. Kifogásolható még a külső megjelenési formájában, hogy az alkalmazott szellőzőnyílások túlméretezettek, tehát könnyen előfordulhat, hogy valami beleesik és komoly meghibásodást okoz. Technikai megoldását tekintve egyébként kitűnő készülék.

Teszteredmények

Kép: jó
Hi-fi hang: jó
Összminősítés: jó

Normál hang: jó
Kezelhetőség: megfelelő

Telefunken A 980 P

Ár: kb. 1900 DM

Ezt a készüléket is minden kényelemmel felszerelték, azonban a kezelógombok egyformasága esetenként zavarólag hat. A táv-

szabályzó kezelógombjaival csak filigrán ujjakkal, jól célzóképeséggel lehet elboidogolni. Nem veszélytelen, hogy a sebességátkapcsolás felvételnél nincs reteszelve, így a „Pause” helyett könnyen megnyomhatjuk az LP gombot, és a készülék lassú üzemre vált át. Az LP üzemmód egyébként csak a hi-fi hangfelvételek készítésének céljára alkalmas. A távszabályzó elegáns, saját displayen kijelzi a parancsokat és a gép programozható is vele. A VPS dekóder ebbe a készülékbe is be van építve. Ahhoz képest, hogy 365 napra előre programozható, az áramkimaradás elleni védelme túlságosan rövid időre, 3-5 percre korlátozódik.

Tesztteredmények

Kép: jó

Hi-fi hang: megfelelő

Összminősítés: megfelelő

Normál hang: jó

Kezelhetőség: megfelelő

SZOLGÁLTATÁSOK

Gyártó:	JVC	PANASONIC	SANYO	SIEMENS	TELEFUNKEN
Típus:	HR-D 725	NV-H 75 EG	VHR-3700 G	FM 586/8	A 980 P
Méret:	435 x 105 x 379 mm	430 x 82 x 354 mm	420 x 89 x 310 mm	435 x 87 x 397 mm	440 x 95 x 343 mm
Videorész					
LP üzemmód:	+	-	-	-	-
Assembleschnitt:	+	+	+	+	+
Insertschnitt:	+	-	-	-	-
Egyeskép-léptetés:	+	+	+	+	+
Lassítás előre/hátra:	előre/hátra	előre	-	-	-
Tracking:	+	+	+	+	+
Gyorsítás előre/hátra:	előre/hátra	előre	-	-	-
Képélesség-szabályozás:	+	+	+	+	+
Azonnali felvétel:	+	+	+	+	+
Számláló:	+	-	-	+	+
Lejátszott idő kijelzése:	-	+	+	+	-
Maradék szalagidő:	-	-	+	-	+
Memória:	+	+	+	+	+
Távprogramozás	-	+	+	+	+
Programozhatóság program/nap:	8/14	8/30	6/365	4/365	8/365
VPS:	-	-	+	+	+
Áramkimaradás elleni védelem:	1 óra	0,5 perc	1 óra	1 év	3-5 perc
Secam színnorma:	+	+	+	+	-
Gyermek biztosítás:	-	-	-	+	+
Tv-vétel rész					
Sztereó vétel:	-	+	+	+	+
Tárolókapacitás:	32	32	32	39	48
Kábeltuner:	+	+	+	+	+
Direkt csatornaválasztás:	-	-	+	+	+
OIRT hang:	+	-	-	-	-
Hangrész					
Hi-fi hang SP:	+	+	+	+	+
Hi-fi hang LP:	+	-	+	+	+
Kézi szabályozás hi-fi hangnál:	+	+	+	-	+
Automata szabályozás hi-fi hangnál:	+	-	-	+	+
Kapcsolható MPX szűrő:	-	+	-	-	-
Utóhangosítás (audio-dub):	+	-	-	-	+
Csatlakoztatási lehetőségek					
Euro-Scart:	-	+	+	+	+
Video BNC:	+	+	-	-	-
Audio RCA:	+	+	+	+	+
Mikrofon:	+	-	-	-	+
Fejhallgató:	-	+	+	-	+
Kamera:	+	-	-	-	-

ÜRTÉVÉ

PARSAT

ÜRTÉVÉ

MŰHOLDVEVŐ BERENDEZÉSEK

A PARABOLA Szövetkezet PARSAT védjeggyel 5 éves fejlesztése eredményeként gyárt és forgalmaz műholdvevő berendezéseket. A közösségi vevőberendezéseink a Magyar Posta típusengedélyével rendelkeznek, és az országban több helyen kerültek beépítésre. A vevőberendezésekért szövetkezetünk három év garanciát vállal, az antennánál elhelyezett blokk-konverterek kivételével. Ez jelenleg csak importból szerezhető be, annak meghibásodását jelenleg javítani nem tudjuk. Így a blokk-konverterekre csak egy év garanciát tudunk biztosítani.

Jelenleg csak a közel dél felé állított 2,20–3,00 m-es parabolaantennával az ECS F1 műholdról lehet műsort venni előzetes postai engedéllyel. Az engedélyt, a Magyar Posta Hatósági Osztálya a kérelmező részére a 2 angol: a SKY és a SUPER CHANNEL, valamint a francia TV5 adók vételére adja ki.

Fenti műholdadók vételére a szövetkezetünk által gyártott berendezéseket ajánljuk megvásárolni.

A PARSAT műholdvevő berendezések (általános forgalmi adót is tartalmazó) árai:

1 CSATORNÁS KÖZÖSSÉGI VEVŐRENDSZER:			
ECS O 2,2 m antennával	221 625,-	1 CSATORNÁS KÖZÖS EGYÉNI VEVŐ 1 POLÁRON	158 625,-
ECS O 3 m antennával	296 625,-	ECS O 2,2 m antennával	233 625,-
		ECS O 3 m antennával	
		Azonos poláron csatornánkénti bővítési lehetőség maximum 5-ig	28 875,-
2 CSATORNÁS KÖZÖSSÉGI VEVŐ 1 POLÁRON:			
ECS O 2,2 m antennával	293 125,-	2 CSATORNÁS KÖZÖS-EGYÉNI VEVŐ 2 POLÁRON:	
ECS O 3 m antennával	368 125,-	ECS O 2,2 m antennával	232 625,-
		ECS O 3 m antennával	305 625,-
2 CSATORNÁS KÖZÖSSÉGI VEVŐ 2 POLÁRON:		Bővítési lehetőség max. 5 csatornáig	28 875,-
ECS O 2,2 m antennával	355 875,-		
ECS O 3 m antennával	430 875,-	EGYEDI VEVŐ FŐÁLLOMÁS TÖBB VÉTELI HELY-RE 1 POLÁRON:	
		ECS O 2,2 m antennával	110 750,-
3 CSATORNÁS KÖZÖSSÉGI VEVŐ 2 POLÁRON:		Vételi helyenként szükséges egyedi vevő	30 000,-
ECS O 2,2 m antennával	438 625,-		
ECS O 3 m antennával	513 625,-	EGYEDI VEVŐ FŐÁLLOMÁS TÖBB VÉTELI HELY-RE 2 POLÁRON:	
		ECS O 2,2 m antennával	175 750,-
FÖLDI TV CSATORNA KÖZÖSSÉGI RENDSZER-BEN:		Vételi helyenként szükséges egyedi vevő	30 000,-
VHF sávban komplett szerelve (irányár)	47 000,-		
UHF sávban komplett szerelve (irányár)	48 000,-		

GYÁRTÓ:

PARABOLA KSZ

Budapest XIII., Kassák Lajos u. 78. Telefon: 490-791, 409-964 Telex: 22-3425
Postai cím: 1553 Budapest, Pf. 19.

RAMOVILL RÉSZLETAKCIÓ KÖZÜLETEKNEK!

Legfeljebb 6 hónapra, 200 000 Ft felett, kedvezményes feltételekkel,
30%-os előleggel vásárolhatók:

- számítástechnikai importcikkek ●
  - pénztárgépek ●
  - szivattyúk ●
  - szerszámok ●
- és még több száz termék.

Érdeklődni lehet:

A Ramovill nagykereskedelmi osztályain,
valamint a Ramovill központ információs irodájában:
Budapest IX., Ráday utca 24. Telefon: 174-450

A világítás gyakorlatáról

A képrögzítés bármely módját is választjuk (fotó, film, video), kevés fény esetén vagy nem megfelelő fényviszonyok között mesterséges fényforrásokkal, izzólámpákkal kell világítanunk. A különböző cégek ezernél többféle típust gyártanak, nagyon alacsony teljesítményű (25 W) éppúgy, mint igen nagy teljesítményű (20 kW), különféle ötvözetű izzószálakkal, semleges vagy nemesgáztöltéssel. Ezen izzólámpák fényének színhőmérséklete általában 3200 K.

A kimondottan képrögzítés céljaira gyártott úgynevezett fotóizzókat a „feszített” üzemmód jellemzi. Ez azt jelenti, hogy azonos teljesítmény (watt) mellett magasabb a fénykibocsátásuk, mint a hétköznapi célokra gyártott izzóké. Színhőmérsékletük szintén 3200 K, élettartamuk viszonylag alacsony: típustól függően 20–100 óra közötti.

Használat közben az izzólámpa izzószála párolog. Ez az izzó üvegburájára csapódik, és mint enyhe színező szűrő, fényvesztéssel és a fény színhőmérsékletének csökkenésével okozza. Ha „egyidős” izzókkal dolgozunk, akkor ez nem okoz különös gondot, hiszen „egyeséges marad” a fényforrások színe. Ha azonban nagyon „öreg” és teljesen új izzókkal világítunk egyszerre – színhőmérséklet-különbségük elérheti a 400–500 K-t is –, képeink korrigálhatatlanul tárkák lesznek. Próbáljunk tehát „egyidős” izzókkal dolgozni.

Az úgynevezett halogén-lámpák sokat segítenek ezen a problémán. Ezeknél a „lámpáknál” az izzószál kvarcburában van és halogéngáz veszi körül, ami megakadályozza az izzószál elpárolgását. Színhőmérsékletük 3200–3400 K közötti, élettartamuk pedig mintegy 50–2000 óra közötti. Élettartamuk vége felé színhőmérsékletük csak 100–200 K-t csökken.

Ha már az „izzók” vagy „lámpák” hőmérsékletéről beszélünk, nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy ezek az adatok csak akkor igazak, ha a katalógusban (vagy magán az izzón) feltüntetett névleges feszültségen (nálunk ez általában 220 V) működöttük ezeket. Gyakran előfordul, hogy a hálózati feszültség nem éri el az előírt 220 V-ot. Ilyenkor voltonként mintegy 8–10 K csökkenéssel kell számolnunk.

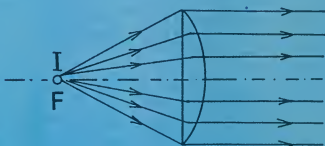
Az izzólámpák fénysugárzása folytonos színekű, mint a Napé.

Az izzólámpákat a legritkább esetben használják „csak úgy”, foglalatba helyezve, általában valamilyen armatúrában helyezkednek el. A különféle armatúrák a meghatározó, hogy milyen jellegű a fényük: mennyire irányított vagy szórt. A jól irányított fényű lámpák az ún. spot-lámpák (vagy pontfénylámpák), míg a másik alaptípusba a derlítő (vagy szórt fényű) lámpák tartoznak. Amikor a főfényről beszéltünk, hangsúlyoztuk ennek irányított jellegét. Főfényforrásként általában spot-lámpát szokás használni (ha van).

Ránézésre a spotlámpa olyan zárt házi lámpa, ahol az izzó előtt egy gyűjtő üvegfelület (kondenzorlencse) található, és ezt az izzó foglalatával együtt előre-hátra mozgathatjuk.

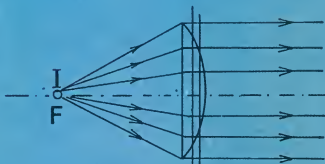
Az 1. ábrán a spotlámpa kondenzorának „születését” ábrázoltuk. Ha egy síklendörrel lencse fókuszába (F) egy pontszerű fényforrást (I) helyezzünk, akkor a lencse irányába futó fénysugarak a lencse után párhuzamos fénynyalábként haladnak tovább. Könnyen belátható, hogy lámpánk annál tömö-

rebbe, rövidebbre építhető, minél rövidebb a lencse fókusz távolsága. Minél rövidebb a fókusz távolság, an-

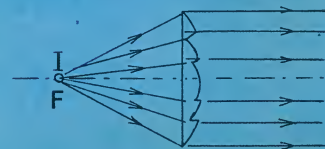
1. ábra

(A)

(B)

Képzeltetbi vágósíkok

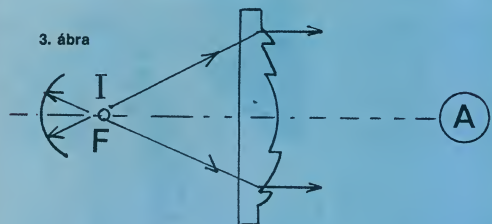

(C)

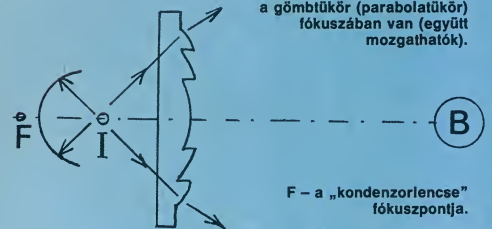
2. ábra

Belülről tükröző gömbfelület

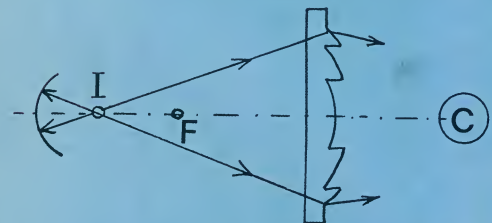

3. ábra

I – a fényforrás (izzó), mindig a gömbtükör (parabolatükör) fókuszában van (együtt mozgathatók).

F – a „kondenzorlencse” fókuszpontja.

nál „kövérebb”, vastagabb a lencsénk, annál nehezebb gyártani, és nagyobb a súlya. Ha a lencsét síklapjával párhuzamos síkkal, „felvagdadjuk”, egy csomó optikailag felesleges részt „kivethetünk” a lencséből (B). A fennmaradó részt „összenyomva” kapjuk a könnyen gyártható (préseléssel) könnyű kondenzor- vagy Fresnel-lencsét (C).

Izzólámpáink persze minden irányban sugározzák a fényt. Ha azonban egy gömbtükör geometriai középpontjában (a kétszeres fókusz távolságban) helyezzük el, a

tükörről visszavert fény is olyan, mintha a fényforrásból (ugyanabból a pontból) indulna ki. Ezt szemlélteti 2. ábránk. A 3. ábrán a spotlámpa párhuzamos (3/A), szóró (3/B) és szűkített (3/C) fényállásait mutatja. Mint látható, ezt egyszerűen a tükörről összeeszerelt mozgathatóval érhetjük el.

Mintogy izzólámpáink nem tökéletesen „pontoszerűek”, csak megközelítően adnak párhuzamos fénynyalábokat.

Amatőr célokra idehaza nem kapható igazi spotlámpa. Ez külföldön is drága.

Ilyen lámpatesthez (armatúrához) esetleg például selejtezős-kor lehet hozzájutni. A Tungstam által gyártott spotlámpák inkább színpadi, mint képfelvételi célokra készültek. Kisebbség területek bevilágításához azonban jól használhatók.

Világítóeszközünk másik nagy csoportja a szórt fényt kibocsátó derítő lámpák. Az esetek túlnyomó részében az egyedi vagy esetleg csoportosan elhelyezett izzók mögött parabolaívben elhelyezett tükröző anyag van. Ez a tükröző anyag legtöbbször gyűrt vagy golyózott fémfólia. Ettől „szórt” a fény.

Viszonylag korszerű és a videózáásban jól használható halogén szórt fényű lámpa hazai gyártásban is készül. Balogh Ferenc kisiparos gyártja, innen a neve is: Balogh-lámpa.

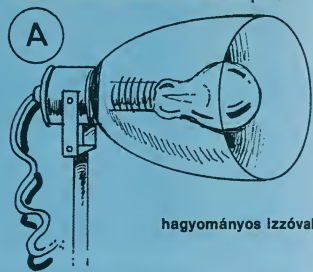
Egy matt alumíniumtölcsérbe szerelt foglalatba csavart szórt fényű izzó (pl. a Tungstam Langiphot típusok) már kiváló derítőfényforrás lehet nem nagy plának (képkivágások) esetén. A 4/a ábra rajza alapján akár házilag is elkészíthető.

A 4/b ábrán egy Balogh-típusú szórt fényű lámpát mutatunk csuklós fényterelő lapokkal. Ezek a lámpatestre szerelt fekete fémleapok segítenek „levenni” onnan a fényt, ahol azt feleslegesnek érezzük. Persze ilyen fényterelő lap a lámpa elé is helyezhető, egy lámpa-statívrá.

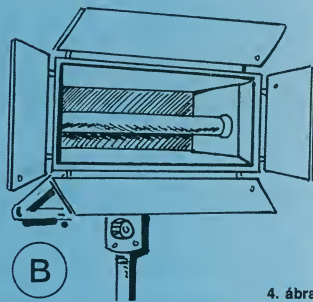
Minden lámpatípusnál léteznek olyan egységeik, is, amelyek akkumulátorral működhetnek. Sajnos ezekkel csak korlátozott ideig lehet világítani.

Előfordul (elég gyakran), hogy kétféle színhőmérsékletű fény világítja meg témánkat. Az ablakon besüt a nap, benn pedig izzólámpák világítanak. Az egyik fényünk hideg, kék (5400 K), a másik pedig meleg sárga

Kétféle izzóval működő derítőlámpák:

hagyományos izzóval

4. ábra

halogén vonalizzóval (ez utóbbit fényterelő lapok is láthatók)

(3200 K). Ezt a két „színt” a fehérbalansz nem tudja „összehozni”. Vagy a műfényt kell „kékre színezni”, vagy a napfényt „meggárgítani”. Ehhez vannak ugyan úgynevezett színhőmérséklet-módosító fóliák, de ezek az amatőrök számára beszerezhetetlenek. Kerüljük az ilyen világítási situációkat (hacsak ez valamiért nem a szándékunk), de ha megismertjük elkerülni, kameránkat állítsuk arra a szűrőállomásra, amelyek domináns fényünknek leginkább megfelel. A neonnal világított belső terek megközelítően napfény (5000–6500 K) színűek. Képeink mégis „zöldek” jellegűek lesznek. A neoncsövek színeire szokasz, ennek a következménye ez. Korrigálható a kamera objektívjére helyezett FL-jelű szűrővel (külön kell vásárolni), bár néhány korszerű kamkorderen mintegy harmadikként ezt a szűrőállomást is beépítették.

Cikkünket különböző gyártmányú és árú amatőr videó-lámpák képeivel egészítettük ki. Itt legalább láthatók, reménykedjünk abban, hogy előbb-utóbb némelyiket majd meg is lehet vásárolni.

Rák József

Egy „álspotlámpa”. Ebben a Kaiser (NSZK) gyártmányú lámpában egy „golýozott” felületű parabolutörköl elözt az izzózt lehet mozgatni. Optimális helyzetben (a fókuszbán) a lámpa mintegy 35 fokos szögben sugároz, a másik végponton a szórási szög 80 fok. A lámpatesten bordás fényzóró üveglap, két fénytérelő lapka, kézi fogantyú vagy statív csatlakozáshoz menetes csavarhely található. Maximum 1000 W-os izzóval használható. Beépített hűtőventilátora van.

A legegyszerűbb típusú derítőlámpa. Fogantyúja alján a nemzetközi szabványoknak megfelelő csatlakozó van, amellyel a kamera „tetejére” rögzíthető. Lámpaháza mattított alumíniumtűrköl. 300 W-os (3400 K) izzójának fényét kb. 90 fokos szögben szórja szét. Négy fénytérelő lapkája változatos világítási effekteket tesz lehetővé. A foton mindössze 40 dkg tömegű Kaiser (NSZK) gyártmányú „Videolight 8” típusú látható, de a Revue vagy Osram gyártmányúak megszólalásig hasonlítanak ehhez.

A tajvani Londa-cég VLD-300 típusú akkumulátoros szóró fényű kamerára is csatlakoztatható lámpája. 12 vagy 24 voltos 100 W-os izzóval működik. Súlyja 0,5 kg.

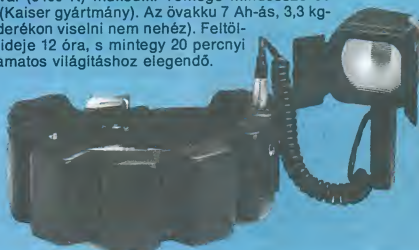

Lámpastátívok különböző nagyságú lámpákhoz. A legkarcsúbb (baloldalt) maximum 1,80 m magasra „húzható” fel, míg a jobb oldali 2,60 m-re. Ezek a statívok kis stúdióknak és amatőröknek készültek (Kaiser, NSZK).

Világítási útszett. A 41 x 56 x 18 cm-es kis bórond általában két lámpafejet, 2 lámpastátívot, fénytérelő lapokat, 2 pótizzót és egy fehér „esernyőt” tartalmaz, lágy fényű (az ernyőn át) vagy indirekt világításhoz. Két ilyen „bórond” már egy komoly stúdió világosítási lehetőségét teremti meg. Ez Kaiser (NSZK) gyártmány, de a Reflecta is gyárt ilyen szettek.

Egy óvakumulátorral működő kézilámpa. 12 voltos 100 wattos izzóval (3400 K) működik. Tömege mindössze 90 dkg (Kaiser gyártmány). Az óvaku 7 Ah-ás, 3,3 kg-os (derékon viselni nem nehéz). Feltöltési ideje 12 óra, s mintegy 20 percnél folyamatos világításhoz elegendő.

Végül egy profi útszett. A Rank (Anglia) cég 94 x 42 x 26 cm-es erős ládája (a kép tetején) 4 db 800 W-os lámpafejet, 3 db komoly statívot, 4 pótizzót, 1 csipe-szes lámpafogant, lágyító szűrőket tartalmaz. Az egész mindössze 19 kg. Kis stúdióknak és amatőröknek szinte megfizethetetlen.

A FILM- KÉSZÍTÉS MŰHELYEI

Akik ismerősek az amatőr filmesek világában, tudják: vannak tájegységi és országos fesztiválok. Ez utóbbira évente körülbelül 120 film készül az ország különféle műhelyeiben, s ezek közül szigorú szűrőn keresztül mintegy 40–50 film kerül a szakmai zsűri elé. Ezen filmek közé bekerülhetnek a

emcsak

magánszemélyek tulajdonában van egyre több videokészülék az országban, de úgy látszik, gomba módra szaporodnak a filmes-videós klubok is: már legalább 120-at tartanak nyilván. Ezek között persze vannak éppen csak névlegesen működők, és vannak (mintegy 40–50) olyanok, ahol – persze az amatőr jellegből fakadó korlátok között – komoly alkotóművészi munka folyik. A tatabányai Stúdió 80 amatőr-film- és videós klub egy ezek közül.

A klub 1980-ban alakult, főként annak az űrnek a betöltésére, amit a hetvenes évek végén a hatvanas évek prosperáló klubmozgalmának "lecsengése" jelentett. Papp Károly, az alapítotagok egyike már 1971-től vezetett filmklubot Miskolcon, a Nehézipari Egyetemen. Főként az ő elszántságának és az ismert tatabányai költő, Kakuk Tamás lelkesedésének volt köszönhető, hogy a Stúdió 80 megalakult. Természetesen kezdetben igen szűkös anyagi-műszaki feltételekkel rendelkeztek, de 1981-ben már sikerült egy önálló film- és alkotóházat létrehozniuk, amelyet a városi tanács támogatott.

Egészen 1985-ig itt dolgoztak, ez az időszak számított a klub aranykorának. Utána a helyi kábeltevé kiszorította őket, és visszaköltöztek az eredeti helyre, a Puskin Művelődési Központba, ahol viszont lényegesen mostohábbak a körülmények: kevés a külön szoba, nagy a zsúfoltság és a zaj. Az alkotóközösségnek egy piciny szobája van, amely vágószoba, raktár, társalgó egyszerre. A klub tagjai azonban szemmel láthatóan hozzászoktak a zord körülményekhez, nem panaszkodnak. Sőt, büszkén sorolják az utóbbi években nyert amatőr filmszemlék díjakait.

tájegységi szemléken legjobb helyezést elért filmek is. Számos ilyen díjat nyertek a közösség alkotói: Papp Károly és Kakuk Tamás 1980-ban a *Vértesszentkereszt* című filmjükkel, Medgyesi Gabriella *Az utolsó utáni nap* című alkotásával (1981. 2. díj). Az 1985-ös siófoki országos szemlén ugyancsak ő kapta a zsűri különdíját az *Acsék*, a *többiek* című filmetüdjéért. Komoly helyezést ért még el az 1984-es tatabányai játékfilmszövetség Sulyok Kálmán

Szita, *szita* című művével, valamint ugyanő különdíjat kapott 1987-ben a *Te leszel a ló* című munkájára. Kollektív tájegységi második díjat nyert 1987-ben Fuksz Lehel és Medgyesi Gabriella három videofilmjével és egy szuper 8-as filmszalagra készült összeállításával. 1986-ban kiváló együttessel címet szereztek, majd egy évvel később a mintegy 40–50 klub versengésében 2. helyezést értek el.

A klub életében az 1985. év nem csak azért jelentős dátum, mert akkor kellett

visszaköltözniük a Puskin Művelődési Házba, hanem mert ekkortól foglalkoznak intenzívebben a videós filmkészítési technikával is. Előtte főként szuper 8-as vagy 16-os szalagra forgattak, ezután azonban előtérbe került a video, bár van olyan klubtag, aki egyáltalán nem szereti ezt a technikát. Csak egy-két éve használják a videót hosszabb-rövidebb (a hosszabb sem jelent többet 40 percnél) játékfilmek készítésére, de megítélésük szerint még jóval kevesebb ilyen filmet készítettek ezzel a technikával, mint szeretnének.

S hogy miként készülnek a filmek? – Szerencsére a művelődési ház és a városi tanács támogat bennünket – mondja Papp Károly (aki egyébként végzettségét tekintve mérnök, jelenleg pedig politikai munkatárs). A különböző fesztiválok díjából is gazdálkodhatnak, ezek általában 2 és 6 ezer forint között mozognak. A támogatás persze elsősorban a nyersanyagra vonatkozik: év elején leadjuk a rendelésünket, hogy hány kazettára, szalagra, filmtekercsre van szükségünk. A szereplők fi-

Stúdió

zetése, ellátása, utaztatása már a mi dolgunk, ez a mi zsebünkre megy.

Ahhoz, hogy valaki filmet készíthessen a klubtagok közül, szükség van az egész közösség jóváhagyására, amihez viszont egy előzetesen benyújtott forgatókönyv vagy részletes szóbeli előterjesztés kell. A klub tagjai közösen döntenek arról, hogy a film megvalósítására milyen technikai apparátust bocsátanak az alkotók rendelkezésére; amennyiben a közösség nem hagy jóvá egy ötletet (volt már rá példa), az alkotó a saját költségeire így is leforgathatja. Ha viszont a film zöld utat kap, akkor jöhet az operatőr kiválasztása (a klubnak szinte minden tagja ért ehhez a munkához is), majd a színészek megkezdése, időpontok egyeztetése és így tovább. A forgatás végén az esetek nagy részében a vágás a rendező dolga. Márton Erika filmje például (egy ötszereplős, két főszereplős, 20 perces videós játékfilm) már éppen a befejezés, a vágás előtt áll. A stúdiótól a film elkészítéséhez egy kazettát, egy kamerát, egy magnót és két

nap forgatási időt kapott. Minden egyéb költséget magának kellett fedeznie.

– Eddig inkább dokumentumfilmeket készítettem, de volt néhány játékfilmem is. Elvégeztem a videós műsor-készítő tanfolyamot, amelyen a vizsgafilmem Gyurkó László *Lenin, október* című könyvének videós feldolgozása volt. Érdekes módon a közönség sokkal jobban fogadta, mint a szakmai zsűri – mondja Hajdú László, aki „civilben” szerszámkészítő.

– Szerintem – veszi át a szót Medgyesi Gabriella – ezeken a műsor-készítő tanfolyamokon zömmel olyan műszaki emberek vesznek részt, akiknek nem sok közük van a filmkészítés esztétikai oldalához. Félek, ha ezek az emberek nem maradnak meg a vállalatoknál, hanem elmennek mondjuk filmkészítő gmk-kba, akkor még inkább rontani fogják a már most sem túl magas szintű kínálatot.

A többiek szemmel láthatóan egyetértének a fiatal lánnyal, aki most felvételizik harmadszor a színművészeti főiskola rendező szakára, és már két fordulót sikerrel vett.

– 14 éves korom óta tudatosan készülök a filmrendezői pályára – meséli Medgyesi Gabriella. – Ha nem is

sikerül bejutnom a főiskolára, akkor is ezen a pályán maradok, mint amatőrfilmes. Az amatőröknek egyébként is számos olyan lehetőségük van, ami a profiknak nem adatik meg.

Nagy László üzemigazgató-helyettes meglelti, hogy egy profinak szinte lehetetlen lenne leforgatni egy olyan dokumentumfilmet, mint amelyet ő forgatott Tatról. Ugyanezt támasztja alá a csapat korelnöke, a 70 (!) éves Kertész Imre, akinek 6 óras dokumentumfilm éppen úgy van a tarsolyában, mint 3-4 perces játékfilm. – Pusztavámon profil is forgattak – mondja –, de egy helybeli egészen más összefüggéseket lát meg erről a területről, ahol 10 év alatt 4 és fél métert süllyedt a falu. Egyébként sok filmet csináltam már a mőri televízióknak vagy az oroszlányi bányának, és ezekhez mindig kaptak segítséget a Stúdió 80-tól.

Talán Kertész Imre az, aki a jelenlévők közül leginkább hangsúlyozza, hogy a filmklub elsősorban közösségi lehetőség. Szerinte „egy-egy film elkészítése csupa szórakozás, s az a jó, hogy sohasem csalódok az ember”.

A többiek azért egy kicsit más véleményen vannak, bár abban megegyeznek: a szoros kötöttségektől mentes együttlét, a baráti-közöségi szellem valóban meghatározó. De azért nem csak ez, hanem az is fontos, hogy jó filmeket is csináljanak. Sőt Papp Károly nem felejteli el megemlíteni a jó értelemben vett üzleti-vállalkozási lehetőségeket sem, amelyek benne rejlenek egy amatőr filmstúdióban. Ilyen vállalkozási lehetőség az is, hogy eddig már több videós filmet

készítettek különféle cégek megrendelésére. Mint mondja: ilyen lehetne a városi tévével való szorosabb együttműködés, de ez eddig nem valósult meg. Medgyesi Gabriella szerint azért, mert a kábeltévénél dolgozók a közösség helyett döntenek arról, hogy mi kell a közönségnek. Lehetséges, hogy a nagyközönség először elutasítaná a Stúdió 80 produkcióit, de ez még nem ok arra, hogy ne mutakozhassanak be a szélesebb nyilvánosság előtt. Gabi szerint az intézmények filmstúdiói egyre inkább a technokrata szakemberek kezén vannak és nagyon nehéz másfajta szemléletű filmeseknek labdába rúgni mellettük.

Végezetül arról beszélnek a stúdió tagjai, hogy miként képzélik el további működésüket. Papp Károly szerint rendkívül nagy szükség van a képi látásmód kulturált terjesztésére, és erre kitűnő lehetőséget nyújt a Stúdió 80. Fontolgatják, hogy más művészeti ágak képviselőivel is szorosabb kapcsolatokat építsenek ki, abban viszont nemigen bíznak (hiszen az ígéretek eddig sohasem váltak valóra), hogy a mai-nál jobb technikai-műszaki körülmények közé kerüljenek. Ami viszont biztos: fővettek a kapcsolatot az 1987-ben beinduló új gimnáziummal, és szeretnék, ha a 3. és a 4. osztályban fakultációs alapon a videóval kapcsolatos technikái és főként művészeti ismereteket taníthatnák – természetesen más szakemberek segítségével.

Videoberendezések javítása,
áthangolása, színes televíziók
áthangolása, valamint Hi-Fi
berendezések áthangolása és
javítása.

VIII., József krt. 38.
Tel.: 141-216.

Hazai és külföldi garanciális és
készpénzes fekete-fehér és színes
televíziók áthangolása.
videomagnetofonok áthangolása.
XV., Frankovics M. u. 57-63.
Tel.: 635-225

Nyugati készülékek szervize:
Video- és Hi-Fi berendezések
javítása, áthangolása.
VI., Lenin krt. 94.
Tel.: 311-129

Szervizeink
CSÜTÖRTÖKÖN 20 ÓRÁIG
tartanak nyitva.

**Semmi kétség!
A Rávisz
a segítség!**

RÁVISZ

SZOLGÁLTATÓ
KISSZÖVETKEZET

Nem kell a belvárosba utaznia és órákat sorban állnia, mert

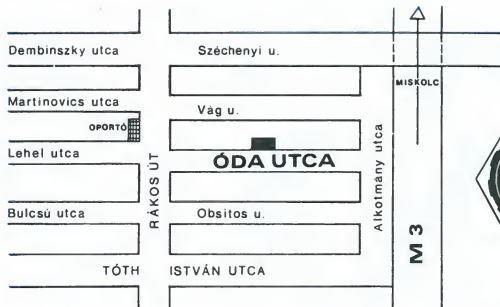
ÉSZAK-PEST VIDEOTÉKÁJA, A „VIDEÓDA”

SZERETETTEL VÁRJA KEDVES BÉRLŐIT!

**MŰSOROS
KAZETTÁK
KÖLCSÖNZÉSE
KEDVEZŐ
ÁRAKON.
INGYENES
TECHNIKAI
TANÁCSADÁS!**

JÓ PARKOLÁSI
LEHETŐSÉG!

CÍM: XV. ÓDA U. 20

Erőszak a képernyőn

1908-ban a német rendőrség megtiltotta egy játékfilm vetítését iskolai tanulóknak, mert az egyik jelenetben kilépték egy rovar összes lábát és szárnyát. 1962-ben mutatták be világszerte nagy feltűnést keltve a *Harakiri* című japán filmet, amelynek befutójazéként a főhős egy életlen karddal lépte fel saját hasát. 1983-ban egy *Kannibálok* című iszonyatfilm rendezője ellen indult rendőrségi vizsgálat, mert felmerült a gyanú, hogy egy dokumentáris stílusban felvett emberéves jelenet valóságos eseményt rögzített. (A filmet nem tiltották be.)

Más üljőket is lehetett volna választani, hogy fellépjük a *türesi küszöb* történelmi látványt sülyedését. Az erőszak mind nyersebben, kegyetlenebben van jelen a képi kultúrában. Klóccsán agyvél, kiomló belek, szénén égő emberek videoka-zettán még könnyebben elérhetőek, mint a mozivászonon.

A televízió világszerte sokkal tartozikodóbb. Ami moziban, videóban már nem is érdekes, az – a speciális kábelprogramok kivételével – rendszerint még mindig túlván az a határon, amit a tévé képernyője ügymond „eltűr”. A túrhátlar azonban a tévében is bővíti, s ami már innen van rajta, annak mennyisége sem érdeketlen. Vegyük a sokat emlegetett példát, az amerikai televíziót.

Az egyik leghíresebb amerikai kutatóintézet, a philadelphiai Annenberg School of Communication 13 éven át vizsgálta, hogyan alakult az országos programok főmórsoridejében az erőszak mennyisége. 1967 és 1979 között változtat nem tapasztaltak. A legnézetesebb fődobben a műsoroknak átlagosan 71 százalékában mutatták be erőszakot – személy vagy tárgy elpusztítását, megsértését – megjelenítő képsorokat. Egy-egy adás (többnyire 54 perces sorozatfilmre) az évek során rendre 4-6 erőszakos akció jutott. Ezekből az adatokból szókaták aztán kiszámolni, hogy egy felnőtt amerikai tévézőnő – ha csak egyetlen műsort néz is meg este-

ként, ami nem jellemző – 10 év alatt úgy 13 ezer erőszakos cselekményt lát a képernyőn.

Az amerikai tapasztalatok már csak azért is érdekesek, mert az Egyesült Államok a világ messze legnagyobb televíziós műsorexportőre.

A nyers, kegyetlen erőszak szórakoztató műsorként való szaporodása nyilván bonyolult szálakkal fűződik az elmúlt 80 év valóságosan véres, brutális agresszivitásához. Méghozzá napról napra, a látékoztató műsorok erőszakos tartalmain át is. Másrészt persze azokhoz a szórakoztatóipari óriásokhoz is kapcsolódik, amelyek a képi kikapcsolódás világát építik uralk. Történelmi elemzés és főleg erkölcsprekáció helyett azonban itt most csak egyetlen kérdésere próbálunk választolni: milyen hatásuk van a nézőkre az erőszakot bemutató műsoroknak?

„Art az valakinek, hogy a *Mad Maxen* vagy egy karatefilmen jók klizgulja magát? Lehet, hogy még használ is, mert a moziban vagy a tévé előtt vezeti le az ember a feszültségét.”

Az ilyen kérdésekkel szemben látszólag igen meggyőző az a sokszor, sok különböző társadalomban tapasztalt tény, hogy a bűntelét előéletűek, vagy egyszerűen csak a nagyon agresszíven viselkedő emberek az átlagosnál jóval több erőszakos tartalmú műsort néznek meg. S akad, aki ebből azt a következtetést vonja le, hogy „az erőszakos tartalmú műsorok társadalomellenes viselkedésre, bűnzésre ösztönöznek”.

A tömegkommunikáció kutatásának egyik leggyakrabban választott témája épp a televízióban bemutatott erőszak és az agresszív, társadalomellenes viselkedés vizsgálata. S a kutatások legnagyobb része és leg-
ja amerikai ludósoktól származik. Az USA-ban már az 1920-as évek végén elkezdtek vizsgálni, hogy milyen hatása van a mozifilmeknek a fiatalok viselkedésére. Az igaz érdeklődés (és a legtöbb kutatási pénz) azonban az 1960-70-es évek fo-

lyamán vált érezhetővé, a televízió tömegessé válása után, belpolitikai problémák (pl. a néger-negyedek felkelése) kapcsán. Az 1950-es évek óta Angliában, s részben az NSZK-ban is végeztek ugyanebben a témában néhány igen jó kutatást.

A pszichológusok és szociológusok tapasztalatainak részletesebb bemutatása előtt érdemes röviden megemlíteni két *biztos* következtetést. (Több úgy sem lesz.) Az egyik: semmi sem szól amellett, hogy az erőszakot bemutató műsoroknak semmiféle hatása ne lenne, s teljesen semlegesek volnának. A másik biztos konklúzió: a televízió műsora önmagában *soha* nem elegendő ok semmiféle agresszív magatartás vagy bűncselekmény előfordulásához. (Többé kevésbé kétségtelen tény például, hogy az 1960-as évek nagy angliai vonatráblásának végrehajtói egy tévékíméből merítették tettük alapötletét. Csakhogy legelőbbük már azelőtt is a „nehéz fiúk” közé tartozott.)

A *pszichológiai hatáskutatás* három területen foglalkozik az erőszak ábrázolásának következményeivel. A megismerési szinten arra keres választ, hogy „tanul-e a néző valamit” a szóban forgó műsorokról? Az emocionális szint a személyiség tartósabb érzelmi, indulati összetevőit, impulzusait teszteli az erőszakos műsorok befolyása alatt. Végül, a viselkedési szinten arra irányul a kutatás, hogy átveszi-e és imitálja-e az ember a valóságban ugyanazokat a reakciókat, amiket a műsorokban látott?

A pszichológiai kutatások rendszerint gondosan megter-

vezett *laboratóriumi* vizsgálatok, amelyekkel *rövid távú* hatásokat lehet kimutatni. (A rövid táv itt néhány napig vagy esetleg hélig tartó következményt jelent.) A vizsgálati alanyok többnyire iskolás korú gyermekek voltak, abból a megfontolásból, következőben, hogy a 6-10 évesek kialakulatlan személyiségére a képi erőszak minden bizonnyal nagyobb befolyással van, ha van, mint az idősebbekére. A kutatások lényegében három elmélet igazolásával, illetve cáfolatával foglalkoztak.

A *katarzisztelmélet*ben azt tételezték fel, hogy a televízióban látott erőszak egyfajta pótlék vagy gőzszelap funkciót tölthet be. Vagyis az ilyen műsorok megnézése csökkenti az agresszív, erőszakos magatartásra való tendencyes hajlandóságot, mert a közönség tagjai kiélkül korábban felgyülemlett feszültségeiket. Egyszerűsítve, a katarzisztelméletből az következne, hogy társadalmilag egyértelműen hasznos, ha az emberek agresszív tartalmú műsorokat néznek, mert ettől kevésbé valószínűsíthetőek a katarzisztelméletnek való tendencyes erőszakos cselekedetek. A laboratóriumi vizsgálatok ezt a feltevést *nem igazolták*. (Mondjuk, attól még nem szűnik meg az emberben a hajlandóság „ellenségeivel” szemben az erőszakos fellépésre, ha azt látja a képernyőn, hogy ott az „ellenséghez” hasonló emberek alaposan megkapják a magukét.)

A *gátlási hipotézis* azt mondta ki, hogy az erőszakos műsorok azért csökkenti az agresszív viselkedésre való hajlandóságot, mert az emberek látják az erő-

szak következményeit, és szorongás, félelem támad bennük attól, amit viszontzásul kaphatnak saját agresszióvisszükért. A vizsgálatok a gátló hatás érvényesülését sem igazolták.

Számos összefüggésben igazolták viszont az *élenkítés, ösztönzés elméletének* fellelvésel. Ennek értelmében - bizonyos körülmények közepette - az erőszakos cselekvések látása bátorítólag hat az agresszív magatartásra. Mik ezek a körülmények?

Igen lényeges előfeltétel, hogy a néző *frusztrált* legyen, vagyis elkeveredett, kudarcól vagy meglőzöttségől dühös, sértett, feszült. Másrészt, azokat az erőszakos cselekedeteket veszik át, utánozzák, amelyeket *erkölcslileg jogosnak* indokoltnak mutatnak be a műsorban. Így aztán a filmben *megjuttalmazott* vagy akár csak büntetés nélkül hagyott agresszióválasznak nagyobb az ösztönző, bátorító hatása. Különösen akkor, ha a képernyőn látott szituáció *hasonló* a vizsgált személy valóságos, konkrét helyzetéhez. S végül, nagyobb valószínűséggel lép fel az erőszakos reakciót, ha a filmben látott „áldozat”, „vesztés” hasonló a laboratóriumi vizsgált személy „ellenességéhez”.

Mindöz együttesen sem vezet vaskövetkeztetéssel az erőszak utánaáshoz, de agresszióválasz növeléséhez, de igazsággal növeli a valószínűségét. *A laboratóriumban!*

Ez nagyon fontos, hiszen a valóságban számos olyan tényező játszik még közre, amely a laboratóriumi kísérlet szigorúan meghatározott, megtervezett körülmény közepette nem fejtheti ki a hatását. Csak néhány példát említve.

Mind a kísérletek során, mind a hétköznapi megfigyelések szerint az erőszakos filmek

igencsak felkavarják, félelemmel és szorongással töltik el a kisgyereket. Feltéve, ha nézés közben nem ül mellette, nem segít levezetni ezeket az érzelmeiket például az édesanyja. (Sajnos, ez a valóságban is elég ritka.)

A pszichológiai kísérletekből az is kiviláglik, hogy az erőszakos filmekből a gyerekek (s a felnőttek is) „tanul”, megismeri az agresszív fellépés, fenyegetés, agresszívhasználat bizonyos formáit. Még akkor is, ha lényeges cselekvéseket ezt nem is alkalmazzák. Am a bátorítást, ösztönzést, elismerést kap érte környezetétől, akkor megváltozhat a helyzet.

A pszichológiai kísérletekben oly fontosnak bizonyuló frusztrációknak is vannak megfelelői a valóságban. A rossz, feszült, kiengesztoltságon családi környezetű vagy az iskolai kudarcok, a „többszörösen hátrányos társadalmi helyzet” (magyarul: szegénység) mind-mind bele-

építi a maga „téglaírt” a felnőkvő ember személyiségébe - sokszor az agresszióválasz fokozását váltva ki.

S mégsem lesz minden ilyen fiatalból erőszakos, antiszociális személyiség, még kevésbé bűnöző. S nem csak azért, mert a filmes erőszak világa (pl. a milliommosok világa, a Vadnyugat, egy háború, a világűr) olyannyira különbözik a nézők többségének valóságos életkörülményeitől. A társadalomban számos olyan tiltó, büntető mechanizmus, a belső feszültségeket csillapító és elismert, jutalmazott medrekbe terelő eljárás működik, amelyek együttesen általában jóval erősebbek a televíziós erőszak impulzusainál.

Mégsem lehetne mondani, hogy mindegy, mennyi agresszió, brutális jelenik meg a képernyőn. Egyrészt, úgy lünk, hogy a *rengedel* erőszakos esemény nézése azért hosszabb távon, tízéves különbséggel is

kimutatható befolyással van a fiatalok bizonyos részének személyiségére. S van ennél általánosabb ok is az elgondolkodásra.

A szociológiai vizsgálatok egyértelműen kimutatták, hogy az emberek nem pusztán egy-egy műsort néznek a televízióban, hanem általánosabban a *televízió világát is tapasztalják*. A valóságos világ számoltan a jensegéről, összefüggéséről az ember sohasem szerez személyes tapasztalatot, ám annál több televíziós benyomást. Egyszerűsítve, a világot olyannak látjuk, amilyennek tapasztaljuk saját magunk és a televízió révén.

Igy aztán a televízióban látott erőszak úgy jelenik meg, mint a valóságban létezően létező erőszak. Az *évente ezerszáma* látott brutális, kegyetlenség hosszú idő alatt feltételezhetően tomplítja az emberek érzelmi érzékenységét az agresszióválasz szemben a mindennapi életben is. Hozzászokhatunk az erőszak alkalmazzukhoz, mint viszonylag természetes jelenséghez. Elfogadott módszer színében tűnhet fel, hogy valaki durvasághoz folyamodik egy konfliktus megoldására, holott jócskán lennének más, hasonló eredményre vezető lehetőségek is. A világ egy féltemetes, bűnözéssel és kegyetlenséggel teli környezetként jelenhet meg előttünk.

Mindez lehetőség, részben feltéve, kisebb részben igazolt kutatási tapasztalat. A bűnözés iránti növekedés ellenére is a magyar helyzet (szencsére még) nem az amerikaiak a párja. A Magyar Televízió kínálata még kevésbé az. De a lehetőség szeme kell nézni.

Nem mindegy, mi jelenik meg a képernyőn kezettől vagy sugárzott műsorból. Az igazság, bűnyös kalandfilmek nem pusztán ártalmatlan, jelentéktelen időtöltések.

Az aluszékonyságtól a világorradalomig: avagy a televízió „hatásai”

A televízióról beszélgetve szinte mindig *arról megy a szöveg*, hogy milyen „hatása” van a műsornak. Akár úgy, hogy „már megint nagyon rossz volt” az előző esti adás, akár pedig részletesben, szakszerűben.

A kiskisilások álmosak, nyugtalanok az előző esti kímítől, mondják a pedagógusok. A televízió csökkenti a születendő gyerekek számát. (Vagy 20 éve egy nagy áramszünet New York környékén épp ellenkező hatást ért el.) Az esti csöbörések Budapesten összefüggének azzal, mikor ér véget a tévében a fősúmor - lehetett néhány éve hallani egy postal vezetőtől.

A televízió leszoktatja az olvasásról a nézőket, mondják egy idő-

ben az értelmiségiek, miközben egy másikuk kimutatta, hogy növeli a könyvek vásárlását és könyvtári kölcsönzését. Egyszer nálunk nyilvánosan kinyomtatják, hogy „A televízió hízlal”. (Persze, hiszen aki naponta 3-4 órát tévezik, az kevesebbet mozog, mint aki nem mered annyit a képernyőre.) A néhai Szukarno, Indonézia elnöke pedig azt fejtegette, hogy a televízió világméretben előre lendíti majd a forradalom ügyét, mert az amerikai műsorokból a fejlődő országok lakói ráébrednek, ők mennyire szegények.

Oldalszáma lehetne folytatni a jó megfigyelések, a félgazságok és a *zöldsegek* rövid felsorolását, amit a televízió „hatásai-

ról” leírtak, elmondtak. Könyvtárat tölthet meg a szakirodalom, amit komoly (és komolytalan) szerzők a hatásokról vagy 40 év alatt megírtak. S közben valóságos vált legalább két dolog.

Az egyik az, hogy értelmetlenül *úgy általában* beszélünk a „televízió hatásairól”. Egyszerre azért, mert a televízió annyira sokféle van jelen. A nemzetközi politikában és az öltözködési divatok változásában, a modern iparfejlesztésben és az oktatási módszerek átalakulásában, a napi időbeosztás alakulásában és a nemzeti kultúra terjesztésében mind mások és mások a televízió következményei.

A legnagyobb érdeklődés per-

sze a pszichológiai és a szociológiai következmények iránt mutatkozik. Hogyan játézik közre a televízió az ismeretek terjedésében, a vélemények változásában, az emberi viselkedésben és a társas kapcsolatokban, a jóról és rosszról alkotott elképzelések (az értékek) alakulásában? Hogyan befolyásolja az egyéneket és miképp a milliós közönséget? Milyen következmények lehetnek egy-egy tévé-műsornak, s milyenek az évtizedek során befogadott műsorolyamoknak?

S épp a pszichológiai és szociológiai kutatások kapcsán vált világossá egy másik fontos tény. Az emberi tudatra és viselkedésre gyakorolt televíziós hatásokat sokkal lassabban, nehezebben lehet feltárni és főleg *bizonyítani*, mint ahogy ezt valamikor gondolták.

A dohányzás és a tudórák be-következése között fiziológiai kapcsolatok vannak, s ezek jól bizonyíthatók. Még *viszonylag* egyszerűek az ok-sági összefügg-

gések. Legalábbis azokhoz a tévénézőkhöz képest, amelyek közrejátszanak a tévénézés és az agresszív viselkedés közötti összefüggés kialakulásában vagy épp elmaradásában.

S ha lassan is, de gyűlnek a mozaikszemcsék. Például azok, amelyekből körvonalazódik, hogy a képernyőn megjelenő erőszak – alapjában véve – „ártalmas a (lelki) egészségre”.

Képtelefont már az vesz, aki akar

A képtelefon már nem ábránd, hanem közönséges árucikk, amit a kedves vásárló kérésére levisznek a polcra, becsomagolnak és számláznak. Akár Bécsben is, a Margaretenstrasse egyik üzletében is. (A pontos cím a szerkesztőségben.)

Az itt látható szupertelefon nem csupán a beszélgető partner képét mutatja, hanem számos más szolgáltatást is kínál. A naptár, az időjelzés és (unalmas beszélgetések esetére) az ébresztő természetesen bele van építve, akárcsak az automatikus hívásméltás. Használható még modemként, a főnöki fel-

ügyeletet szolgáló megfigyelő kamerának, sőt a szokásos kéteres vezetéken lehet vele digitalizált videó állóképeket is továbbítani.

Mindez csupán 15 600 schilling (plusz értékőbblettadó), természetesen készülékeként. Ezért az árért a bolondnak is megéri, az eladóról nem is beszélve.

A magyar telefonhálózaton egy ilyen készüléket nem lehet használni. De mutogatni, hogy „nekem már ilyen is van”, arra tökéletesen megfelel.

Videobagoly az éjszakában

Egyik-másik országban, például az Egyesült Államokban már igen hosszú ideje megszokott dolog, hogy az éjszaka minden percében van tévéadás, mindhárom országos hálózaton. Angliában tavaly ősz elején tért át néhány kereskedelmi televízió a 24 órás sugárzásra.

„És néz valaki televíziót éjjel kettőkor?” Az ilyesfajta akaralla-

nul is feltett, hitetlenkedő kérdésekre elég meglepő válaszokkal szolgált az angol kereskedelmi televíziók megbízásából végzett felmérés. A vizsgálat során nem tedektek meg a videózárról sem. Egy hét alatt a vizsgált felületek közül 41 százalék nézett legalább egyszer tévét például éjjel és fél 1 között. 16 százalékuk éjjel 1 és fél 2 között is ült a képernyő előtt,

s még egy órával később is televíziózt valamennyit 7 százalékkal. Egyetlen összehasonlítás is jól érzékelteti, hogy az éjszakai televíziózás igazából milyen széles körű a britek között. A vizsgált személyeknek 13 százaléka nézett valamennyit egy hét során a reggeli tévéadásokból fél 7 és 7 óra között.

A videobagolyok aránya jóval kisebbnek bizonyult. (Tavaly decemberben a képmagnóval rendelkező háztartások aránya már

jóval 50 százalék felett volt Nagy-Britanniában.)

Éjjel és fél 1 között az emberek 8 százaléka játszott le magának korábban rögzített, illetve vásárolt, kölcsönzött videoműsört. Ez az arány fokozatosan csökkent, de még fél 2 és 2 között is 3 százalékat tett ki a videózók hányada.

A tévé- és videobagolyok többsége egyedül élő, fizikai foglalkozású férfi, különösen sok közöttük a 16-24 éves.

Eurosport műholdtévé

Május elején megalakult az Eurosport elnevezésű nemzetközi televíziós vállalat, amely távközlési műholdról fogja beszórni földrészünkre sportadásokkal és hirdetésekkel. Úgy tervezik, hogy már a szülői olimpiai játékok idején megkezdik a sugárzást. A nemzetközi vállalkozásban 17 nyugat-európai televízió vesz részt, közöttük a News International (a Sky Channel tulajdonosa) is.

Nyíradás indul!

– Maguknak csináltak konkurenciát! A kutyá sem nézi ezértül a városi televíziót!

Sokan vélekedtek így Nyíregyházán idén áprilisban. Húsvétól ugyanis a Sky Channel adását is venni lehet a kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt 12 ezer háztartásban.

Mint általában, a kishűtőeknek most sem lett igazuk. A városi tv tizenegy tagú stábjá bízott abban, hogy minden csoda három napig tart, s az ősi bölcsességben nem kellett csalódnuk. Nem sokkal az égi csatorna megnyitása után, az egyik lakótelepen találtak egy négy év körüli fiúcskát, aki szemmel láthatólag elvesztett. Bemutatták a helyi tv-ben, s alig tíz perc múlva rengeteg telefonáló jelentkezett, hogy ismeri a gyermeket. A szülők szomszédja átszólta az édesanyának, s a kaland szerencsésen véget ért.

– *Eszem ágában sincs azt állítani, hogy nem jelentenek számunkra kihívást a műsorszóró műholdak* – vélekedik Haskó József stúdióvezető. – *Mégsem félünk tőlük. Ezért májustól már a TV-5 és a Super műsorát is nézhetik a nyíregyházi kábeltelevízióban a polgárok. Hogy miért bízunk ennyire magunkban? Ennek több összetevője van. Az egyik, hogy sajnos a nyelvismert szintje a megyeszékhelyen semmivel sem jobb az országos átlagnál. Egy idő után, főleg ha olyan jellegű a műsor, zavaró, hogy a néző nem ért belőle egy szót sem. Másrészt az állampolgárok gondjairól, örömeiről nem az égből, hanem innen a földről, mi számunkba. Egy biztos számíthatunk és számíthatunk arra, hogy a nyíregyházaiak nem fogják reggeltől estig kizárólag azt figyelni a képernyőn, hogy a pankrádós bajnokságon miként gyűri le ellenfelét a Pampák Óldólkó Bikája.*

A külföldi tapasztalatok egyébként is azt mutatják, hogy egyre inkább fölértékelődnek a helyi televíziós hálózatok. Az NSZK-ban például jó ideig központosították, az azt éppen ellenkező tendencia figyelhető meg. Szinte minden kisebb-nagyobb város rendelkezik saját stúdióval.

A kísérletezéstől a Nyírségben amúgy sem idegenkednek. *Tisztelt városi lakó* című közérdekű műsorukban a különböző új rendeleteket, szabályokat olvasták fel a tanács tisztviselői. Előfordult persze, hogy némelyik közlemény hosszúra és unalmasra sikeredett, ilyenkor azt kicsit megvágták. Akadt olyan osztályvezető, aki mindezt később nehezményezte. Ma még általában jellemző, hogy a vezetők nem tudnak jó értelemben véve szerepelni. Ez azonban elsősorban gyakorlás kérdése.

A nyíregyházi tévések azt vallják, hogy elsőrendű feladatuk a közvélemény hiteles tájékoztatása szűkebb pátriájuk eseményeiről, az őket érintő döntésekről. Ezért kameráikkal például megjelentek a városi tanács ülésein is. A lakosság végre szemtanúja lehetett, hogy képviselői miként foglalnak állást, hogy zajlik egy szavazás. Jó néhányan lehettek olyanok is, akik a televízióban látták először, hogyan is néz ki a város tanácssterme. Ezzel a lépéssel is nyilvánvalóbbá vált a népképviselői testület tevékenysége.

– *Nekünk egyébként szerencsénk volt a tanácssal* – emlékezik az egyik alapító atya, Márkó István műszaki vezető. – *Még 1982-83-ban Kéry Péter videotechnikus-operátor barátommal kezdtünk kacérkodni a gondolat, hogy Nyíregyházán is létre kelljen hozni a városi televíziót. El is mentünk tapasztalatserésre Pécsre, Szegebre, ahol már*

működtek ilyenek. Csernusi Endre, sajnos már meghalt, a tanács akkori tanácselnöke helyettese fölfigyelt ránk, néhány helyre elkísért minket, és látta, hogy a városi tv beilleszthető a tanács és a lakosság közötti kapcsolattartásba, a koncepciók megvitatásába.

A hősorkban még kölcsön-szereléssel dolgoztak, VHS technikával. HVC 3000 Betamax SLT 7-es asztali géppel, a vízűyesek JVC GX N 7-es kamerájával. A vágás a Bessenyei György Tanárképző Főiskolán történt, miután U-Matic rendszerre fordították a felvételeket. Az együttműködés hamarosan felbomlott, s azt követően Debrecenbe jártak át edítálni. A kész műsorokat azután U-Matic-ról visszairták VHS-re. A minőség? Akkoriban, 1985-ben az volt a fontos, hogy havonta egyszer egy óra műsorral megindult az adás.

– *Gyakran két napig végeztük az utómunkálatokat, úgy, hogy egy eseményt sem aludtunk* – folytatja a műszaki vezető. – *Magától értetődően a munkánkról egy fillért nem kaptunk, sőt a megyei és városi művelődési ház egyik helyiségét is kizárólag munkaidő után vehettük igénybe. De bármilyen hihetetlenül hangozóék, mi lekésedésből csináltuk, és csak azok maradtak meg mellettünk, akik hasonlóképpen gondolkoztak. Két évvel ezelőtt lettem harmadmagammal főállású városi televíziós. Tavaly növelhettük létszámunkat, újabb operátort vehettünk fel, így most Kéry mellett egy tehetséges fiatalember, Horváth Tamás dolgozik a kameraként.*

Haskó ma már mosolyogva meséli, hogy annak idején a mosdókagyló elé egy barna függönyt akasztottak, s mindenki az előtt beszélt a kamerába. Né-

hány hónapja a Váci Mihály Megyei és Városi Művelődési Központ padlásterébe, a volt népművészeti stúdióba költözhetett be. A városi tanács három év alatt 34 millió forintot szán a helyi televíziózás fejlesztésére. Ennek valamivel több mint a fele jut a tv-stúdióra és a technikára. Az üveg válaszfal, a szigetelő, hangnyelző már kész. Pillanatilag három kamerájuk van; valamennyi Sony; egy M3-as DXC 3000-es és L820-as. Ehhez rendelkeznek két hordozható VO 6800-as magnetofonnal. Beszerettek egy Sony SEG 2000-es képkéverőt, Time Base Correctort és FOR-A 400-as vezérlőpultot. Az operatőrök 67 darab KCA egy órás és 100 húszperces kazettát használnak.

Technikailag jelenleg az egyik legjobban felszerelt városi televízió a nyíregyházi. A gondot

csupán az jelenti, hogy a gyárlag megadott ezer üzemórán a videokamerák már rég túlvanak.

– A technika mégsem minden – vélekedik Kéry Tamás. – Az egész stáb munkáját is dicséri, hogy a Magyar Televízió Híradója, vagy az Ablak műsora a legtöbb anyagunkat elfogadta. Tudomásul vesszük, hogy egyelőre nincs több pénz, csináljuk, ahogy tudjuk.

A maradék milliókból tovább épül a kábelhálózat, de a tanács már csak a gerincvezeték fektetéséhez járul hozzá. A háztartások 1800-3000 forintért csatlakozhatnak rá.

A nyíregyházi városi tv minden hónap második és negyedik hétfőjén jelentkezik másfél-két órás műsorával. A tervek szerint esetleg kevesebb műsoridővel, de még idén minden hétfőn lesz adás. Aki nem sajnál havonta kifizetni 40 forintot, az a mozi-csatornán hetente két filmet is meglekintethet.

– Nem szeretnénk leragadni egyfajta stílusról – fogljalja össze ars poeticájukat Haskó József. – Eddig igyekeztünk magazin jellegű összeállításokat adni, de folytatjuk a fórumokat is, készültünk tematikus és szórakoztató műsorokat. Már kezdtünk van a Möriz Zsigmond Színház néhány produkciója a művészetkedvelők számára. Az évi 2,5 millió forintos költségvetésünkhöz pedig erőnkhez mérten szeretnénk hozzájárulni. Hirdetéseket közlünk percenként 3000 forintért, de nem csupán sugárunk, készültünk is megrendelésre. Az más kérdés, hogy a tavalyi tiszta nyereségünk 110 ezer forint volt, amiből nagyjából tíz darab 60 perces kazettát vásárolhatunk.

Esteledik. A stúdióhoz vezető csigalépcsőn egyre több láb dobog fölfele. Néhány perc múlva a képernyőn megjelenik a nyíregyházi városi televízió monoszókjá. Adás indul!

Bihari Tamás

Sztereoó? Monó?

Sokakban vetődik fel a kérdés, vajon sztereoó vagy monó hanggal lehet fogni a Magyarországon engedélyezett három, távközlési műholdról érkező televíziós műsort. Eredetileg a Sky Channel és a Super Channel sztereóban, a TV-5 monóban közvetíti adását. Egyedi műholdvevő rendszerrel sztereóban is fogható a két program, ha a rendszer beltéri egysége például Grundig STR 201-es vagy RC-200-as készülékből áll. Mindkét berendezésnek AV kimenete van, s átalakítóhábbel csatlakoztatható sztereoó televízióhoz vagy sztereoó rádióhoz. Ahhoz tehát, hogy sztereóban lehessen élvezni az adást, elegendő monó tv-készülék is, ha a hangot nem a televízióhoz, hanem a hi-fi toronyhoz kötjük.

Más a helyzet azokban az otthonokban, ahová a nagy közönségi antennarendszer segítségével érkezik a műsor. Ugyan a hangelemek még sztereóban érkeznek az antennához, de az OIRT hangnormás rendszer hangfrekvenciájára már csak monóban tudja továbbítani a hangot, mert az OIRT szabvány sztereóban még nem létezik, s erre a nagy költségnek miatt nincs is reális remény. Így tehát hiába vásárol valaki sztereoó televíziót, hogy két hangcsatornán élvezhesse lakásában az égi műsorokat, ez reménytelen vállalkozás, ha a hang- és képjelek nagyközönségi rendszeren keresztül érkeznek.

F. T.

Mire jogosít a műholdveteli engedély?

A szerkesztőségünkhöz érkező levelek és telefonhívások tanúsága szerint is sok a bizonytalanság, a félreértés a távközlési műholdakról érkező adások közönségi és egyéni vételére vonatkozó szabályokkal kapcsolatban.

A szabályok nem ismerésének nyilvánvaló oka, hogy a posta a közösségi használatú távközlési műholdvevő berendezések üzemeltetésére jogosító engedélyeket – a hozzájuk tartozó működési feltételekkel együtt – többnyire a nagyközönségi rendszereket fenntartó társaságoknak adja meg. Így az állampolgároknak általában nincs lehetőségük megismereni a részletszabályokat, leszámítva azt a csaknem félezer esetet, amikor közvetlenül magánszemélyek, illetve kisközösségek kaptak a postától üzemeltetési engedélyt.

A Magyar Posta Rádió- és Televízióműszaki Igazgatóságának Frekvenciagazdálkodási Irodája által kiadott engedély a hatályos nemzetközi megállapodások és a hazai rendelkezések értelmében jelenleg a következő műholdas műsorok vételére vonatkozik: az angol Sky Channelre és Super Channelre, valamint a francia-kanadai TV-5-re. Az év végére állítogal megállapodás születik az RTL Plus vételéről, de a TV Skandináviával is folynak a tárgyalások.

„Az engedély szövege szerint: „tilos azoknak a műsoroknak a vétele, amelyekre az engedély nem vonatkozik, továbbá tilos a műsorokról nem saját célú felhasználásra videofelvétel készítése. Tilos a műsorok sokszorosítása, nyilvános közlése. A műsorokat nyilvános helyre leaázatni tilos.” E sok tilás indoka az, hogy a nyilvános közlés a műsortulajdonosok kereskedelmi felhasználásnak értelmezik – mivel általa növekedhet az intézmény forgalma –, és ennek már szigorú szerzői jogi következményei lehetnek. A szabályok értelmében nyilvános helynek minősülnek többek között a közintézmények, a vendéglátóipari egységek, a művelődési házak, továbbá azok a klubok, amelyeknek programjait, rendezvényeit bárki szabadon látogathatja.

A műsorokat a vétellel egy időben, mindennemű változtatás, vagy megszakítás nélkül kell szétosztani. A műsor az elosztóhálózatban csak az állandó jelleggel erre kijelölt csatornán vihető át. További előfizetők részére a műsort csak a posta engedélyével szabad leaázgatni, ami a kiadott engedély módosítását teszi szükségessé. Az engedély feltételeit módosít-

ja az is, ha a kapcsolatos nemzetközi megállapodások feltételei megváltoznak, vagy azokat esetleg felmondják. A Magyar Posta a szerződés módosításokból eredő károkat nem felel. A posta felelőssége nem terjed ki a műsorokban előforduló esetleges zavarokra, megszakadásokra, a sugárzási paraméterekben és a kódolásban beálló esetleges változásokra sem.

A Magyar Posta a távközlési műholdvevő felügyeletét látja el, amely kiterjed a vonatkozó nemzetközi megállapodások figyelemmel kísérésére, ezekben előírt adatszolgáltatásra, a berendezés műszaki paramétereinek és állapotának ellenőrző vizsgálatára, valamint a felhasználás szabályosságának és jogosságának ellenőrzésére.

A felügyeletért a posta az engedélyhez mellékelt adatlap szerinti díjat számlázza. A díjfelvétel kötelezettség az üzembe helyezés követő hónap elsőjéti esedékes, és a rendszer minden egyes leaázására vonatkozik, függetlenül attól, hogy az előfizető kívánja-e venni az engedélyezett programokat, vagy sem. A postai felügyeleti díj felül azonban tilos az engedélyben szereplő műsorok vétele után további csatlakozási díjat megállapítani és beszedni. Ez nem vonatkozik a rendszer létesítésére és fenntartására, az esetleges külön szolgáltatásokra (például mozi-csatornákra), valamint a Szerzői Jogvédelem Hivatal által csatlakoztatott háztartásonként 2 forintban – megállapított és beszedett szerzői díjra.

Azt sem árt tudni, hogy az engedélyes köteles lehetővé tenni a berendezés rendeltetésszerű használatának ellenőrzését és a mérés ellenőrző vizsgálatok elvégzését.

A fenti szabályok megszegése – ha súlyosabb elbírálás alá nem esik – az egyes szabálysértésekről szóló 17/1968. (IV. 14.) Korm. számú rendelet 63. §-a szerint szabálysértésnek minősül, amelyért az engedélyes a felelős. Az idézett jogszabályhely értelmében aki rádió, televízió adó- vagy vevőberendezést – a kizárólag műsorvevő készülék kivételével –, továbbá mikrohullámú összeköttetést engedély nélkül létesít, megszegre egy üzemben tartó; vezetékek nélküli távközlési berendezést a Magyar Posta által kijelölt frekvenciáival eltérő más frekvenciáiban üzemeltet – három-ezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

Kiss Zoltán

Két karrier- egy szerep csak videón

SIKERLISTA

A Mokép Videotéka legsikeresebb filmjei (VI., MAJAKOVSKIJ U. 40.)

Halálos angyalok

(hongkongi akciófilm), r.: Pao Hsueh-Li

Könyörtelenek

(olasz kalandfilm), r.: Sergio Corbucci

Infraember

(hongkongi sci-fi akciófilm), r.: Hua Shan

Téli gyilkosságok

(amerikai krimi), r.: William Richert

Diploma előtt

(amerikai filmkomédia), r.: Mike Nichols

Szerelmem második vérg

(magyar film), r.: Dobray György

Marco Polo

(hongkongi akciófilm), r.: Chang Cheh

Menekülés New Yorkból

(amerikai sci-fi), r.: John Carpenter

Producerek

(amerikai filmszatíra), r.: Mel Brooks

A Jávör

(magyar film), r.: Bán Róbert

A kód

(amerikai sci-fi), r.: John Carpenter

Asterix 12 próbája

(francia rajzfilm), r.: Albert Uderzo, René Goscinny

Pledone Egyiptomban

(olasz kalandfilm), r.: Steno

Rablás

(amerikai bűnügyi film), r.: Peter Yates

Éjszakai jövevények

(angol film), r.: Michael Winner

Sorscsapás

(francia bűnügyi film), r.: Jose Giovanni

Shantungi bokszo

(hongkongi akciófilm), r.: Chang Cheh

Az én kis falum

(csehszlovák filmvígjáték), r.: Jiri Menzel

A rendőrnő

(olasz filmvígjáték), r.: Steno

Lolka és Bolka meséi

(lengyel rajzfilm), r.: Bronislaw Zeman

VOLT EGYSZER EGY AMERIKA

Treat Williams annak a filmnek a főszereplője, amely várhatóan közönségsikerre számíthat a kölcsönzők körében, s amely csak videón látható, moziban nem mutatják be. A népszerű sztár ezúttal egy legendás hős szerepét játssza el, akinek neve ma is fogalom a sportot, főleg az ökölvívást kedvelők körében. Jack Dempsey annak a magányos hősnek a megtestesítője, aki nagyon kis emberként kezdte, kemény munkával jutott fel a csúcsra, s szerezte meg a világbajnoki címet mint nehezsúlyú profi ökölvívó.

Coloradóban született, s 1911-ben indult el Salt Lake Cityből, hogy meghódítsa a világot. Kezdetben kocsmákban verekedett – pénzért. 1915-ben jutott el először New Yorkba, de akkori próbálkozásai nem járt sikerrel. Visszatért Kansas Citybe, s keményen edzett tovább. 1917-ben Jack Kearns elvállalta menedzselését. 1918-ban legyőzte „Ágyúsnásd” Smith-t, s végül 1919-ben sor került az akkori profi világbajnok, Jess Willard elleni küzdelemre. Ez a meccs örökké bevonult a boksztörténetbe.

Dempsey már az első menetben hétézer kiütést a világbajnokot, aki mindig talpra állt, s utóljára a gong mentette meg. Még két menetet bírt, a negyedik előtt azonban bedobta a törülközőt. A teljesen esélytelennek számító Dempsey – aki 28 kiütés és 14 centivel volt kevesebb, illetve alacsonyabb ellenfelénél, – álmai valóra váltak.

Ezután Hollywoodba ment, ahol több filmben kamatoztatta tudását, de természetesen ezek a szerepek nem elégtették ki. Pályafutása alatt mindenkit legyőzött halhatlan dinamizmusa-

val. Marcangolónak, vagy Pörlöynek nevezték. Nagyobb kihagyás után, 1926-ban állt újból a ringbe, az ír származású Gene Tunney volt az ellenfele. Dempsey nem a legjobb formában volt (állítólag enyhén meg is mérgezték), elvesztette a mérkőzést, s ezzel együtt a világbajnoki címet is.

1927. szeptember 22-én, Chicagóban került sor a visszavágóra. Dempsey megpróbálkozott azzal, ami addig senkinek sem sikerült, vissza akarta szerezni a világbajnoki címet. Gene Tunney szemmel láthatóan jobb volt, ám Dempseynek sikerült kiütnie a hetedik menetben. Mégis elkövette életének legnagyobb és legvégzetesebb hibáját. Akkor lépett ugyanis életbe az a szabály, miszerint K. O.-nál a semleges sarkba kell állni, míg a bíró számlál. Ezt Dempsey egyszerűen elfelejtette, majd a bíró tuskolására nagy nehezen odament. Közben eltelt öt másodperc, s ez elég volt arra, hogy Tunney összeszedje magát. A tizmenetes mérkőzést Gene Tunney egyhangú pontozással nyerte meg.

Az 1983-ban készült filmet Jack Dempsey és felesége könyvéből Gus Trikonis rendezte és a főszerepet Treat Williamsre bízta, aki kitűnően oldotta meg ezt az egyáltalán nem könnyű feladatot, s nemcsak mint színész, hanem mint ökölvívó is megállja a helyét. A Connecticutban született fiatal színész Pennsylvániában nőtt fel, s nyaranként a közelben működő Fulton Repertory Companyval dolgozott. A szerencse Manhattanban mosolygott rá, amikor beugró színészként szerepet kapott a Broadway akkori nagy sikerében, a Grease-ben. Kisebb film-

HAIR

szerepeket is kapott, Milos Forman mégis itt figyelt fel rá, s osztotta rá Berger szerepét a *Hairben*. Ezzel elindította a karrier útját. Azóta több filmben is láthatuk. Játsszot Spielberg alkotásában *Meztelenek és bolondok*-ban, jelenleg éppen a moziműsoron szerepel Richard Lester filmje a *Ritz fürdőház*, láthatjuk *A város hercege*-ben és hamarosan bemutatásra kerül először vásznon, aztán videón is Sergio Leone régen várt, kitűnő filmje a *Volt egyszer egy Amerika*, amelyben Robert De Niro a főszereplő, de neki is jelentős szerep jut. Csak videón jelenik meg még ebben az évben a *Gyulladáspont* című amerikai film, melyben Kris Kristofferson a partnere.

Itt az új kölcsönző hálózat

összegek már tartalmazták a 25 százalékos általános forgalmi adót is. Letéti díj nincsen, van azonban tagsági ajánlat. Aki kifizeti az egy esztendőre érvényes 200 forintos tagsági díjat, az a kölcsönzési díjból

HÍREK

Képsorrend – kívánságra

Számítógéppel vezérelt képmagnórendszerrel fejlesztett ki az Alsó-Tápló-menti Ispári részlege Intellibort cég és az ORION Műszaki Fejlesztő Leányvállalata. A berendezés főrésze egy olyan hardverelem, amely kommersz képmagnóba is beépíthető és ezáltal azt a számítógép segítségével lehet vezérelni. A képmagnóra felvett videoanyag különböző részletei tetszőleges sorrendben mutathatók be, miközben az egyes filmrészletek (snittek) lejátszása között a számítógép segítségével a képernyőn szöveges vagy grafikus információk is megjeleníthetők. Egy adott snitt kiválasztása fűghehet attól is, hogy a számítógép által felajánlott menüpontok közül a felhasználó éppen melyiket választja (interaktív).

A CCVR-rendszer gyakorlatilag két összekapcsolt részszerkezere tagolódnak: a képmagnóra és a számítógépre, amelyek között (az összekötő kábelon keresztül) a tévékészülék létező kapcsolatot, amelyen vállalkozó, filmrészletek és számítógépes feliratok jeleníthetők meg. A rendszer „szellemileg” is két részből áll: az szöveges módon képmagnóval rögzített filmanyagból és egy speciális nyelv segítségével írt számítógépes programból. A CCVR-rendszer könnyen kezelhető eszköz: többek között az oktatásban, reklámok készítésekor alkalmazható. Ára: 66 500 forint, plusz ÁFA. Ezért az összesített a vásárló CCUR-01 típusú videomagnókat, valamint illesztőkábelét a videomagnó és a Commodore 64 számítógép, illetve monitor csatlakoztatásához. Ezen kívül a floppy le-

mezt, amely tartalmazza a működőtető speciális nyelvet és a film feldolgozásához szükséges szabadalom-programot. A készülék forgalmazását az Országos Tanszergyártó és Értékesítő Vállalat végzi, s a Skála áruházakban lehet előjegyezteni. Valószínű, hogy az elkövetkező hetekben egyes kiskereskedelmi üzletekben is megvásárolható lesz. Eddig egyébként hatszáz képmagnót szereltek fel ilyen speciális panellel.

Tanfolyam – haterész

Novemberben 200 órá, működési engedélyt adó, videós műorkészítőt tanfolyam indul a Magyar Amatőr-film és Video Szövetség XII., Mátyás király u. 7. szám alatti épületében. A tanfolyamon bárki részt vehet, aki legalább középfokú szinten játkozott a legfontosabb, filmkészítéshez szükséges filmai-műszaki ismeretekben, továbbá meg tudja fizetni a 6 ezer forintos részvételi díjat.

A tanulmányi idő öt hónapig tart majd, egy héten egy teljes nap Budapestben. A képzésben elméleti tárgyak (szociológia, szociálpszichológia, reklámpszichológia, vizuális nyelv, esztétika) és gyakorlati foglalkozások (képvágás, kameramozgások, forgatás, világítás) egyaránt lesznek.

A tanfolyam végzetével a jelentkezők vizsgát tesznek, amelynek eredményétől függően két minősítést kaphatnak: a legjobbak önálló videoműsor-készítők, a kevésbé sikeresek asszeményrögzítők engedélyt kapnak.

A szervezők még várják az érdeklődők jelentkezését az 559-349-es telefonszámon vagy személyesen a megadott címen.

Júliustól a MOKÉP mellett már a Televideo Kiadótól is lehet műsoros kazettákat kölcsönözni. Az ajánlat egyelőre másfél száz műsorból áll: részben a televízióban már vetített filmekből, rajz- és bábfilmekből, operettekbl; részben olyan szerkesztett összeállításokból, melyeket ebben a formában a televíziózók nem láthattak. A csemegének azonban minden bizonnyal az a húsz, az utóbbi egy-két esztendőben forgatott, egyenként másfél órási francia krimisorozat ígérkezik, amelyeket a Magyar Televízióban műsorpolitikai okok miatt nem vetítettek és a jövőben sem fognak. A *Série Noire* (Fekete sorozat) címet viselő filmek mind önálló történetek, melyek megtekintését a szex- és a szokványos krimikben ritkán látott jelenetek miatt a kiadó csak felnevező nézőknek ajánl.

Kölcsönözni az ország tizenöt pontján lehet: a fővárosban a Televideo márkaboltjában, a Lenin körút 30-ban, a Főút egyes üzleteiben, a Belvárosban a Mozaik üzlethálózat, vidéken pedig a megyei moziumi vállalatoknál. (A pontos címeket következő havi számunkban közöljük.)

A kölcsönzési díj naponta 150, egy hétre 350 forint, mely

minden esetben 10 százalékos engedményt kap, díjmentesen postázásig számára a Televideo katalógusát, s az információkat úgy rögzítették szalagra, hogy a felvett jelek közé egy olyat is keverték, mely a normál lejátszáskor nem zavarja a képet, ám ha a kazettáról másolatot készítenek, annak minőségét érezhetően rontja. Ennek leglátványosabb jele, hogy a kép rendszeresen ugrol a színes és a fekete-fehér között.

A Televideo ígéri, hogy műsorvlasztékát időről időre növeli, s bizik abban is, hogy valamennyi kölcsönzőhelynél elegendő mennyiség áll majd rendelkezésre az egyes műsorokból. A kiadó sokszorosító gépei bírják az iramot, csupán az a kérdés, sikerül-e kazettával „letelni” a gépeket? A hírek szerint erre is van remény: az MTV koprodukciós tevékenységéből származó valutáért juthat nagy mennyiségben jó minőségű kazettákhoz – feltéve, ha a tervezett üzlet tartalmaz engedélykérelme rákerül a pecsét.

Tv-böngésző

Olvasóink egy szűkebb rétegének próbáltunk kedvezni e havi táblázatunk összeállításával. Igaz, hogy a magas vámértékek miatt kevesen vásárolnak színes tévét külföldön, mégis időről időre kapunk leveleket, melyben nyugati piacon újonnan megjelenő tévékészülékek árai, minősítése felől érdeklődnek az olvasók. Elsősorban nekik szól tehát összeállításunk, kibővítve egy meglehetősen széles kazettaválasztékkal.

A tesztátlázat pontrendszere bizonyára sokak számára ismerős, mégis közöljük.

A nyugatnémet Video Magazin tesztjében maximum 100 pontot érhet el egy készülék, ezen belül negyvennel jutalmazták a képmínőséget, hússzal a hangminőséget, harminccal a műszaki jellemzőket, végül tíz ponttal a kezelhetőséget. A kazetták esetében annyi a változás, hogy itt tíz pontot adhatnak a tesztelők a dropout jellemzőkre, s harminc pontot érhet a laborminősítés.

Valószínű, hogy a tévékészülékek mellett sokan keresik majd a képmagnóknál megszokott vámértéket, másképp beföldi forgalmi értéket. Ezeket viszont ki-ki könnyedén kiszámíthatja. A hagyományos „középkategóriás” monó színes készülékeknél a képernyő centiben mért átmérőjét 600 forinttal kell szorozniuk, a sztereo, hi-fi készülékeknél 900 forinttal, míg végül a 70 centimétert meghaladó képernyő-átmérőjű sztereo hi-fi készülékeknél ezer forinttal.

Hely	Típus	Kép- átmérő	Ár (DM)	Kép	Hang	Műszaki jellem- zők	Kezeli- tőség	Össze- sen	A magazin minősítése
TV-KÉSZÜLÉKEK 80 cm KÉPÁTMÉRŐVEL									
1.	Siemens FS 948	77	4200	31	13	21	7	70	jó
2.	Grundig M82/395	77	4300	31	11	21	7	70	jó
3.	ITT 3988	77	4500	27	14	21	7	69	jó
4.	Loewe Art 32	70	5000	27	13	18	7	65	jó
5.	Panasonic TX 3370	80	4700	25	14	18	7	64	megfelelő

TV-KÉSZÜLÉKEK 70 cm KÉPÁTMÉRŐVEL									
1.	Telefunken P 590SV	68,5	2700	32	14	22	7	75	jó
1.	Nordmende Prestige 72	68,5	3150	31	16	22	7	75	jó
3.	Saba T 7280 VT	68,5	2800	31	14	22	7	74	jó
4.	Metz 7749 VT	67	2500	30	14	21	7	72	jó
4.	Grundig M 70/390	67	2800	30	14	21	7	72	jó
4.	Philips 7791 VT	67	3000	30	14	21	7	72	jó
7.	Grundig M 70/360	67	2100	30	12	22	7	71	jó
7.	Loewe Art T 28	67	2600	29	14	21	7	71	jó
9.	Quelle Nr 003616	67	2100	30	12	21	7	70	jó
9.	Telefunken A 540 S	67	2100	30	11	22	7	70	jó
11.	Loewe Studio S 28	67	2400	28	12	22	7	69	jó
11.	Schneider SCV 7100	67	2000	26	10	25	6	67	jó
12.	Nordmende 8208 VT	67	2200	28	10	22	7	67	jó
12.	Saba T70UB3VT	67	2200	28	10	22	7	67	jó
15.	ITT 3858 PS-VT	67	2050	26	11	22	6	65	jó
16.	Sony KV-27 XSD	64,5	2230	30	8	18	6	62	megfelelő
16.	Philips 4592	67	2250	26	10	20	6	62	megfelelő
18.	Blaupunkt IS 70-47	67	2200	26	7	22	6	61	megfelelő
18.	Metz 7639	67	2500	27	12	17	5	61	megfelelő
20.	Neckermann Nr. 8732/966	67	1900	27	11	15	6	59	megfelelő
21.	Orion 7000V	67	1700	26	8	18	6	58	megfelelő
22.	Hitachi CPT-2868	67	1850	26	11	15	5	57	megfelelő

TV-KÉSZÜLÉKEK 63 cm KÉPÁTMÉRŐVEL									
1.	Metz FST 7744	59,5	2000	31	13	21	6	71	jó
2.	Blaupunkt MS 62-78	59,5	2200	29	13	22	6	70	jó
2.	Grundig M 63-475/9	59,5	2150	29	13	21	7	70	jó
4.	Siemens FS 928-3	59,5	1900	29	13	21	6	69	jó
5.	Seleco 25 SS 497	59,5	2400	26	14	21	7	68	jó
6.	ITT 3598 HiFi	59,5	2100	27	7	22	7	65	jó
7.	Philips 7571	59,5	2300	30	6	20	7	63	megfelelő
8.	Toshiba 258-T7D	59,5	1800	26	10	19	7	61	megfelelő

Hely	Típus	Hossz	Ár (DM)	Kép	Hang	Drop- outs	Labor- minő- sítés	Össze- sen	A magazin minősítése
HIGH GRADE KAZETTÁK									
1.	Fuji SHG	E-180	13	34	16	9	29	69	nagyon jó
2.	TDK EHG	E-180	13	34	16	9	28	87	nagyon jó
3.	JVC SHG	E-180	19	33	16	8	27	84	nagyon jó
4.	Sony HG	E-180	15	33	15	9	26	83	nagyon jó
5.	Agfa HG	E-180	15	29	16	8	27	80	nagyon jó
5.	Magna HG	E-180	9	29	16	9	26	80	nagyon jó
7.	Maxell HGX	E-180	12	28	16	8	25	77	jó
7.	Philips XHG	E-180	13	28	16	9	24	77	jó
9.	Panasonic SHG	E-180	11	28	16	8	22	75	jó
9.	Raks HG	E-180	13	28	16	7	22	73	jó
11.	Konica SHG	E-180	13	28	16	7	22	73	jó
12.	BASF SHG	E-180	12	27	14	7	22	70	jó
13.	Kodak-Eastman HG	E-180	28	26	16	7	20	69	jó
14.	SKC SHG	E-180	11	27	13	4	24	68	jó
15.	Goldstar HG	E-180	13	25	15	7	17	64	megfelelő

Hely	Típus	Hossz	Ár (DM)	Kép	Hang	Drop-outs	Labor-minősítés	Összesen	A magazin minősítése
STANDARD KAZETTÁK									
1.	Philips Quality Grade	E-180	11	30	17	9	26	82	nagyon jó
2.	Agfa High Color	E-180	12	28	17	9	26	80	nagyon jó
2.	Scotch EG Plus	E-180	11	28	17	9	26	80	nagyon jó
4.	Konica Super SR	E-180	10	28	16	9	23	76	jó
5.	TDK HS	E-180	11	27	16	9	23	75	jó
6.	Fuji HQ	E-180	11	30	15	7	20	72	jó
6.	BASF Chromd. EQ	E-180	10	28	14	6	24	72	jó
8.	Sony	E-180	12	26	15	8	21	70	jó
9.	Maxell EX	E-180	10	26	16	9	18	69	jó
9.	PDM Standard HG	E-180	10	25	15	5	24	69	jó
11.	Raks Techroma	E-180	9	25	16	8	20	69	jó
12.	SKC PG	E-180	9	26	13	7	21	67	jó

180 PERCES VHS KAZETTÁK

1.	Scotch S-VHS	SE-180	36	38	18	7	30	93	nagyon jó
2.	Maxell RX Pro	E-180	29	35	17	10	29	91	nagyon jó
3.	TDK HDX Pro	E-180	29	36	17	8	29	90	nagyon jó
4.	Fuji SXG Pro	E-180	27	37	16	7	29	89	nagyon jó
5.	Fuji SHG HiFi	E-180	16	32	16	9	28	85	nagyon jó
6.	Hitachi HF	E-180	18	31	18	9	26	84	nagyon jó
6.	Kodak HiFi	E-180	15	33	16	9	26	84	nagyon jó
6.	TDK HD	E-180	19	33	17	8	26	84	nagyon jó
10.	Sony UHG HiFi	E-180	18	32	16	9	26	83	nagyon jó
10.	BASF HiFi SHG	E-180	15	33	15	7	28	83	nagyon jó
12.	Kodak XHG	E-180	14	30	17	9	26	82	nagyon jó
12.	Maxell HGX Gold HiFi	E-180	17	31	16	8	27	82	nagyon jó
14.	Agfa HGX HiFi	E-180	18	29	16	9	26	80	nagyon jó
14.	JVC Super Pro	E-180	23	30	16	9	25	80	nagyon jó

VHS KAZETTÁK 210-TŐL 300 PERCIG

1.	TDK Extra High Grade	E-240	18	32	13	10	26	81	nagyon jó
2.	BASF HiFi SHG	E-240	18	32	15	7	27	81	nagyon jó
3.	BASF Extra Quality	E-240	13	30	15	8	27	80	nagyon jó
4.	Sony Ultra HG HiFi	E-240	20	32	12	10	26	80	nagyon jó
5.	BASF SHG	E-240	15	31	15	7	27	80	nagyon jó
6.	Agfa High Color	E-240	15	28	15	8	25	76	jó
7.	Fuji Super HG	E-240	18	28	13	8	27	76	jó
8.	Philips Extra High Grade	E-240	19	28	14	10	24	76	jó
9.	JVC Super HG	E-240	20	31	14	6	25	76	jó
10.	Hitachi Super Extra HG	E-240	23	29	15	7	25	76	jó
11.	BASF Extra Quality	E-300	27	16	9	9	23	75	jó
11.	Magna High Grade	E-210	14	28	14	7	26	75	jó
11.	Sony Dynamicron HG	E-240	18	26	15	7	27	75	jó
11.	Philips EXG HiFi	E-240	23	26	13	10	26	75	jó
15.	Magna High Grade	E-240	15	28	14	6	26	74	jó
15.	Magna HG Super	E-240	18	26	15	7	26	74	jó

VIDEO-8 KAZETTÁK

1.	Sony	P5-30	23	30	15	9	21	74	jó
2.	Sony	P5-30	24	30	15	7	21	73	jó
3.	BASF AG	P5-30	24	28	15	9	19	74	jó
3.	BASF AG	P5-60	24	28	15	9	19	74	jó
5.	Fuji	P5-60	29	24	14	9	19	73	jó
6.	Fuji	P5-30	29	24	12	9	19	67	jó
7.	Kodak	P5-30	26	28	13	7	18	66	jó
7.	Kodak	P5-60	30	27	14	7	18	66	jó
7.	TDK	P5-60	26	24	15	9	18	66	jó
10.	Kodak	P5-90	35	23	14	9	15	61	megfelelő
11.	Sony	P5-90	38	23	12	7	14	56	megfelelő
11.	TDK	P5-90	35	23	12	7	14	56	megfelelő

Videót vegyenek

Nehéz olyan piacról írni, ami nincs. Munkatársunk tehát úgy döntött, átvágja a gordiuszi csomót: s „ha nincs, akkor csinálók” jelszóval hóna alá kapta három éves Fisher-jét, s nekivágott a városnak. A rövid körül alatt, ha videót nem is adott, nem is vett, de legalább néhány tanulságot leszűrhetett.

– Ilyet keresel? Tudok egyet, meglesz! Gyere ide holnap tizenegyre körül és engem keress – lapozgatja a kezemből kivett prospektust a negyven év körüli, tagbaszakadt jóember a Majakovszkij utcai bizománny ajtaja előtt mellém sodródva. Már-már olyan barátságos, hogy összetévesztem gyerekkori cimborámmal. Szólnék, de megelőz:

– Hát bizony ez jó ízlésre vall, öreg. Ez az egyik legmenőbb darab. De megoldom neked – teszi vállamra kezét –, vadi új. Hatvanezer körül, oké? Hé! Csoki – szól át a túloldalon egyezkedő idősebb úriembernek.

– Eladnám – óvatoskodom, miután visszaszereztem hóna alól a Fisher P 725 típusú videomagnó ismertetőjét.

– Ja – húzza el a száját –, éppen két éves típus, ahogy nézem.

Percre pontosan – ismerem el magamban szakértelmet.

– Mit kérsz érte?
– Az előbb mondtad az árát...

– De az újnak, ez pedig ugye... Nézz körül, ezt a fazont már harmincötöt után dobják, kishaver.

*

Igaz, ami igaz, tavalyelőtt volt a cég legújabb terméke, magam is tudom. Azóta sokat ment előre a világ. Persze minden relatív – ahogy az ismert Einstein nevű videós megmondta –, mert valahol még ez is sokat tudónak számít.

A Használcikk Szövetkezet József körüti üzletében – ahol vesznek is, nem csak eladnak –, nincs nagy толгас a pultok előtt. Tudatom eladási szándékomat az ifjú eladóval, aki veöm nem lévén ráér.

Magyar videoklip-plac? Léteznek egyáltalán? És ha nem, akkor miért nem? Hogyan készül magyar földön egy videoklip és mi lesz a további sorsa? Ennek igyekeztünk utánajárni.

Erdész Róbert (Napoleon Boulevard): Amikor elkészül a lemezanyag, kiválasztjuk azt a számot, amiről klipet akarunk csinálni. Ezt a hanganyaggyártás finanszírozza. Egy forgatás általában nem tart tovább 3 napnál, de volt olyan is, hogy egy nap alatt végeztünk vele. A forgatókönyvet vagy magunk írjuk, vagy Boros Lajos, a lemezgyártás keresztségű vezetője, ahová tartozunk, vagy a rendező. Mi többnyire Bodnár Istvánnal dolgozunk. Ha elkészül az anyag, akkor az lemeget a tévé különböző könnyűzenei műsoraiban, melyekből kevés van, de ha ott nincs jelen az ember, akkor képtelenség nagy példányszámban lemezt eladni. Gázait a forgatás idejére nem kapunk, bár úgy tudom, ez másutt másképp van, mindenesetre nálunk idehaza így működik. A hazai diszkókban nem forgatják le a magyar zenekarok klipjeit, kereskedelmi forgalomban nem nagyon kaphatók. Igaz, az árak is magas, 1500–2000 forint. A videoklip hatása leginkább az eladott lemezszámát befolyásolja.

Szegő Mihály (a Magyar Televízió rendezője): A Rockstudió és a Zenebutik stábjá készíti klipet, de előfordul, hogy az ifjúsági osztály is előáll egy-egy alkotással, vagy önálló produkcióként forgatnak képes nótákat. Körülbelül 200 ezer forintból, 3–4 nap alatt kell összehozni a

– Feri! Fisher 725-öst kérünk mi? Kellhet nekünk? – fordít hátat kis időre.

– Nem! – jön a tömör válasza, valahonnan a raktártér irányából.

– Sajnálom, uram, nem – tárja szét a karjait bócsánatkéren.

– Miért? – próbálkozom megtudni a masina iránt megnyilvánuló érdekeltenségek okát.

– Miért? – szól ismét hátra, de mielőtt az újabb választ megkezdne, ő ad magyarázatot:

– Csak könnyen eladhatóval foglalkozunk.

– De hát ez...

– ... az a baja! Többet tud és drágább is. Ez lassít, léptet, merevít... Profiknak való, azok meg nem nálunk vásárolnak. Az egyszerűbbre, arra volna vevő. Talán a maszketot érdekli. Arra lejjebb mutat az ajtó irányába.

*

A szomszédos magánkereskedő „Technikai okok miatt” zárva. Így hát... A Tanács körüli üzletben is több a nézelődő, mint a potenciális vevő, de azért még nem adom fel. Példát látom, választék van bőven.

– Volna egy videó, beveszik? – próbálkozom a pultnál, éppen egy félbemaradt beszélgetés szünetét kihasználva.

– Az attól függ – zúg el a válasz úgy két centivel a fülem mellett.

– Mégis, mitől? – húzom összebb magam, mint ajánlatot téve.

– Milyen és mikori?

– Fisher P 725, tavalé előtt vettem a cég mintaboltjában.

– Ja, az a régebbi típus?

– Ott, akkor ez mintadarab volt – mondom az igazat és elírákom a prospektust.

– Milyen színű? – kérdi, bele se nézve.

– Fekete.

– A metál jobb lenne – bólogat –, mennyiért vette?

– Mondom neki, mire a füle tövét kezdi vakargatni.

– Vámat mennyit fizettél? – vált tegezőre, és én elárlom a nem kevés összeget.

– Ja, akkor ez a jobbkész – húzza el a száját. – Az a helyzet, hogy ennek ellenére ez a típus már meglehetősen lefutott – bátorodik fel –, most ez a metódus – mutat a háta mögötti polcon sorakozó készülékekre.

Hát bizony... vannak gyönyörű darabok is közöttük, be kell látnom. Az árak 40 ezertől 110-ig futnak.

– No várj, mindjárt kiszorom, mit tehettek. Sok idő nem telik el – mert a zseb-számológépek is felgyorsultak az utóbbi évek során –, mire jön az ajánlat;

– Maximum negyvenezerért tudom átvenni. De ez a csúcs, amit ki tudok hozni belőle, mert akkor már nekem ötvenért kell a kárakabba tennem. Persze... – dörszöli homlokát, miközben elmélyülten ütogeti újra a számológép billentyűit.

– Hozd be, ha az neked jó, és majd meglátjuk – veti oda és visszatér az előbbi csinos ifjú hölgyhöz.

– Akkor ma este vagy holnap felugrok és megnézem – mondja neki komor arccal –, de egyelőre semmi többet nem ígérhetek.

– Ma este nem lehetne? – fogja „könyörgőre” a nő.

– Rengeteg dolgom van, de talán. Ha annyira sürgős – igazítja meg jól fésült frizuráját egy laza mozdulattal –, de árat addig ne is kérdezzen, amíg nem láttam...

A hölgyé vajon milyen lehet? – tündődöm irigylettől a boltból kifelé jövet. Azt bizony én is megnézném... Lehet, hogy egy szuper, lehet. Nekem viszont továbbra is van egy videóam, ami lassít, léptet és kimerévit...

Látó János

Vám-változások

Az 1988. január 1-jén életbe lépett rendelet egy máris mérhető „eredménye”: az elmúlt évek hasonló időszakához képest 7 százalékkal növekedett az utasforgalom nyugati végeinken. Kár lenne szemérmesen tagadni, hogy a határt átlépők igen nagy hányada bevásárló turisták csoportjába sorolható.

Az új helyzetben bizonyosodott, hogy a régi devizaengedélyezési rendszer már nem tudja követni a megnövekedett forgalmat, így július 15-ével egy új devizahatósági engedélyezési rendszer lépett életbe.

A Pénzügyminisztérium hozzájárulása alapján a Magyar Nemzeti Bank a 25 ezer forintot meghaladó értékű áruk vámkezeléséhez szükséges engedélyek megadását átruházta a pénzügyőrség szervezeteire, tehát sokat egyszerűsödött az eljárás, nem kell külön a Nemzeti Banknál kilíncselnie az utazóknak.

A vámranyilatkozaton kell kérni az áruk vámkezelését, s egyúttal elszámolni a külföldön vett termékek devizafedezetével. A behozott cikkekéről és azok vételáráról devizaértéknnyilatkozatot kell kitölteni. Külön-külön nyilatkozaton kell „bevallani” minden ötezer forint értékét meghaladó árurol, ki-sebb értékű cikkek esetén az összevont értékekről. A papírokhoz mellékelni kell a vásárláskor kapott számlát is.

A külföldön videót vásárolni szándékozók számára az eljárás egyszerűsödésén túl az „igazán áttörő változást” az jelenti, hogy ezentúl az „új szerzemények” devizafedezeteként elfogadják a tartalmaellátmányt is, nem kell tehát retorziókat tartani annak, aki a három esztendőkénti teljes valutaellátmányt videokész-lékre költi egy háromnapos bécsi utazás során.

Mindemellett természetesen fedezetként elfogadják a vámosok a devizaszámláról, az utazási és magánutazási számláról származó összegeket is, sőt figyelembe veszik a legálisan birtokban tartható valuta értékét is.

A visszahozott valuta összegét ugyancsak ajánlatos feltüntetni a devizaérték-nyilatkozaton. Így az összeg, mint legális forrásból származó valuta akadálytalanul visszakérülhet a megfelelő számlára.

A külföldi illetményből, ösztöndíjból vásárolt áruk vámkezelése – 25 ezer forint érték felett – továbbra sem végezhető el a vámhivataloknál. Ezekben az esetekben a vámkezelési engedélyt a korábbiakhoz hasonlóan a Magyar Nemzeti Bank adja meg.

AERIAL

– antenna (bemenet jelzése tévékészülékeken vagy képmagnókon)

BA JEL

– szinkron nélküli videójel

BAS JEL

– szinkronnal ellátott, komplett szabványos videójel

DEGAUSSER

– lemágnesező készülék vagy gomb tévén, illetve monitoron, amely a színes képcsővek árnyékmáskijának lemágnesezésére szolgál a nagyobb szintiztaság érdekében

DISTRIBUTOR

– 1. nagykereskedő, nagykereskedés
2. jelszétosztó erősítő

DUPLEX

– kétirányú, kettős (kommunikációs rendszer)

EE (E TO E)

– olyan üzemmód, amely esetén a videójel átmegy a képmagnó elektronikus áramkörén és úgy jut tovább (a keresőre vagy monitorra), miáltal meggyőződhetünk a rögzítő berendezés üzemszerű és hibátlan működéséről

ELŐTÉT

– objektívek előlől felszerelhető lencse, amely megváltoztatja a leképezési tartományt és a fókuszálást, lehetővé téve így extrém beállításokat is (tele, makro, nagylátószögű előtét)

ERASE

– törles

ERASER

– törő (fej képmagnóban, stb.)

FD-CSŐ

(Flat Display Tube)
– különleges, lapos konstrukciójú képcső

HALOGÉN LÁMPA

– a fotó- és videotechnikában jól bevált izzófajta, amelynek színhőmérséklete 3200 Kelvin körül van

HEAD DRUM

(fejdob)
– a videófejeket magában foglaló és a szalag helikális pályáját biztosító hengeres egység a képmagnóban

HEAD DRUM SERVO

– Drum Servo

ID-CODE

(Identification Code)
– azonosító kód

INTERFACE

– elektronikus illesztő készülék két berendezés, illetve rendszer között (általában számítógépek és azok kiszolgáló berendezései között)

JOG SHUTTLE

– gyorskeresés, illetve gyorskeresést és lassítást vezérlő gomb képmagnókon

KVADRATÚRAMODULÁCIÓ

– a tévéadásban a színjelek átvitelére szolgáló modulációs rendszer

LASERDISC

(lézermalme)
– lézeres letapogatás elvén működő lemezek – I. LDV, CD, CD-V

LCD-TV

– folyadékkristályos képernyővel épített tévékészülék

MDP

(Multi Disc Player)
– többféle lézerlemez lejátszására alkalmas lézeres lemezjátszó

MONOKROMATIKUS FÉNY

– egyetlen meghatározott hullámhosszúságú elektromágneses sugárzás a fények látható tartományában (vonalas spektrum, lézer stb.)

PEDESTAL

– I. feketeszint

POSTRPRODUCTION

– utómunkálatok: a nyersfelvételektől a kész videoanyagig tartó műveletsor

QUICK-FINDER

– gyorskeresés, I. shuttlesearch, jog shuttle

SEARCH

– keresés (videoszalagon, képlemezen, mágneslemezen stb.)

SEMLEGES SZŰRŐ

– I. ND-filter

SIMPLEX

– egyutas, egysatornás átviteli rendszer, illetve üzemmód

SKEW

– régebbi képmagnókon található szabályozószerv, amellyel a kép tetején lévő elhúzást lehetett megszüntetni, amely a nem megfelelő szalagfeszítéssel adódott

SZINKRONGENERÁTOR

– szabványos, pontos szinkronjeleket szolgáltató készülék, amelyet általában videójel-generátorral építenek egybe

SZÍNPATKÓ

– a színek egyértelmű, objektív ábrázolására szolgáló patkóalakú diagram, amely különféle méréseket és számításokat tesz lehetővé egyszerű módon

TELEKOMMUNIKÁCIÓ

– távközlés; nagy távolságú összeköttetéseket lehetővé tevő elektronikus rendszerek, módszerek összefoglaló neve

TISZTÍTÓ SZALAG

– I. Cleaning Tape

TRANSZPONÁLÁS

(áttevés)
– az átvinni kívánt jel frekvenciaspektrumának áthelyezése egy másik frekvenciasávba az átvitel optimális megvalósítása érdekében

VOICE OPERATED SYSTEM

(hang által működtetett rendszer)
– olyan elektronikus készülék (adó vagy rögzítő berendezés), amely a beszéd hangjaira kapcsol be

WATCHMAN

– a Sony cég márkanéve, amellyel az általa forgalomba hozott kisméretű, lapos képcsőves tévéit jelöli

WALT Disney

A RAJZFILM TÖRTÉNETÉBŐL

3.

Amikor Walt Disney

1929-ben megpróbálta eladni a Csontvázak tánca (The Skeleton Dance) című rajzfilmjét, a forgalmazó cég képviselője csak ennyit mondott: Nem kell! Több egeret!

Mickey Mouse, magyarul Miki eger, aki születésekor a Mortimer nevet kapta, először Disney, majd egész Amerika jelképévé vált.

A legendássá vált

Több egeret! követelés pedig az idők során többször is módosult:

Több malacot!

Több kacsát! Sőt:

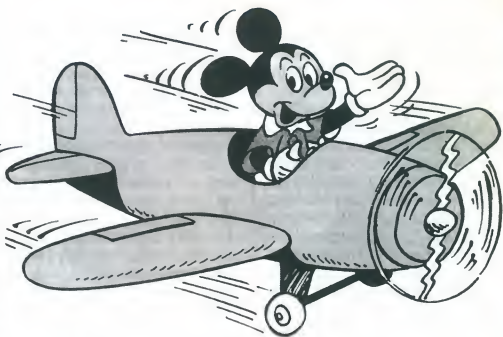
Több törpét!

neve fogalom. Aki veszi magának a fáradságot, s elolvassa az élettörténetét, a könyv végére érve nehezen tudja majd megmondani, vállalkozónak vagy rajzfilmkészítőnek volt-e nagyobb. Mindenesetre akármelyik szempontból is nézzük, pályafutása jellegzetesen amerikai: a semmilyen akadálytól meg nem riadó, a kudarcokból is nyertesként kikerülő, az adósságból nyakig úszó, mégis bátor vállalkozó típusát személyesíti meg.

Chicagóban született 1901-ben, ám szülei 1906-ban már elhagyták a nagyvárost, s a Missouri állambeli Marceline egyik farmján éltek. Lehet, hogy triviálisnak tűnik az összefüggés a felnőttkori rajzfilmek s aközött, hogy Walt átalatok közt töltötte gyermekkorát, de mégis igaz. Hatvanévesen is emlékezett kedvenceire s arra a szomorú esetre, amikor egy bagollyal találkozott az erdőben. A madár ijedtében megkarmolta Waltot, aki meg akarta simogatni. Mérhetetlen fájdalomban és dühében a kislífiu eltaposta a baglyot, majd eltemette, megsiratta.

Mindössze négy évet töltött a Disney család a farmon – 1910-ben Kansas Citybe költöztek –, ez az idő mégis kitörölhetetlenül megmaradt Waltban. (Kaliforniai birtokán 1950-ben felépítette a gyermekkori farm pontos mását.)

Középiszlás korában már újra Chicagóban találjuk Walt Disneyt, s magától érte-

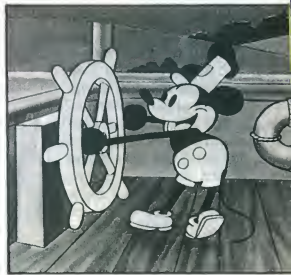
tődően ő rajzolja az iskolai magazin karikatúráit. Innen egyenes út vezetett volna valamelyik újság szerkesztőségébe, s onnan egy rajzfilmstúdióba, de az első világháború és Walt kalandvágya közbeszólt: csaknem egy esztendő töltött Franciaországban. Visszatérve rajzolóként próbált elhelyezkedni a Kansas City Journalnál, de nem vették fel, így végül a Pesmen-Rubin iparművészeti Stúdióban kapott állást. Reklámrajzokat és cégjelzéseket kellett rajzolni.

Ebben a stúdióban hozta össze a sors Ubbe Iwwerkszel (aki később Ub Iwerks néven vonult be a rajzfilm-történetbe). Összebarátkoztak, s miután mindketten elvesztették állásukat, a két 18 éves fiú megalapította az Iwerks-Disney Iparművészek vállalkozást, amely egy teljes hónapig működött. Walt ekkor tette meg a sorsdöntő lépést: egy kansasi reklámfilmgyártó cégnél vállalt állást, ahol végre lehetősége nyílt arra, hogy elkészítse első önálló animációs filmjét. Sikerein felbuzdulva megalapította a Laugh-O-Gram Corp. elnevezésű filmgyártó céget, s nagy lendülettel kezdte készíteni a

saját ötletein alapuló rajzfilmeket. A siker azonban rendre elmaradt, még az Alice-filmek sem tudták megmenteni Disneyt a csődtől.

A kudarc egy cseppet sem kedvetlenítette el Waltot, sőt még merészebb tervekkel dőlgetett magában. 1923-ban Hollywoodba utazott, s Roy bátyjával 42 dollárból útjára indította a Disney Testvérek Stúdiót, amely később Walt Disney Stúdióra változtatta a nevét. Kezdetben tovább erőltették az Alice-filmeket, egyre reménytelenebbül. Ekkor született meg az első Disney-állatfigura, Oswald, a nyúl.

A szerencsétlen mezei állatot azonban korántsem sikerült olyan kedves, vonzó lénynek ábrázolni, mint később világhírűvé tett larsait. A *Poor Papa* (Szegény papa) címet viselő első Oswald-film főszereplője a bírálók szerint túl öreg, túl lompos és túl kövér volt, s nevetés helyett inkább szánalmat váltott ki a New York-i nézőkből. Disney alaposan átalakította a beteges külsejű nyu-

Több egeret!

lat: leszedte róla a nadrágtartót, „fogókúrára” fogta, az arca is teljesen megváltozott.

Disney nemcsak állatfiguráit tökéletesítette, hanem magát az animációt is. Első rajzfilmeiben a szereplők mozgása darabos, töredezett volt, amin úgy próbált segíteni, hogy a fázisrajzok számát egyre magasabbra emelte, természetesen jócskán megnövelve ezzel a gyártási költséget. Mire a nézők megkedvelték az általakított nyulat, Disney újra a csőd szélén állt. Az történt ugyanis, hogy New York-i forgalmazója, akinek a szerződés értelmében az Oswald-filmeket szállította, a művenkénti 2250 dolláros árat 1800-ra csökkentette. A forgalmazó azért tehette meg ezt, mert nagyobb fizetés ígértével Walt Disney valamennyi kulcsemberét elcsábította. Ráadásul – a siker küszöbén – le kellett mondanía az Oswald-filmekről is, minthogy a nyúlal kapcsolatos jogok a Universal Picturest illették meg.

Egy éger mentette meg Disneyt. Születését legen-

névnyesen lemaradni, hangos rajzfilmeket kell készítenie. Akkoriban a filmgyártók java része hanglemezen rögzítette a kívánt hangokat, s a moziban a gépésznek egyszerre kellett elindítania a vetítógépet és a lemezját-szót. Ha ez nem sikerült, akkor felbortult a szinkron a kép és a hang között – ennél illúziórömböliből dolog aligha fordulhat elő a moziban. Disney azon a véleményen volt, hogy a hangokat is a filmszalagra kell rögzíteni, bármennyibe is kerüljön.

A hangosítással járó horribilis kiadások miatt Disney csaknem a csőd szélére került. Ráadásul az amerikai filmpárt nem a korrekt üzleti kapcsolatok jellemezték. Ezekről árulkodik Walt Disney levele feleségéhez: „Az már biztos, hogy sokat tanultam erről a kisdéd játékról. Ez a legpiszkosabb zavarosban való halászás, amiről

dák övezik, talán ez jelzi leginkább hallatlan népszerűségét. Állítólag – Disney állította – az éger valóságos éger volt, s a Kansas City-beli stúdióban élte le rövidke életét, mások szerint teljes életnagyságban és fegyverzetben pattant ki Walt Disney fejéből. Miki éger 1928. május 15-én mutatkozott be a nagyközönségnek – mértéktartó sikerrel.

Miközben Disney súlyos harcokat vívott azért, hogy újra bekerüljön a filmipar vérkeringésébe, új és minden addignál bonyolultabb kérdéssel találta magát szembe. 1927 októberében egy New York-i moziban bemutatatták az első hangosfilmet, s ettől megbolydult az egész filmvilág. Disney tudta, hogy ha nem akar vég-

eddig hallottam. Ravasz és alaposan képzett fejre van szüksége annak, aki itt nem akar elmerülni. Olyan sok átkozott zegzuga van, amelybe az ember állandóan bétéved, és biztosan ottpusztul, ha nem rendelkezik a szükséges tapasztalatokkal. Egy-tyl egyig fondorlatosak, akik ravasz cselek tömegével csapják be a zöldfült.” (Idézi Bob Thomas.)

A *Willie gőzhajó* (Steamboat Willie) című rajzfilm hangosításába Disney hallatlanul sok energiát fektetett, s még több pénzt. Mivel az első változattal elégedetlen volt, inkább nagy összeget jelzálogkölcsönöket vett fel, csak hogy megismételhesse a kísérletet. Ezt már siker koronázta, s 1928. november 18-án a közönség

jobb úton haladt afelé, hogy nemzeti szimbólum váljék belőle. Mégsem a Miki-filmek húzták ki alkotójukat a csávából, hanem az egyre erősödő reklámpia. Egy süttöipari vállalat nyitotta meg a sort, amikor egymillió Miki éger alakú fagyaltlőcsér gyártására kértek engedélyt Disneytől. Utána következtek a zsebkendőgyártók, a játékipar, rákerült az éger az ágyneműkre, jelvényekre millióira, s ki tudja, még mi mindenre. A nagy gazdasági válság idején Miki egész sor üzenet mentett meg a tönkremenéstől.

Emlékezetes annak az órágyárnak az esete, amely már a felszámolás előtt állt, de egy hirtelen támadt ötlettől vezérelve Miki egeret ábrázoló órákat kezdett gyártani, és soha nem látott forgalmat s hasznót ért el.

Walt Disney azonban továbbra sem gazdagodott meg. Ez mégsem zavarta őt abban, hogy elsőként alkalmazza a Technicolor új színfilm-eljárását, amely akkor még csak rajzfilmek számára volt alkalmas. A Színiórák című sorozat egyik darabját, amelyben klasszikus zenei aláfestésre megelevenednek a növények, félbehagyta rajzolóival, s újra elkészítette színesben. Atütő sikert aratott vele.

1933-ban készítette Walt Disney A három kismalac (The Three Little Pigs) című filmjét, amely szinte viharos sikert ért el végig Amerikán,

aztán az egész világon. A kismalacok hozták meg Disneynek az első Oscar-díjat is. Senki sem kifogásolta, hogy miért kövérek a malacok, hiszen mindegyik egyéniség volt, s mindegyik telitalálat. A *Nem félünk a farkastól*, *farkastól*, *farkastól*... kezdetű dalt pedig akkoriban nemzeti himnusz-ként énekelték az emberek. A farkas, ez a vicsszorgó, gonosz állat, megtestesített minden rosszat: Hitlert, a válságot, az inflációt. A nézők *Több malacot!* követelése eredménnyel járt, s Walt Disney még három folytatást készített.

A *Hófehérke és a hét törpe* (Snow White and the Seven Dwarfs) meséjének megfilmesítéséhez 1935-ben fogott

hozza a Disney-stúdió, s két-évi megfeszített munka után tartották meg a bemutatót – Hollywood csillagai előtt. A Disney fivérek egész vagyona ráment erre a rajzfilmre, de megérte. Csaknem nyolcmillió dollár hasznot hozott alkotójának. Kétféle rajz készült a filmhez, a stúdió tehetséges rajzolóinak kétévi fáradságos, erőltetett munkájával. A közönség később hiába követelte, Disney soha többé nem rajzolt törpéket.

Berkes András

Bolondos effektusok csoda- ládákkal

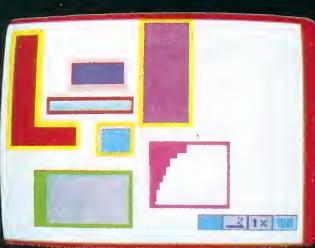
Színváltoztatás az XV C 700 keverőpulttal: egy déli felvétel (bal) esti, alkonyati megvilágításban, illetve színezésben (jobb).

Mint egy profi keverés az XV T 500 segítségével: a kamera felveszi a feliratot (bal) és az megjelenik a meglevő képen (jobb).

Trükkvariáció a keverőpult segítségével (bal). Az XV T 600-as képletapogató színpalettája (jobb).

Ma már otthon is megvalósíthatók olyan látványhatások, mint a legjobban felszerelt profi stúdiókban. A Sony szinte vadonatúj három késszülékével csodálatos lehetőségek nyílnak meg a videofilmesek előtt. Előre is összegezve a „csodaládikák” tudományát, megállapítható, hogy rengeteget tudnak, bár nem olcsón. A három készülék ára összesen 4500 DM. Ez az ár egy amatőr számára nem kevés, egy félprofi vagy profi stúdióknak viszont nevetségesen csekély összeg. Nem elhanyagolható

szempont, hogy a három gép önállóan is működik – más-más célt szolgálnak –, tehát nem feltétlenül szükséges egyszerre megvenni őket, lehet részletekben is, ami igen előnyös az amatőröknek.

A részletes bemutatkozást kezdjük az XV T 600 típusú képkomputerrel (ára 1650 márká). Ez a szerkezet eddig elképzelhetetlen volt egy amatőrfilmesnek: egy képletapogató, amellyel egy 75 x 55 mm-es képről, ábráról minta vehető, amit a gép beolvas a tárolójába, ahonnan különböző manipulációk céljára tetszés szerint előhívható. A zsebkönyv nagyságú dobozát például egy rajzfigurára helyezve egy gombnyomással elindítható a letapogatás. A képet 256 x 416 pontra fogja felbontani, ami majd megjeleníthető lesz a képernyőn. Felbontása 4 pont/milliméter. Fontos, hogy a tárolni kívánt minta fekete-fehér legyen.

Ha a körvonalak már a készülék tárolójában vannak, a videofilmes kreativitására van bízva, hogyan használja

fel őket. A kép – vagy annak részei – 15 különböző szint kaphat, ábrákat „szórt ködön” keresztül lehet láttatni a precíz kontúrú képmegjelenítés helyett, kívánságra csak egyes részletek jeleníthetők meg, képkompozíció készíthető különböző rajzrészletek letapogatása révén stb. Tehát a variációs lehetőségek száma végtelen. A második „varázsdoboz” az XV C 700 típusú készülék. Ennek az ára is 1650 márká. Maga a gép egy luxus kivitelű videokeverő (két bemenetű), amely egy beépített joystick segítségével változtatja a színeket, de egyidejűleg a

kép szűrkeértéke (fedettség) is módosítható, ami viszont másoláskor nagy előny, mert a másolási romlás ezáltal minimálisra csökkenthető. Tud még különböző színű és formájú trükkblendéket, valamint hangkeverési lehetőséget.

A (trió) harmadik tagja az XV T 500 típusú készülék: ez nyújtja a legkevesebbet. (Olyannyira, hogy van már olyan kamkorder is amely eleve tartalmazza a készü-

lék „tudományát”.) Csak egy „Video Digital Memo” amely egy képtárolót tartalmaz, aminek segítségével árnyékhátas, körvonal- és színvariációk érhetők el. Ára 1200 DM, tudományához képest meg lehetőségek sok. Összegezve az elmondottakat, megállapíthatjuk, hogy a „csodáládók” tényleg nagyon sokat tudnak és csak halk kívánságképpen suttoghatjuk el, mennyire jó lenne ha itthon is kaphatók lennének – az eredeti és nem a hazai áraképzés szerinti áron.

(Illusztrációk: Video Magazin, 2/1988. NSZK)

A „csodáládók” trió.
Fent: XV T 600 típusú képkomputer, középen: XV C 700 típusú videokeverő, alul: XV T 500 típusú „Video Digital Memo”.

Egy gombnyomás és megindul a képletapogatás az XV T 600 segítségével.

KOMA ELEKTRO **M**ARKT

VIDEO · TV · AUDIO

- Videokamerák
- Videomagnók
- Színes televíziók, monitorok
- Hifi tornyok Wien
- Autórádió -magnók
- Kazetták
- Számítógépek
- Mikrohullámú sütők

■ **MÜNCHEN 40 (NSZK)**
Dientzenhofer str. 66.
Tel.: 00-49-89-3118454

■ **GATTENDORF (AUSZTRIA)**
Hauptplatz 13.
Tel.: 00-43-2142-6674

Gattendorf

ELIN

Zurndorf

Nickelsdorf

Hegyeshalom

Határtól
15 km

Mwst. adóvisszatérítés előre!
UDVARIAS, MAGYAR NYELVŰ KISZOLGÁLÁS!
Az üzlet előtt tágas parkolási lehetőség!

Hasonlítsa össze árainkat a nagyáruházak áraival!

Képmínőség felsőfokon!

SORRENTO

CTV 3156/K
Színes televízió-
készülék

A Magyar Tudományos Afrika Expedíció, amely Telesi Sámuel felfedezőútjának centenáriuma alkalmából, három éves előkészítő munka után, 1987 decemberében indult el, több mint 20 000 kilométeres, Tanzániában, Kenyában, Ruandában, Burundiban és Zaire-ban megtett fél éves kutatóútja után tért haza. Tagjai különböző hazai tudományos intézetek és tudományágak Afrikával foglalkozó tudósaiból verbuválódtak. Ilyen nagyszabású, ennyi szakterületet felvonultató expedíció nem indult az első világháború óta Magyarországról. Telesi Sámuel annak idején mérhetetlen magánvagyonából fedezte utazását, a centenáriumi expedíció pedig mérhetetlenül sok szponzoráló cég, vállalatok, szervezetek összedező pénzéből. Nagyobb összegekkel a Magyar Tudományos Akadémia, a Művelődési Minisztérium, a Hazafias Népfront, az OKTH és a Soros Alapítvány járult hozzá az expedíció hétmillió forintos költségvetéséhez.

A tudományos kutatókhoz egy orvos és egy televíziós is csatlakozott. Varga József doktornak orvosi feladatai a néhány hasmenés kikürrálásán kívül inkább csak a megelőzésben voltak, ezenkívül igen jelentős segítséget nyújtott nekem a televíziós munka elvégzésében. Azt hiszem, nem mondom újdonságot azzal, hogy Afrikában tv-sorozatot készíteni nem könnyű feladat. Nem a dolog fárasztó jellegét tekintve, azt bárki boldogan elvállalja, akármennyi tördéssel jár is. Az is a másodlagos problémák közé tartozik, hogy az afrikai hatóságok nemigen szíveik a fényképező-filmező-videózó idegeneket, és mindent meg is tesznek ellenük. Ezek a kivédhető dolgok. A fő nehézség maga Afrika. Utak nincsenek, vagy ha mégis vannak, annál rosszabb. Van viszont 100 százalékos, vagy még magasabb páratartalom a tenger-

A Kivu-tó partján (Zaire)

Hegyi gorilla (Ruanda)

Góliát bogár (Zaire)

Vonuló gnuk és zebrák (Serengeti, Tanzánia)

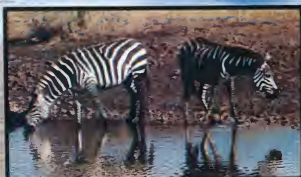
partokon, és por leírhatatlan mennyiségben és örökké a szárazabb belső részeken. Ezt mi még képesek vagyunk elviselni – az ember mindent kibír –, no de a technika, az már igencsak érzékeny jószág.

Azt már egyetlen televíziós sem vitatja, hogy a jövő a videotechnikáé, a filmzés visszaszorulása intenzív, szemmel is látható folyamat a világ televíziózásában. Olcsóbb, könnyebben kezelhető, tökéletesebb színvisszaadású, kisebb utómunkálati apparátust igényel. Viszont, ahogy nálunk mondják, ez már nem gép, ez műszer. Az elektronika nemigen bír ki fél évet olyan extrém körülmények között, távol a karbantartási lehetőségtől, az energiaforrásoktól. Az, hogy videót vigyek Afrikába – némi expedíciós tapasztalattal a hátam mögött –, föl sem merült. A „műszer” nem bírja a szállítást, nem bírja a párat, a port, az állandó készenlétet, az általános tapasztalat szerint a video ma még nem alkalmas természetfilmek készítésére. Sőt, a televíziózásban alkalmazott 16 mm-es filmfelvevők nagy része sem bírja ki az ilyen körülményeket, főleg azok nem, amelyeknek elektronikus alkatrészeik vannak.

Az ARRIFLEX 16-ost, az úgynevezett „kézgépet”, annak idején kifejezetten a nehéz körülményekre, a nyüzásra fejlesztették ki, haditudósító kamerának is nevezték. Ezek a masinák már a kezdetektől szolgálják a Magyar Televíziót is, a legifjabb sem fiatalabb 15 évnél. A divatból már minden bizonyral

A Ngorongoro kráter (Tanzánia)

Burchell's zebra (Serengeti, Tanzánia)

Afrika

EXPEDÍCIÓ – TÉVÉS SZEMI

kimentek, de elnyúlhatatlanok, mindent kibírnak. A nálunk forgalomban lévő összes objektív, a legnagyobb látószögűtől a leghosszabb teléig, minden csatlakoztatható hozzájuk, lehet velük külső-máshoz, és háló az ügyes oldalmarkolatnak, el sem lehet ejteni. Akkumulátor-rendszere olyan, hogy igen sokáig kibírja töltés nélkül, kezelése pedig egyszerű, igénytelen. Nem kell a „felütésre” várni, mint a videoknál, készenléti állapotban akár ötben is szállítható.

Sokszor kerültem olyan helyzetbe, amikor a videó sokkal jobb és praktikusabb lett volna. Az ARRIFLEX 16-os abban az összetételben, ahogyan én használtam, 30 méteres (kb. 3 perces) filmgurigákat fogyasztott és természetesen mindig akkor „futott ki”, amikor a legizgalmasabb képek készültek, amikor az elefánt felemelt az ormányát, amikor a sas lecsapott az áldozatára, amikor az oroszlán ugrani készült... Ilyenkor bizony nagyon jó lett volna a 20 perces kazetta.

Az állatok alkonyattájban aktivizálják magukat, mozgásuk ekkor válik látványossá – és láthatatlanná a filmes kamera számára. Ilyenkor is jóval nagyobb előnyben voltak velem szemben a Serengeti Nemzeti Parkban dolgozó német kutatók, akik az oroszlánok életét kísérték figyelemmel BETACAM kamerájukkal, hiszen amikor már szabad szemmel alig lehetett látni valamit, ők még dolgozhattak. Igaz, a BETACAM-ot nem kellett fél éven át zötyögtetniük az afrikai utakon, amelyek akkor voltak mostanában úgyahogy járhatóvá, ha dözerekkel letöljék róluk az aszfaltmaradványokat. Többször irigyeltem az amatőr videósokat is, akik még nyomták a gombot, mikor nekem már el kellett pakolnom a kamerát. Több videónál láttam olyan akkumulátortöltő berendezést, amely a gépkocsi szivargyújtójához volt csatlakoztatható, függetlenül valva így az Afrikában nem mindig 220 voltos hálózattól.

Többször láttam szomorú vagy éppen dühösen káromkodó videóst, akiknek kameráját

tönkretette a por, az afrikai klíma. Távól minden karbantartási, javítási lehetőségtől nem volt reményük sem, hogy felvételeiket folytathatják. Az ARRIFLEX-nek elég volt, ha a mindig a zsebben tartott ecsettel tisztítottam, igaz olykor félóránként.

Autóval utazunkban a felszerelés általában elfért a saját ládájában, gyalogútra indulva a magunkkal vihető technika terjedelmét korlátozza az emberi szállítóképesség. A nemzeti parkokba, rezervátumokba csak autóval lehet bemenni, ezt kívánja a biztonság – nem csak az embereké, de az állatoké is. A szafari-kocsi teteje rendszerint ki van vágva, vagy már gyárilag, vagy később applikálnak valami nyílást a tetőre. A tetőnyílás fedeje rendszerint felnyomható, négy lábón áll és amellett, hogy megfelelő és biztonságos kitekintést ad a fényképező-szemlélődő embernek, még árnyékot is vet, ami a trópusi nap erejét ismervé nagyon hasznos dolog. A mi három Toyota Land Cruiserünk tetejét nem lehetett kivágni, hiszen rengeteg felszerelést, tudományos mérőeszközt, élelmiszert, sátrakat kellett vinnünk, szükség volt a tető-csomagtartóra. Menet közben a kamera őben utazott, csak ha a kocsi megállt, akkor lehetett az állványra tenni, különben szétrázódott volna. Az állatokat 50–100 méternél jobban nem szabad és nem is tanácsos megközelíteni, szükséges a hosszú objektívek használata.

Az autó általában teljes biztonságot nyújt a bennülőknek. A nemzeti parkokban előfordult balesetek leg többje abból ered, ha a türelmetlen fényképező-filmes-videós kiszáll. Borzongva néztük Ruandában, a Kagera Nemzeti Park bejáratánál kitett képsorozat egy francia filmesről, akit a kocsijától két méterre, családja és útítársai szeme lát-

tára üttört le és tépett szét egy himoroszlán. Előfordulhat, hogy az egyébként békésen legelésző elefánt meglátja az autót, ezért a rendelkezések szerint a motort sohasem szabad leállítani. Ezt kénytelenek voltak minden alkalommal megszegni, mert járó motorral, a kocsi tetejéről, állványról csak remegős képeket lehetett volna csinálni. Egy ízben majdnem bájba is kerülünk emiatt. Az Amboseli Nemzeti Parkban, a Kilimandzsáró lábánál egy, a csapattól elvert, tört agyaráú öreg elefántbikát fényképeztünk, természetesen leállított motorral. A hatalmas állat ormányába tűzhangyák kerültek, s a fájdalom feldühösítette, meglegette a fülel, felcsapta ormányát és megindult felénk. Varga doktor azonnal indított, de „repülőrajtot” nem vehetett, hiszen az operátor a tőlen volt teljes felszerelésével együtt. Szerencsére az elefánt meggondolta magát, 20 méterre a kocsitól megállt és ránk ügyet sem vetve többé, legelt tovább.

Természetet, állatokat filmezni igen nyersanyagigényes, hiszen az állat nem fizetett szereplő, aki úgy viselkedik, ahogyan elvárjuk tőle, ő éli a maga életét, mi csak kiéshetjük azt, és bizony gyakran elfogy egy-két tekercs film, mire olyat produkál, ami egy filmben látvány. A Magyar Tudományos Afrika Expedíció fél éve alatt elfogyott 14 ezer FUJICOLOR negatív film összhosszúsága jó 22 órát tesz ki. Hogy ebből milyen hosszú tv-műsor lesz, az majd az utómunkálatok során derül ki. A filmen rögzített képeket „átríják” videóra és előreláthatóan jövő év tavaszán kerül adásba.

Sáfrány József
MTV NATURA szerkesztőség

Vojnits András
felvételei

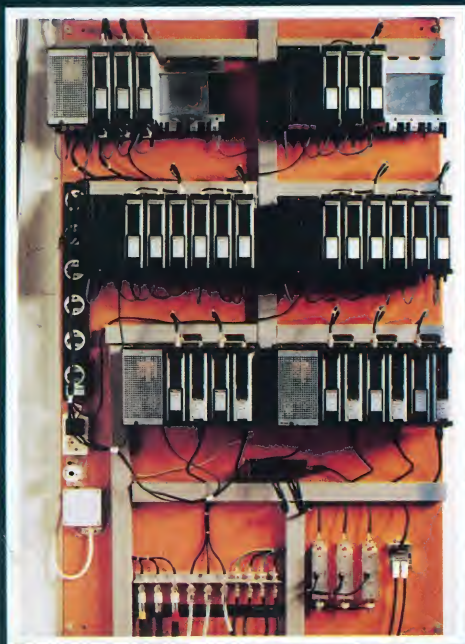

Safari Rallye
(Kenya, Safi)

MŰHOLDVEVŐ RENDSZER

- A BHG gyártmányú műholdvevő rendszerek alkalmasak kis- és nagyközösségi, valamint kábel tv-s rendszerekbe való csatlakozásra.
- Kisközösségi rendszerekben az UHF sávban történő átvitel is megvalósítható.
- Nagyközösségi rendszerekben a 40-300 MHz-es sávban biztosítunk kimenőcsatornákat kábel tv-s főállomással vagy anélkül.
- KTV rendszerekben a VHF sávban 7, az S sávban további 7 csatornát tudunk biztosítani a szükséges rekonverterekkel (S/UHF) a szomszédos csatornák kihasználása nélkül.

BHG HÍRADÁSTECHNIKAI VÁLLALAT

H-1509 Budapest, Postafiók 2.
XI., Fehérvári út 70.
Telefon: 813-300 Telex: 22-5933